

సప్తగిరి

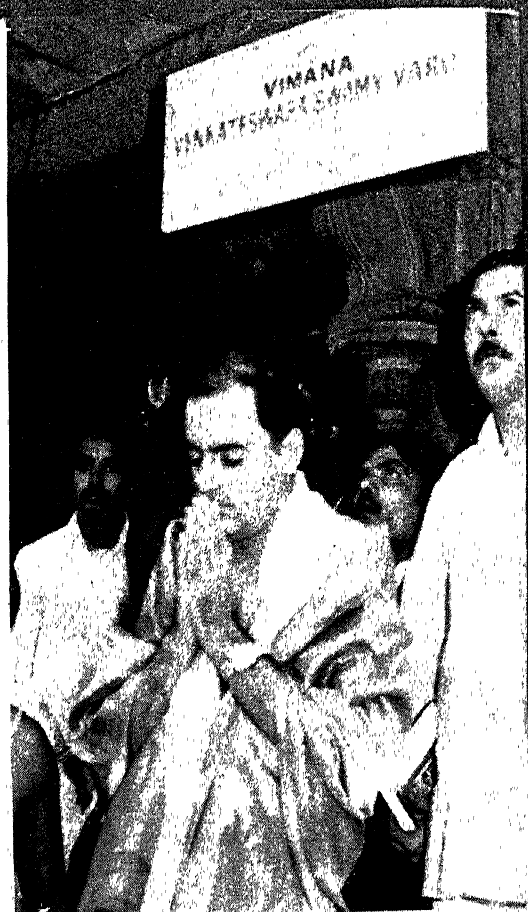
డిశంబరు 1984

వెల: 1-00

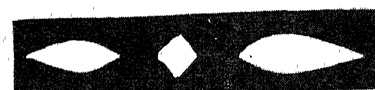
JAGADISH

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాసపత్రిక

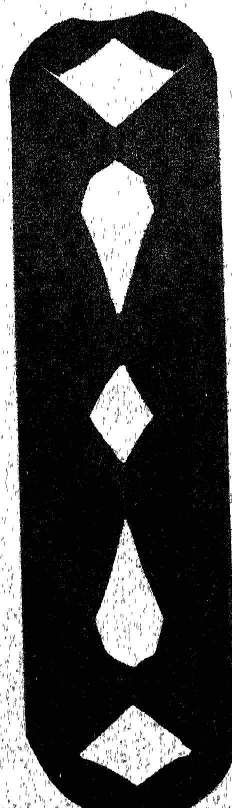

VIMANA

నిత్యాభూషా నిగమశిరసాం
నిప్పమోత్తుంగ వార్తా
కాంతో యస్యాః కచవిలులితైః
కాముకో మాల్యరత్నైః
సూక్త్యా యస్యాః శ్రుతిసుభగయా
సుప్రభాతా ధరిత్రీ
సైషా దేవీ సకలజననీ
సించతా న్మామపాంగైః.

— శ్రీ గోదా చతుఃశ్లో.

నూతన కార్యనిర్వహణాధికారి

ఇంతవరకూ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం కార్యనిర్వహణాధికారిగ వున్న శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి, ఐ. ఏ. ఎస్. గారు నవంబరులో పదవీ బాధ్యతలు వదలి వెళ్ళారు. దైవభక్తులు పరిపాలనా నిపుణులు అయిన వీరి సారథ్యంలో దేవస్థానం ఎంతో ప్రగతి సాధించింది. దేవస్థానం యొక్క స్వర్ణోత్సవాలు వీరి నేతృత్వంలోనే జరిగాయి. తిరుమల యాత్రికులకు అనేక సౌకర్యాలను కల్పించటానికి, తిరుమలను అందంగా తీర్చిదిద్దటానికి వీరు ఎంతో కృషి చేశారు. వీరి గౌరవ సంపాదకత్వంలో "సప్తగిరి" ఎంతో ప్రగతి సాధించింది.

తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరుని కరుణా కటాక్ష వీక్షణాలు వీరిపై ఎప్పుడూ ప్రసరించాలని, ఆయురారోగ్య సుఖసంతోషాలతో వీరి జీవితం సాగిపోవాలని "సప్తగిరి" ఆశిస్తున్నది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం కార్యనిర్వహణాధికారిగా శ్రీ ఎస్. లక్ష్మీనారాయణ, ఐ. ఏ. ఎస్., నవంబరు '84 లో పదవీ బాధ్యత స్వీకరించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ పరిపాలనా విభాగంలో నిపుణులైన వీరు దేవాదాయశాఖ కమీషనర్‌గా వున్నారు. అప్పటినుంచి కూడ వీరికి దేవస్థానకార్యకలాపాలతో సంబంధం ఉంది. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని భక్తులు, విజ్ఞాన సంపన్నులు, కార్యనిర్వహణాదక్షులు అయిన వీరి నేతృత్వంలో దేవస్థానం మరింత ప్రగతి సాధిస్తుందని, హిందూధర్మ ప్రచారం మరింత వేగంగా సాగుతుందని ఆశిద్దాం.

దేవస్థానం కార్యనిర్వహణాధికారిగ ఉంటున్న వీరు, అయిదు భాషలలో వెలువడుతున్న "సప్తగిరి" మాస పత్రికకు గౌరవ సంపాదకులుకూడ. "సప్తగిరి" వీరికి హృదయపూర్వక స్వాగతం చెబుతోంది.

మీ మాట

అభినందనలు

గుంటూరు ప్రాంతంవారి సౌకర్యార్థం 'నాగరాజ్' గారు తెలిపిన అభిప్రాయాలను ప్రచురించి నందుకు అభినందనలు.

తూర్పుగోదావరి జిల్లా కేంద్రమైన కాకినాడ బ్రాంచి లైనులోవుంది. హౌరా, మద్రాసు వైపు వెళ్ళే ఏ ఎక్స్‌ప్రెస్ ఎక్కాలన్నా సామర్లకోట రావాలి. అందుచేత సామర్లకోట-కాకినాడల మధ్య ఇప్పుడున్న బ్రాడ్‌గేజి-సింగిల్‌లైను మార్గాన్ని డబుల్ లైన్‌గా మార్చి, కాకినాడ-పిఠాపురం మధ్య ఇటువంటిదే మరో డబుల్‌లైను మార్గము వేసినట్లయితే కాకినాడ మైన్‌లైను లోకి చేరుతుంది. దీనివల్ల ప్రయాణికులకు ఎంతో సౌకర్యం కలుగుతుంది.

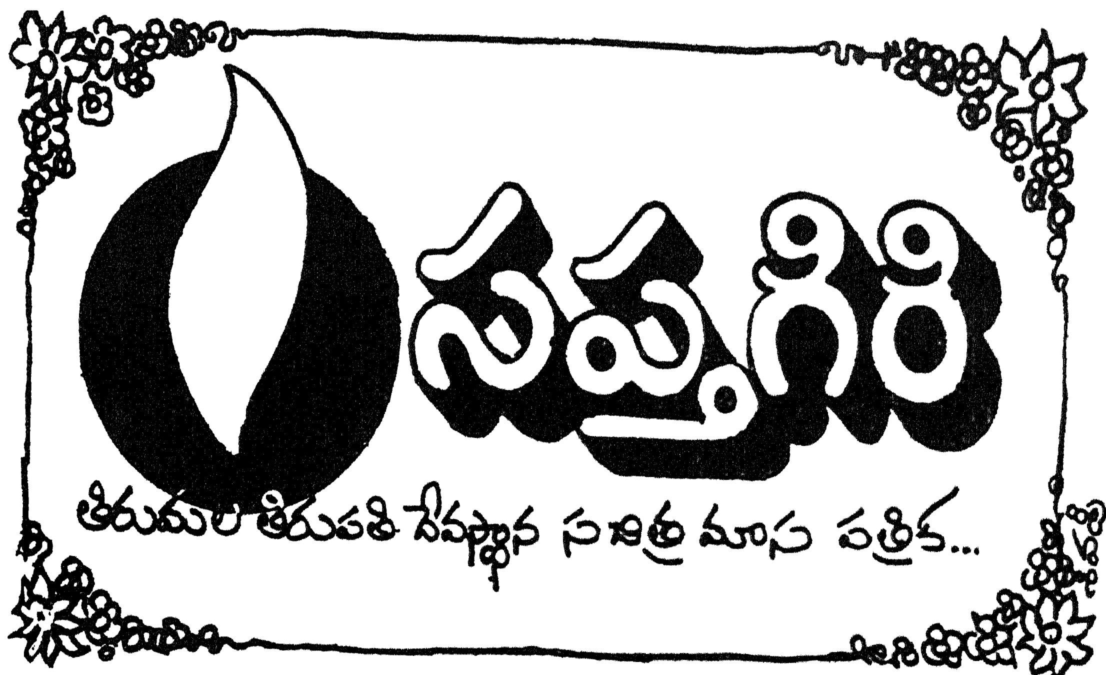
అట్లే కాకినాడ-రాజోలు లను కలుపుతూ ముమ్మిడివరం, అమలాపురం మీదుగా ఒక రైలుమార్గాన్ని, కాకినాడ - రామచంద్రపురం-కొత్తపేట రైలుమార్గాన్ని ఏర్పాటు చేస్తే ప్రయాణికులకు ఎంతో సౌకర్యం కలుగుతుంది. కోటిపల్లి - కాకినాడ మార్గం కూడ పునరుద్ధరించాలి.

జె. అనంత పద్మనాభ — కాకినాడ

లడ్డూ నాణ్యత

ఇదివరలో ఎన్ని రోజులైనా నిలువ వుండే తిరుమల శ్రీ వారి ప్రసాదమైన లడ్డూ ఈ మధ్య నిలువ ఉండటం లేదు. దేవస్థానం వారు వ్యాపార దృష్టితో కాకుండా భక్తుల పట్ల సేవాదృష్టితో ఈ లడ్డూలను తయారు చేయించాలి. అట్లే రద్దీగా వున్న రోజులలో దేవస్థానం వారే తిరుమలకు టాక్సీలు నడిపితే భక్తులను ఎంతైన ఆదుకొన్న వారవుతారు.

"అంగీరస"

గౌరవసంపాదకులు :
శ్రీ ఎస్. లక్ష్మీనారాయణ,
ఐ. ఏ. ఎస్.,
కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

*

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు :
కొట్రపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఏ.

*

ముద్రాపకుడు :
ఎమ్. విజయకుమార్ రెడ్డి

*

విడిప్రతి - రు. 1-00
సం॥ చందా - రు. 12-00

ప్రతులకు :
వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్,
టి. టి. డి., తిరుపతి.

ఈ సంచికలో....

డిసెంబర్ 1984
సంపుటి 15 సంచిక 7

ముఖచిత్రం: గోదాదేవి (ఆండాళ్), చిత్రం: జగదీష్. 4 వ కవరుపేజి: శ్రీ విల్లిపుత్తూరు (గోదాదేవి గుడి).
2 వ కవరుపేజి: తిరుమలలో ప్రధాని రాజీవ్‌గాంధి. 3 వ కవరుపేజి: తిరుమలలో ముఖ్యమంత్రి ఎన్. టి. రామారావు.

సంపాదకీయం

మహాత్ముల భాష, భావం, బాధా మన కర్థం కావు. మన భాషా, బాధా వేరు. మనకు వాళ్ళంతా పిచ్చివాళ్ళు, పిల్లవాళ్ళతో సమానం. అందుకే వాళ్ళమాటన్నా, బాటన్నా పక్కన నవ్వి పక్కకు తప్పుకొంటాం. నిజానికి వాళ్ళ మాటలపైన ఏ కొంచం మన సు౦చి చూడగల్గినా, అమృతోపమానమైన శాశ్వత సత్యాలెన్నో మనకు గోచరించేవి.

మనలాగే పుట్టి, మనను దాటిన వేమన

'నిన్ను జూచె నేని తన్ను తా మరచు
తన్ను జూచె నేని నిన్ను మరచు
నే విధముగ జనుడు నెరుగును నిన్ను దన్ను'

అని ఆరాటపడ్డాడు. నిజానికదేదో జీవబ్రహ్మైక్యవాద మనుకొని పుస్తకం మస్తకం పట్టుకోవటం మన కలవాటు. దేవుడు సర్వాంతర్యామి అని మనకు తెలుసు. అయినా చూడవలసినచోట చూడక దేవులాడుతుంటాం. అదే వేమన వేదన. దాన్ని సరిగా అర్థంచేసుకోగలిగితే వ్యష్టి సమష్టి జీవితాలకు దైవదర్శనం కలిగించే చక్కని సందేశం లభిస్తుంది. 'నిన్ను' 'తనను' అనే అల్పపదాలలోనే అనంత జీవచరిత్ర గోచరిస్తుంది. దేవుడు జీవుడైన విధాన్ని పురుషసూక్తం వివరిస్తుంటే, జీవుడు దేవుడెలా కాగలడో మంత్రపుష్పం మలచి చెప్తోంది.

సహస్రశీర్షుడు, సహస్రబాహుడైన ఆ పరంజ్యోతి ఆదిలో ఎలా ఉన్నాడు! చరాచర విశ్వాన్నంతటినీ ఆవరించి దశాంగుళ ప్రమాణంగా ఉన్నాడు. ఇదంతా ఆ పరమాత్మకు ఒక భాగమై మిగిలిన భాగాలు దేవలోకాలదాకా విస్తరించివున్నై. సూర్య, చంద్ర, ప్రకాశ కాలగమనాల కతీతుడైన ఆ పరమాత్మలోని ఈ పాతికపాలు మాయావృతమై విరాడ్రూప మహాపురుషావిర్భావానికి కారణమైంది. అప్పుడు భూమిపుట్టింది.

ఆదిచైతన్యానికి మూర్తిరూపమైన ఈ విరాడ్రూపం ఆలంబనగా, వసంతమే ఆద్యంగా, గ్రీష్మమే సమిధలుగా, శరత్తు హవిస్సుగా, ఆదిఛందస్సులు ఏడు ఎల్లలుగా ఇరువదియొక్క సమిధలతో ప్రజాయజ్ఞం జరిగింది. అన్నిటికి అతడే అధ్యుడు కావటం వల్ల ఆ పారమేశ్వరశక్తిని, రూపాన్నే భావిస్తూ పౌరుషహవిస్సు అర్పిస్తూ, యజనం చేయగా పక్షులు పశువులు గ్రామ్యజీవాలైన గవాది జీవరాశి వివిధ భాషాస్వరూపాలూ, వేదాలూ ఆవిర్భవించాయి.

అవాఙ్మనస గోచరుడై విశ్వసమాజరూపాన్ని పొందిన ఆ విరాట్ ఆకృతి ఏలాటిది? సమాజపు ఇహపరహితం ఆలోచించి ముందుకు నడిపే వ్యవస్థముఖం. అత్యాచారాల నుండి రక్షించే వ్యవస్థ బాహువులు. ఆర్థికసుస్థిరతను కల్పించే వ్యవస్థ ఊరువులు. సమాజానికి తుష్టిని పుష్టిని కలిగించేది పాదరూపంగా పరిణమించింది.

సూర్యుడు నేత్రాలు, చంద్రుడు హృదయం, ఇంద్రాగ్నులు ముఖం, వాయువు ప్రాణం, అంతరిక్షం నాభి, శిరస్సు, దేవలోకాలు, భూమి పాదం ఇలా సమస్తలోకాల సృష్టి జరిగింది.

సమాజవిరాట్స్వరూపానికి రాత్రి పగలు రెండుప్రక్కలు, సంపదా, గోపన శీలంగల సామాజికశక్తి. విరాట్పురుషుని దేవీస్వరూపాలు. విశ్వసృజన యజ్ఞంలో ఆచరించిన విధానాలు ఆద్యాలూ, అతిప్రధానాలూ అయ్యాయి. జనన మరణాలు లేని దేవుడు జనన మరణాత్మక శరీరి, జీవుడయ్యాడు. నారాయణుడు నరుడైన విధం ఎరిగిన మానవుడు సమాజరూప అఖండచైతన్యంలో తాను భాగమని గుర్తించి జనరూప జనార్దనసేవలో మనసుంచి తరించాలనేది ఇందులోని తెలివన్నమాట.

[45వ పేజీలో]

ధనుర్మాస పూజా విధానం

మార్గశిర మాసంలో ధనుర్మాసం వస్తుంది. దీనిని వైష్ణవులు "మార్గళి" అంటారు. ఈ ధనుర్మాసంలో జరిగే పూజావిధానమును శాస్త్ర ప్రకారముగా పరిశీలిద్దాం.

యది చాపగతేసూర్యే
స్తోత్రై స్సంబోధ్య కేశవమ్,
ఉషః కాలే సమభ్యర్చ్య
ముద్గాన్నం చ నివేదయేత్.

ద్వాదశాబ్దార్చన ఫలం
దినేనైకేన లభ్యతే,
మార్గశీర్షాఖ్యమాసే తు
పూజయేచ్ఛ విశేషతః.

ఉషఃకాలే తు సంప్రాప్తే
కవాటోద్ఘాటనం చరేత్,
దీపానుద్దీవ్య శిష్యైశ్చ
దేవదేవం సమర్చయేత్.

ముద్గాన్నం చ నివేద్యైవ
ముఖవాసం నివేదయేత్,
కవాటం సుస్థిరం బధ్వా
సన్ధ్యోపాసన - మాచరేత్.

అనెడి ఆనందసంహితోక్త ప్రకారముగా సూర్యుడు చాపగతుడయినపుడు (మార్గశిరం) ఆ మాసము నందు ప్రతిదినము ఉషః కాలమున బ్రహ్మ ముహూర్తమున మేలుకొని స్తోత్రధ్యానాదులచే శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకుడైన శ్రీ మహా విష్ణువు (కేశవుని) ను మేలుకొలిపి యథా విధిగా అ స్వామిని పూజించి పొంగలిని ఆరగింప చేయవలయును. ఆ విధముగ ఒక దినము చేసెడి భగవదారాధన వలన భాగవతునికి పన్నెండు సంవత్సరముల ఆరాధన ఫలము లభించును. అట్లు కాక మార్గశిర మాసము నందు ప్రతి దినము పూజించెనేని అనంతమైన ఫలితము లభించును.

మార్గశిర మాసమున ప్రాతఃకాల సమయమున ఆచార్యుడు శిష్యులతో కూడి భగవంతుని మందిరము (కోవెలను) చేరి ఆ ద్వారములను తెరచి దీపము (తిరువళిక) వెలిగించి ఆ బ్రహ్మాండ నాయకుని అర్చింపవలయును. పూజానంతరము పొంగలిని నివేదన (ఆరగింపు) చేసి లవంగ కర్పూరములతో కూడినటువంటి పరిమళ ద్రవ్య అనంతరము తాంబూలాది ద్రవ్య సమర్పణము చేయవలయును.అనంతరము సుస్థిరముగా ద్వారములను మూసి సంధ్యోపాసనాది ఆజ్ఞలను భగవంతుని నుండి పొందవలయును. ఈ విధముగా మార్గశిర మాసమంతయు చేసిన యెడల ఒక సంవత్సరమంతయు భగవంతుని ఆరాధించిన ఫలితము కలుగును.

ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనములు రెండును దేవతలకు అహోరాత్రములు. అట్టి అహోరాత్రములు ముప్పది జరిగిన పిదప దేవతా సంబంధమగు ఆ దేవతా దినమున ఉషఃకాలమును "ధనుర్మాస"మని వక్కాణించిరి. కావున అట్టి చాపమాసము నందు అనేక ప్రయత్నములైనను చేసి ఉషఃకాలమున (ప్రాతఃకాలమున) పూర్వోక్తముగా భగవదారాధనను సమర్పించి తమ పాపములన్నియు పరిహారము చేసుకొనవలయును.

ఆషాఢాది చ మాసేషు
శయనం కార్తికా వధి,
చాపం గతే దివానాథ
ఉత్థావ్య శయనాద్ధరిమ్.

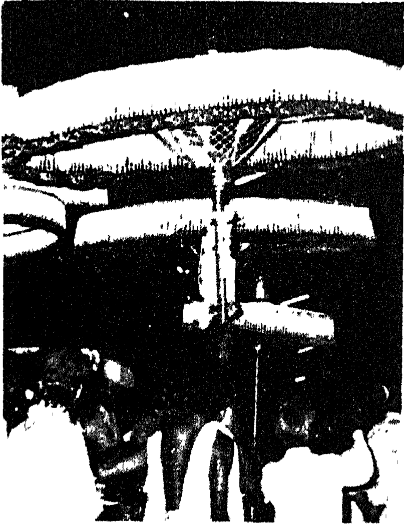
స విష్ణులక్షణై స్తోత్రై
ర్బహుభిః పరిగీయచ,
ఉషఃకాలే తు సంప్రాప్తే
త్వర్చయిత్వా జనార్దనమ్.

ఉపచారై ష్షోడశభి
ర్ముద్గాన్నం చ నివేదయేత్.

అని బ్రహ్మాండ వచన క్రమముగా ఆషాఢ శుద్ధ ఏకాదశి మొదలుగా కార్తీక శుద్ధ ఏకాదశి వరకు పాలవెల్లి యందు శేష తల్పముపై యోగనిద్రలో ఉండేటువంటి శ్రీమన్నారాయణుని మేలుకొలిపి ధనుర్మాసము సంప్రాప్తమైనందున ప్రాతఃకాల సమయమున శయనంబు వలన భగవంతుని ప్రార్థించి అనేక విధములైన స్తోత్రములను చేసి పూర్వ ప్రకారముగా షోడశోపచార పూజలచే పూజించి పొంగలి నివేదన చేయవలయును.

చాపం గతే తత స్సూర్యే
ప్రత్యూషస్నాన మాచరేత్,
అర్చయేచ్ఛ జగన్నాథం
యావత్పూర్వో దయాత్పురా.

తతః ప్రభాతసమయే
చార్ఘ్యం ప్రక్షిప్య వైష్ణవః,
గాయత్రీం చ తతో జప్త్వా
ఉపతిష్ఠేత భాస్కరమ్.

ప్రకటన

గొడుగుల పంపిణీ

మైకుసెట్లవలెనే ఏక్షే కాతం సబ్సిడీతో గొడుగుల జతను కూడా ఆలయాలకు విరాళంగా ఇవ్వాలని తే 6-8-82 దిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన నిర్వాహక మండలిలో తీర్మానించటం జరిగింది కనుక గొడుగులు అవసరమైన ఆల యాల అధికారులు తమ అభ్యర్థనలు పంపుకొనవలసిందిగా కోరటమైనది. గొడుగుల జత సగం వెల రూ. 650/- అవుతుందికనుక టి. టి. డి. కార్య నిర్వహణాధికారి పేరిట ఆ మొత్తానికి డిమాండ్ డ్రాప్టు తీసుకొని ఆయా జిల్లాల అసిస్టెంట్ దేవాదాయ కమీష నర్ల ద్వారా తమ దరఖాస్తులను పంపిన పక్షంలో, అలాంటి వారికి గొడుగులు మంజూరు చేయబడుతవి.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

అనెడి ఆదిత్యపురాణోక్త ప్రకారముగ వైష్ణవుడు ధనుర్మాస సమయమున ప్రాతఃకాలమున మేల్కాంచి శుద్ధిగా స్నానాదులాచరించి సూర్యోదయమునకు పూర్వము యథోక్త ప్రకారముగా శ్రీహరి నారాధించి అనంతరము ప్రభాతకాలము నందు అర్ఘ్య ప్రదానములాచరించి తాను యథాశక్తి గాయత్రీ మంత్ర జపము చేసు కొనవలయును.

కోదండస్థే సవితరి
ప్రత్యూషః పూజయే ద్ధరిమ్,
సహస్రాబ్దార్చనఫలం
దినేనైకేన సిద్ధ్యతి.

అనెడి భాగవత పురాణోక్త ప్రకారముగా ధనుర్మాసము నందు ప్రాతఃకాలమున భక్తుడు శ్రీవిష్ణువును ఆరాధించెనేని ఒకరోజు ఆరాధన ఫలితముగా వేయివత్సరములు ఆ లక్ష్మీ పతిని ఆరాధించిన ఫలితము కలుగును.

బ్రాహ్మే ముహూర్తే సంప్రాప్తే
రవౌధనుషి సంస్థితే,
స్నానం కృత్వా స్వసూక్తేన
షోడశైరు పచారకైః.

అను వైఖానస ఆగమోక్త ప్రకారముగా ధనుర్మాసమున బ్రహ్మముహూర్తమునందు శుద్ధిగా స్నానము జేసినవాడైన భక్తుడు నగర గ్రామ రక్షణార్థం పురుష సూక్తముచే షోడశోపచార పూజలచే ఆ శ్రీయఃపతిని ఆరాధించిన ఎడల వేయి సంవత్సరముల హరి పూజా ఫలితము లభించును. గృహ స్థుడు ధనుర్మాసమునందు ప్రాతఃకాలమున శుచిగా స్నానాది కార్యక్రమములను తీర్చు కొని పరిశుద్ధమైన ఆత్మతో యథాప్రకార ముగా శ్రీహరిని ఆరాధించవలయును.

ఏకాదశ్యాం సితే పక్షే
చాపే తిష్ఠతి భాస్కరే,
ఉత్సవం కారయే ద్ధీమా
న్వేదపారాయణై స్సహ.

అను జ్యోతిశ్శాస్త్ర ప్రకారముగా మరియు ప్రసిద్ధ భాస్కరీయ పారమేష్ఠ్య మను గ్రంథము ననుసరించి మార్గశిరమాసమున శుక్ల పక్ష ఏకాదశి యందు మేధావి యగువాడు వేదపారాయణ పూర్వకముగా శ్రీహరికి ఉత్సవము పూజలు జరిపింప వలెను.

చాపే స్థిత ఉషఃకాలే
రవౌ ప్రతిదినం హరిమ్.

అను వచన ప్రమాణముగా ధనుర్మాస మందు ఉషఃకాలమున పూర్వక్రమముగా శ్రీ స్వామి వారికి సమారాధన చేయవలెను.

కోదండస్థే రవౌ విప్ర
స్స్నాత్వా ప్రత్యూషసి స్వయమ్,
రమానాథం జగన్నాథం
నిత్యం భక్తి సమన్వితః.

అను శ్రీమన్నారాయణ సంహిత ప్రకార ముగా ధనుర్మాసమున విప్రుడు ప్రాతః కాలమున పరిశుద్ధముగ స్నాన మాచరించి శ్రీనాథుడును మరియు జగన్నాథుడు నగు నన్ను భక్తియుక్తముగా పూర్వోక్త క్రమ ముగా ఆదరించి ఆదరణ పూర్వకముగా పరమ విశిష్టమైన ముద్గాన్నమును నాకు సమర్పించ వలయును. త్రింశత్ గాథా త్మకమగు నట్టి ద్రావిడ కృతులను నాకు అతిగా ప్రియమగు సంస్తుతిని మరియు గాథాత్మ ఏకైకగాథా పూర్వోత్తరార్థము లను మున్నడి పిన్నడిగా నాకు మిక్కిలి ప్రీతిపాత్రులగు వైష్ణవులు నిత్యము అను సంధించవలయును. అట్లు అనుసంధిం చుచు క్రమముగా నా ముప్పది పాటలు (తిరుప్పావై - ద్రావిడంలో 30 పాశు రములు) ఒక్కొక్కటిగా నా ఎదుట సాయించి, అనుసంధించి సంధ్యోపాసనాది నా యాజ్ఞలను గైకొని యా ప్రసాదమును స్వీకరించి భుజియించి కృతకృత్యులగు దురు గాక యని శ్రీదేవి నుద్దేశించి శ్రీ మన్నారాయణమూర్తి సాయించినారు.

— శ్రీ ఎం. వి. ఎస్. రంగాచార్యులు

—మాల దాసరి కథ—

ఒకప్పుడు కురుగుడి అనే గ్రామం ఉండేది. దానినే తిరుక్కురుంగుడి అని కూడ పిలచేవారు. ఆ గ్రామంలో ఒక దాసరి ఉండేవాడు. అతడు మలిన శరీరముతోనే విష్ణువును ప్రార్థించేవాడు. అతడు వేకువనే లేచి మంగళకైశికి రాగంతో శ్రీహరిని కీర్తించేవాడు. తనజాతి ఆచారమును పాటిస్తూ పరిశుద్ధ హృదయం కలిగి ఉండేవాడు.

ఆ పల్లెకు సమీపంలో విష్ణువు ఆలయం ఉండేది. అక్కడ నిత్యం విష్ణుమూర్తికి అర్చనలు జరిగేవి. దాసరి వేకువనే ఆలయానికి పోయేవాడు. చమురు మరకల తోలుచొక్కా, శంఖుచక్రములు చెవిపోగులు, మొగలి ఆకుల గొడుగు ధరించేవాడు. మెడలో తులసిపూసలు, చిటివీణతోపాటు చిరుతాళములతో ఆలయానికి చేరేవాడు. భక్తితో దేవుని భజించేవాడు. రాళ్లుకూడ కరుగునట్లు కీర్తనలు పాడేవాడు. మిట్ట మధ్యాహ్నం వరకు మైమరచి తాండవం చేసేవాడు. సాష్టాంగపడి తరువాత కలక నీరు బయటి తొట్టెనుండి తీర్థంగా గ్రహించేవాడు. ఎవరైనా ప్రసాదం ఇచ్చిన స్వీకరించి, ఇంటికి తీసుకుపోయేవాడు.

ఒకనాడు అర్ధరాత్రి సమయాన అతని గుడిసెలో పిల్లిదూరింది. భయపడి కోడి పుంజులు కూసాయి. వేకువ సమయం అని తలచి దాసరి లేచాడు. ఆలయానికి బయలు దేరాడు. చీకటిలో దారితప్పి అడవికి చేరాడు. ఆ ప్రాంతం పాడుబడిన గ్రామం. అక్కడ పల్లేరుకాయలు ఉత్తరేణి ముండ్లు దాసరి కాళ్ళకు గుచ్చుకున్నవి. వాటిని తొలగిస్తూ దగ్గరలోగల మర్రిచెట్టును చేరాడు. కటికచీకటిలో ఆ చెట్టు భయంకరంగా ఉంది. కాళ్ళకు పుర్రెలు, మనుషుల ఎముకలు తగిలాయి. ఈగలు ముసర సాగాయి. అది చూసిన దాసరి "ఇది ఏమిటి! త్రోవతప్పి భయంకరమైన చోటుకు చేరుకున్నాను" అని విచారించసాగాడు.

ఇంతలో ఒక భయంకరాకారుడైన రాక్షసుడు ఎదురయ్యాడు. దాసరి తనవద్దగల బాణంతో రెండు శరాలు విడిచాడు. కాని ఆ బ్రహ్మరాక్షసుడు తప్పించుకున్నాడు. దాసరి ధైర్యంతో ఆ బ్రహ్మరాక్షసుడితో మల్లయుద్ధానికి తలపడ్డాడు. కాని ప్రయోజన శూన్యమైంది. వెంటనే వాడిని ప్రక్కకు నెట్టి కాలికి బుద్ధిచెప్పాడు. రాక్షసుడు, "ఓరీ టక్కరి! నీవు నాదగ్గర నుండి తప్పించుకోలేవు" అంటూ కేకలువేస్తూ తన పరివారాన్ని పిలువసాగాడు.

దాసరికి ధైర్యం సన్నగిల్లింది. పరుగెత్తినా ప్రయోజనం లేదని, "ఓ రాక్షస రాజా! నిన్ను దేవతలు కూడా జయించలేరు. ప్రాణరక్షణ మానిన పాపమని నీతో పోరాడాను. ఇపుడు నీకు ఆహారం అయ్యాను. భయిముచే మాటాడితి నని అనుకొనకుము. ప్రాణభయముచే ఈ విధంగా చెప్పలేదు. ఎంతటివారికైనను చావు తప్పదు. జంతువులకంటే మనుషులకు జ్ఞానం ఎక్కువ. నాకంటే పెద్దతల, శరీరము కలిగిన నీకు చెప్పే శక్తి నాకు లేదు. ఏది తినతగినది, ఏది తినరానిది అని ఆలోచన చేయక పోవుట తగదు. హిరణ్యకశిప, హిరణ్యాక్షులకే చావు తప్పలేదు. ఎంతటి వారికైనను చావు తప్పదు. ఇక్కడ బలవంతులు యముని ముందు బలహీనులే కదా! స్థాన భేదముచేత తారతమ్యములు వస్తున్నాయి. చావు మాకు తప్పనట్లే నీకును కదా, నీ ఇష్టము వచ్చినట్లు నడుచుకో" అన్నాడు దాసరి.

ఆ మాటలు విన్న రాక్షసుడు ఫకాలున నవ్వి, "ఓరీ వెర్రివాడా! తాతకు దగ్గులు నేర్పెదవా, పాపపుణ్యాలతో నాకు పని లేదు. అగ్నిదేవుడు సర్వభక్షకుడైనా పవిత్రుడే కదా! మరి పాములను భక్షించు గరుడుడు విష్ణుమూర్తి మన్ననలు అందుకోలేదా! పుట్టుకతో వచ్చిన అలవాట్లు అమృతముకంటే గొప్పవి. ఎన్ని యుక్తులు పన్నినా విడువను" అని చెప్పాడు.

అపుడు దాసరి, "మహాత్మా! నీవు సర్వజ్ఞుడవు. నేను శాస్త్రాలు చదువలేదు. నీకు జవాబు చెప్పేశక్తి చాలదు. కాని నా మాట వినుము. నాకు ఒక వ్రతము ఉన్నది. ఇపుడు విష్ణుమూర్తిని భజించువేళ అయి

నది. నా చివరికోరిక తీర్చుము. నేను విష్ణువును కొలిచి నీకు ఆహారముగా వచ్చెదను" అని దీనంగా అడిగాడు.

దాసరి మాటలకు రాక్షసుడు నవ్వి, "ఓరీ! భలే బొంకులు నేర్చావు. త్రోవలు కొట్టి శరీరము పెంచావు. నిన్న మొన్ననే దాసరివి అయ్యావు. నిన్ను విడచుట కల్ల. నేను విడచానా నీవు వచ్చుట కల్ల. నీ కపటపు మాటలు చాలించు. నీ రంతులు, గంతులు చాలించు" అన్నాడు. దాసరి చివరిమాటగా విష్ణువుపై ప్రమాణం చేశాడు. రాక్షసుడి హృదయం కరిగి అనుమతిని ఇచ్చాడు. దాసరి తిరుక్కురుంగుడి చేరాడు. స్వామిని తనివితీరా స్తుతించాడు. భక్తి పారవశ్యంతో పాడాడు. ఆలస్యం చేసిన అసత్యదోషం అంటునని పరుగెత్తుచు దాసరి రాక్షసుని చేరాడు. "అయ్యా, నీ అనుగ్రహమువల్ల విష్ణువుని మనసుదీరా స్తుతించాను. నీవు పంపినపుడు ఉన్న అవయవములు అన్నియు ఉన్నవి కదా! చూసుకో నన్ను తిని నీ ఆకలి తీర్చుకో" అన్నాడు.

బ్రహ్మరాక్షసుడు ఆశ్చర్యపడుతూ, "మనుషులలో నీవంటి సత్యవంతుడు మరి లేడు. ఎందరో చక్రవర్తులు, ఆడినమాట తప్పలేదు. కాని వారిలో ప్రాణాన్ని లెక్క చేయనివాడు లేడు. అందుకు నా వయసే సాక్ష్యము'' అనుకొని ఆనందభాష్పాలు రాల్చాడు. అంతేకాదు దాసరిని సమీపించి ప్రదక్షిణ చేసాడు. ప్రస్తుతించాడు. దాసరి రాక్షసునితో, "అయ్యా! నీవు గొప్పదయ గలవాడవు కనుకనే నన్ను విడిచిపెట్టావు. ఆలస్యం చేయక నన్ను ఆహారముగా స్వీకరింపుము" అని హెచ్చరించాడు.

ఆ మాటలు విని రాక్షసుడు బాధపడుచు, "అయ్యా, నీవు ఎంతటి గొప్పవాడవు నాపై కూడ దయచూపిస్తున్నావు. ఇన్నాళ్లు పాపపు కూటితో శరీరమును పెంచుకున్నాను. ఏ మహాత్ముడైనా తరింపజేయడా అని నేను ఎదురుచూచుచున్నాను. మీవంటి పుణ్యాత్ములు మావంటి వారిని తరింపజేయకున్న మాగతి ఏమిటి? హోమ సమిధలను తెంచు గొడ్డలిని, కసాయి కత్తిని కూడ పరసవేది బంగారముగా మార్చివేయ గలదు కదా! మీరు అంత గొప్పవారే కదా" అని బ్రతిమాల సాగాడు.

దాసరి, "అన్నా, నాశరీరమును తినక పోవుటకుగల కారణం ఏమిటి?" అని ప్రశ్నించాడు. అపుడు బ్రహ్మరాక్షసుడు, "అయ్యా, నీశరీరము ఇచ్చునంతమాత్రమే చాలునా! నా ఆత్మమాలిన్యమును తొలగించుట నీకు పుణ్యము అగును. మునులను హింసించిన ఘంటాకర్ణుని కంటే నేను పాపిని కాదు. అట్టివానినే ఆ దేవదేవుడు అనుగ్రహించెను కదా! భక్తా! నేను బ్రహ్మరాక్షసుడను. నా పేరు కుంభజానువు. నేను పూర్వజన్మ పాపఫలముతో రాక్షసుడనయ్యాను. నీవు విష్ణువుని కీర్తించు పుణ్యఫలము నాకు ధారపోసి నన్ను తరింపచేయి" అంటూ ప్రాధేయపడ్డాడు.

దాసరి, "అయ్యా నీకు నా శరీరమును ఇస్తానని మాట ఇచ్చాను కాని విష్ణుకీర్తనా ఫలముకాదు. ఊరక నన్ను విసిగించక నా శరీరమును స్వీకరించుము" అంటూ కసిరాడు. రాక్షసుడు పాదాలపై పడి, "అయ్యా దాసరీ విష్ణుభక్తులు గొప్ప దయార్ద్ర హృదయులంటారు కదా! మరి నీవు నాపై దయ చూపించుటలేదు. కనీసం ఈ రోజు కీర్తించిన తుది కీర్తనా ఫలమును ధారపోయుము" అంటూ దీనంగా బ్రతిమాలాడు.

దాసరి హృదయం కరిగింది, "అయ్యా, నీ మాటలు విన గొప్పదైవజ్ఞుడిలా కనిపిస్తున్నావు. నీకు ఈ రాక్షస రూపం కలుగుటకు కారణం ఏమిటి?'' అంటూ పాదాలపై పడిన రాక్షసుని లేవనెత్తాడు.

బ్రహ్మరాక్షసుడు, "అయ్యా! నావృత్తాంతమును వినుము! నాది చోళమండలము. పెద్దలందరిని పరిహసించే వాడిని, సజ్జనులతో పందెములువేసేవాడను ఓడి పోయినను గెలిచితినని అబద్ధములు చెప్పేవాడను. సభామర్యాదలు పాటించుట నాకు అలవాటు లేదు. నీచదానములు పుచ్చుకొనుటకు ఏ నాడు సందేహపడలేదు. పర్వదినాలలో పూటకూళ్ళ ఇంట తినేవాడిని. అప్పులు ఇచ్చి అధిక వడ్డీలు గుంజేవాడిని. ఆ డబ్బుకు భార్య కోసం చీరలు కొనేవాడిని. ఒకసారి వడ్డీ డబ్బులతో భార్యకు చీరలు కొన బయలు దేరాను. నాతో కొందరు సత్రములో కలిసారు. మమ్మలిని ఒకడు త్రోవకాని త్రోవకు తీసుకొని పోయాడు. అది తగిన బాటకాదు. ఇంతలో వాడు ఈలవేశాడు, దొంగలు చుట్టూచేరారు. వారంతా మమ్మలిని చావబాదారు. నేను తప్పించుకొని పరుగెత్తాను. నా వెంట ఒకడు పరుగెత్తాడు. నన్ను పట్టుకుని చావబాదాడు. ఆ దొంగనుగూర్చి గ్రామాధికారితో చెబుతానని భయపడి, కత్తితో చావు దెబ్బలు కొట్టాడు. ఇంతలో నా భార్య తోబుట్టువు అటుగా వచ్చాడు. నన్ను గుర్తించాడు. కావడిలో వేసుకుని మోయసాగాడు. దాహదప్పికతో నన్ను మర్రిచెట్టుక్రింద ఉంచాడు. నీటి కోసం వెళ్ళాడు. వాడు వచ్చులోపల నాకు రాక్షస రూపం వచ్చింది. ఓ కరుణానిధీ, నీ కైశికి గాన ఫలదానంతో ఈ వికారరూపం నుండి ముక్తి కలిగించు'' అని ప్రార్థించాడు,

దాసరి "అయ్యా కైశికీ గానము ఎటువంటిదో నాకు తెలియదు. అయినను దేవుని కీర్తించుటకు ఏ రాగము అయితే ఏం. దేవునియొక్క సేవకు కొలత ఉందా? ఈ ఫలము తీసుకో అని నేను శంకించవచ్చును. నిన్ను దేవుడురక్షించును." అని చెప్పాడు. అతడే సోమశర్మ. దాసరిని పూజించి, తన జన్మను తరింపజేసికొనుటకు తీర్థయాత్రలకు బయులుదేరాడు,

విన్నారా! సత్యము నాచరించువారు ఎంత గొప్పవారో, పెద్దల దూషణ ఎంతో పాపము నిచ్చును. అంతేకాదు సజ్జన సాంగత్యం ఎంతటి పాపములనైనా తొలగించును కదా! ఇదే మానవుడు నేర్చుకోదగిన నిత్య జీవితసత్యం.

— శ్రీ బెహరా ఉమామహేశ్వరరావు

శ్రీ గీతామాహాత్మ్యం

ధరోవాచ :

భగవన్పరమేశాన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో ॥

భూదేవి: భగవంతుడా! పరమేశ్వరా! ప్రభూ! ప్రారబ్ధం అనుభవించే వాడికి అచంచలమైన భక్తి ఎలా కలుగుతుంది?

విష్ణురువాచ:

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానోఽపి గీతాభ్యాసరతస్సదా ।
స ముక్తస్స సుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే ॥

శ్రీమహావిష్ణువు: భూదేవీ! ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నా నిరంతరం గీతను అభ్యసించేవాడు లోకంలో ముక్తి పొంది సుఖపడతాడు; కర్మలకు బద్ధుడు కాడు.

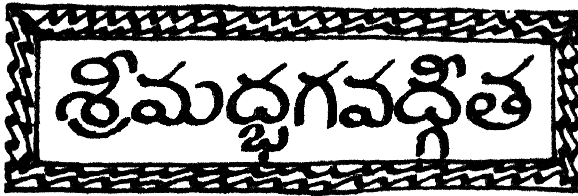
సర్వదేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చ యే ।
గోపాల గోపికా వాపి నారదోద్ధవపార్షదైః ॥
సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే ।

గీతా పారాయణం జరిగేచోటకు సర్వదేవతలు, ఋషులు, యోగులు, నాగులు, గోపాలురు, గోపికలు, విష్ణుభక్తులైన నారదుడు, ఉద్ధవుడు మొదలైన వారు వచ్చి తోడ్పడతారు.

యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్ ।
తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వి! నివసామి సదైవ హి ॥

భూదేవీ! గీతను చర్చించడం, చదవడం, బోధించడం వినడం జరిగే ప్రదేశంలో నేను నిరంతరం నివసిస్తుంటాను.

గీతాశ్రయోఽహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్ ।
గీతాజ్ఞాన ముపాశ్రిత్య త్రీన్లోకాన్పాలయా మ్యహమ్ ॥

(సీరియల్)

వ్యాఖ్యాత:
శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

మహాపాపాది (తి?) పాపాని గీతాధ్యానం కరోతి చేత్ ।
క్వచిత్ స్పర్శం న కుర్వంతి నళినీదళ మంభసా ॥

తామరాకును నీరు అంటనట్లే గీతాపారాయణం చేసే వాడిని మహా పాపాలు కూడా ఏ మాత్రమూ అంటవు.

గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్ర పాఠః ప్రవర్తతే ।
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై ॥

గీతా గ్రంథం వున్నచోట, గీతాపఠనం జరిగే చోట ప్రయాగలాంటి తీర్థాలన్నీ వుంటాయి.

నాకు ఆశ్రయమూ, ఉత్తమ నివాస మందిరమూ గీతాశాస్త్రమే గీతాజ్ఞానాన్నిబట్టే నేను మూడు లోకాలనూ పరిపాలిస్తున్నాను.

గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః ।
అర్ధమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వనిర్వాచ్య పదాత్మికా ॥

నా పరమ విద్య అయిన గీత నాశరహితం, శాశ్వతం, వర్ణనాతీతం. అది బ్రహ్మ స్వరూపం, అర్ధమాత్రా స్వరూపం అనడంలో అనుమానం లేదు.

(12 వ పేజీలో)

శ్రీ రంగనాథస్వామి ఆలయము

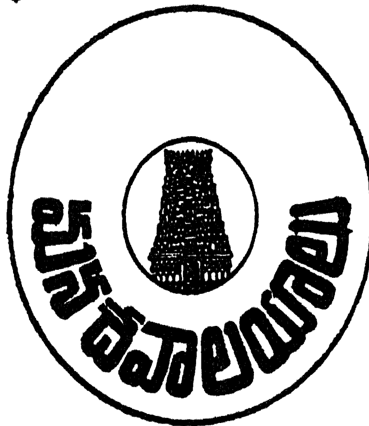
శ్రీదేవికి నిలయమై, భూదేవికి ఆలవాలమై, ప్రజారంగమునకు ధాముడై శ్రీరంగపురమునందు వెలసిన రంగనాథ స్వామి ఆలయము ఆబాల గోపాలమును ఆనందసాగరమున అలరారించుచున్నది. ఆంధ్రప్రదేశమునందలి మహబూబ్‌నగర్ (పాలమూరు) మండలమునగల వనపర్తి తాలూకాకు సుమారు 25 కి. మీ దూరమున వెలసిన సుప్రసిద్ధ క్షేత్రరాజమైన శ్రీరంగాపుర గ్రామమునందలి శ్రీరంగనాథస్వామి వారి ఆలయము- హైద్రాబాదు నుండి కర్నూలు వెళ్ళు 7వ జాతీయరహదారి (ఎన్. హెచ్.) లోగల పెబ్బేరునకు 8 కి. మీ. దూరమున కలదు.

స్థలచరిత్ర

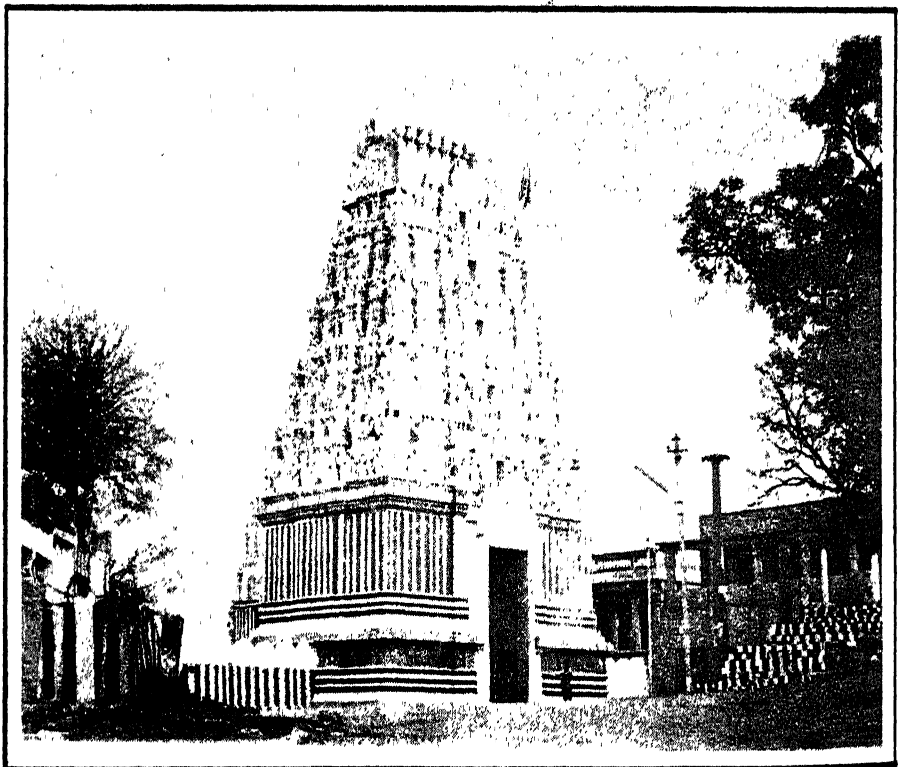
క్రీ. శ. 1650-78 లమధ్య ప్రాంతంలో ఆలయనిర్మాణము జరిగినది. మోటునాటి రెడ్లు, పెనుబాల గోత్రికులు, జనుంపల్లి వంశీయులు, ఇతరులు పరిపాలనలో ఈ ఆలయము మూడు పూవులు ఆరుకాయలై దినదినాభివృద్ధి జరిగినది.

కొరివిపాడు, దసరాపురం, గుంపనపల్లి గ్రామాలకు దగ్గరలోగల ఒక చిన్న గుట్టను "వలుగురాళ్ళతిప్ప" అని పిలుస్తారు. దీనిపై కస్తూరి రంగనాయకుల ఆలయము కట్టబడినది. మహమ్మదీయుల దండయాత్ర వలన ఈ ఆలయంపై దాడి జరిగి మూల విగ్రహాల మూడింటిలో స్వామివారుమాత్రం శిథిలముకాగా, ఉత్సవ విగ్రహాలు దొంగిలింపబడి ఒక్క దేవేరి (అమ్మవారి) విగ్రహం లభించినది. ఆతర్వాత కొద్దికాలానికి తిరిగి విగ్రహాలు ప్రతిష్ఠింపబడి పూజలు జరుగుచుండెడివి. "కొరివిపాడు" గ్రామాన్నే రంగడు వెలసినందువలన స్వామిపేర "శ్రీరంగపురము" అను నామమేర్పడినది.

వనపర్తి, సూగూరు, శ్రీరంగపురం సంస్థానాధిపతులైన రాజవంశీయులు ఈ

ఆలయ నిర్మాణానికి ఇతోధికంగా కృషి చేశారు. విజయనగర రాజులకాలంలో వీర కృష్ణారెడ్డి ఈ ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి చేశారు. జనుంపల్లి వంశీయులలో గోపాలరావు క్రీ. శ. 1676 నాటికి గొప్ప పండితుడు, "అష్టభాషల గోపాలరావని" పేరుపొంది, "బహిరీ" అనే బిరుదును గోలకొండ నవాబులనుండి పొందారు. రామచంద్రోదయము, శృంగారమంజరి అను కావ్యాలను వీరు వ్రాశారు. వీరి తర్వాత సవై వెంకటరెడ్డి సుమారు 50 సం॥లు ఈ దేవాలయాభివృద్ధికి దోహదం చేశారు. వెంకటరెడ్డి ప్రజలకొరకు నీటి యిబ్బందిని తొలగించుటకై ఒక పెద్దబావిని త్రవ్వించారు. నేటికిని 'వెంకటరెడ్డి బావి' అని పిలుస్తూ ప్రజలు అతనిని నిత్యం స్మరించుకొంటూ నీరుత్రాగుట కుపయోగించుకొనుచున్నారు. వారి తర్వాత 14వ రాజైన రాజా రామేశ్వరరావు, వారి భార్య రాణీ శంకరమ్మ గారలు ఒక పెద్దచెరువును త్రవ్వించి, ఆలయ గోపురము, ముఖద్వార గాలిగోపురము, ఆండాళ్ దేవాలయము కోనేరు మొదలగు సౌకర్యములు కల్పించిరి. వారి తర్వాతి వారైన రెండవ రామేశ్వరరావు చతుర్భుజ తాయారు (లక్ష్మి) గుడిని నిర్మించారు. ఇప్పటికికూడా ఈ వంశీయుల ఆధ్వర్యం

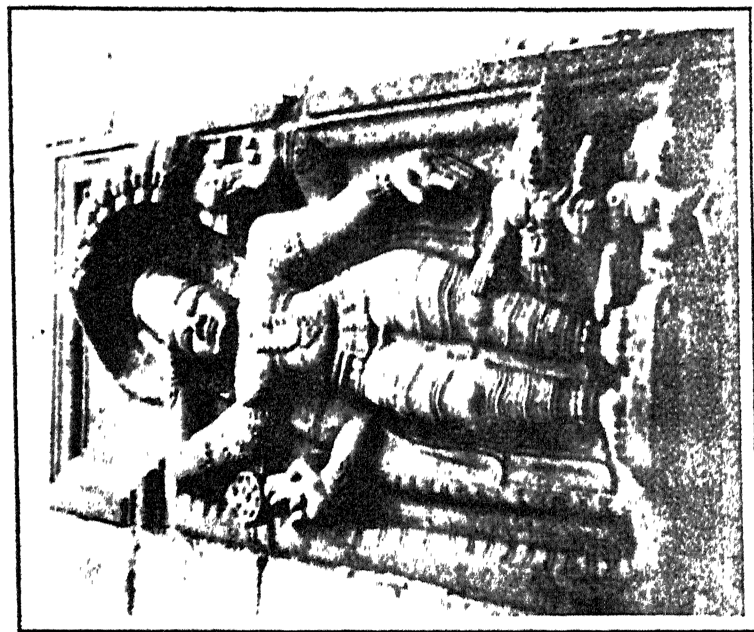

లోనే నిత్యపూజలు, ఉత్సవాదులు జరుగుచున్నవి.

ఈ దేవాలయము వెలయుట కొక ఐతిహ్యము ప్రచారంలో ఉన్నది. శ్రీరంగమునకు యాత్ర వెళ్ళినపుడు రాజుగారికి ఆ ప్రాంతము, ఆ స్వామి యగు రంగనాథుడు చుట్టు వున్న కావేరి నది ఇతర పరిసరాలు ఆకర్షించుటచే తమవద్ద ఇలాంటి గుడి లేక పోయెనె అని ఆలోచించుకొనెను. ఆ రోజు రాత్రి స్వప్నంలో స్వామి సాక్షాత్కరించి నీ దగ్గరనే (నీ ప్రాంతంలోనే) నేనున్నాను. రేపు నా వాహనమైన గరుడుడు నీకు సహాయం చేస్తూ దారి చూపిస్తాడు వెళ్ళమని సెలవిచ్చిరి. అటుపిమ్మట మరు రోజు గరుడుని (గ్రద్ద) సహాయంతో బయలు దేరగా యీ ప్రాంతమునకు దగ్గరలోగల కానాయపల్లె, కొత్తకోట, సంకిరెడ్డి పల్లెల మధ్యభాగమైన రంగంపేట అనే చోట ఒక పెద్ద పుట్టపై గరుడుడు వ్రాలెను. ఆ పుట్టను మెల్లగా త్రవ్వించగా అందులోనుండి సుమారు 5, 6 అడుగుల పొడవుగల నల్ల రాతితో తయారుచేసిన అతి సుందరమైన శ్రీ, భూదేవీ సమేత రంగనాథస్వామి శేషశయనుడై పవళించియున్న ఏక శిలా నిర్మిత విగ్రహం దర్శనమిచ్చినది. దానికి రాజు సంతోషించి ఆ విగ్రహాన్ని బండ్ల కెత్తించి గరుడుడు చూపినట్లు తీసుకవచ్చి కొరివిపాడు గ్రామమునకు దగ్గరగాగల కస్తూరిరంగని ఆలయంగల "వలుగురాళ్ళ తిప్ప" వద్ద దానిని ప్రతిష్ఠించిరి.

దర్శనీయ స్థలములు

రత్నపుష్కరిణి, రంగసముద్రము, గరుడాద్రి, స్వామివారి గర్భగుడి, చతుర్భుజ తాయారుగుడి, హోమశాల, వాహనశాల, పాకశాల, నేలబొయారము, పన్నిద్దరాళ్వారులగుడి, రామానుజ, మణవాళ మహాముని గుడులు, అధ్యయనోత్సవ మంటపము (కొఠాయి) చిన్న, పెద్ద గాలి గోపురములు. పారువేట మంటపము, నౌబత్ఖానా, ఆండాళ్‌సన్నిధి, కోనేరు మొదలగునవి.

శ్రీ రంగనాథస్వామివారు

రత్నపుష్కరిణి

ఇది దిగుడు మెట్లబావి. దేవాలయమునకు స్వామి అర్చనకు "బిందెసేవ" అనుపేరుతో వెండిబిందే, తిరుక్కావేరి అను చెంబుతో తీర్థమును తీసుకొని మామిడాకులు, టెంకాయలతో దానిని అలంకరించి మేళతాళములతో స్వామి సన్నిధికి తీసికొని వస్తారు. రత్నపుష్కరిణి దగ్గరలో సూర్య, చంద్ర పుష్కరిణులుకూడా కలవు. ఇవి శిథిలావస్థలోవున్నవి.

రంగసముద్రము

ఇది పెద్ద చెఱువు. ఈ ఆలయపు గుట్ట చుట్టు దగ్గర దగ్గర నున్న గుట్టలను కలుపుకొని విశాలంగా సుమారు 3, 4 మైళ్ళ పొడువు 1 మైలు వెడల్పుతో నిర్మించబడిన చెఱువు. దీనికే రంగ సముద్రమని పేరు ఈ చెఱువు రంగనాయకస్వామి గుడి చుట్టూ చుట్టబడి, శ్రీరంగంలోని రంగనాథాలయమును చుట్టుముట్టిన కావేరి నదిని జ్ఞప్తికి తెచ్చును. పలుగురాళ్ళతో ఈ ప్రాంతము నిండియుండుట వలన ఈ నీరు మురికి లేకుండా స్వచ్ఛముగా రుచిగా వుంటాయి. వానకాలంలో రత్నపుష్కరిణి, ఇతర పుష్కరిణులు, ఇతర బావులు దీనిలో మునిగి పోతాయి. అపుడు స్వామికి రంగసముద్రం నీరు వాడుతారు. ఈ చెఱువువల్ల గ్రామంలో త్రాగుటకు నీరు సమృద్ధిగా లభిస్తున్నది. జాతర సమయంలో పశువుల కుపయోగపడుతుంది. దీని క్రింద సుమారు 5, 6 వందల ఎకరాల భూమిలో వరి సాగుచేయబడుతున్నది.

గరుడాద్రి

గరుడుడు ఈ గుట్టపై వ్రాలుటచే ఈ గుట్టకు గరుడాద్రి అని పేరు వచ్చినది. దూరమునుండి యీ గుట్టనుచూచిన పడగ ఎత్తిన పామువలె కన్పించును. శేష శయనుడగు రంగని కిది తగిన స్థలము కాబోలు నన్నట్లున్నది.

స్వామివారి గర్భగుడి

శుకనాసికము, మంటపము దాటి గర్భ గుడికి వెళ్ళాలి. గర్భగుడి షడ్భుజాకారంలో నిర్మింపబడినది. స్వామి అందమైన చిఱు నగవు మోముకలవారు. శాంతాకారుడు. భుజగశయనుడు. పద్మనాభుడు, మేఘ వర్ణుడు, శుభాంగుడు, లక్ష్మి, భూదేవేరులతో కూడినవాడు, శంఖ, చక్రములు ధరించిన వాడు, నాభినుండి వెడలిన పద్మంలో

[37 వ పేజీలో]

(9వ పేజీ తరువాయి)

చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్ ।
వేదత్రయీ పరానందా తత్త్వార్థజ్ఞాన మంజసా ॥

చిదానందరూపం కలిగిన శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అర్జునుడికి స్వయంగా చెప్పిన ఈ గీత మూడువేదాలసారం; పరమానంద స్వరూపం. తనను ఆశ్రయించిన వాళ్ళ కిది తత్త్వజ్ఞానాన్ని తొందరగా కలగజేస్తుంది.

యోఽష్టాదశ జపే న్నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః ।
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరం పదమ్ ॥

నిర్మలమైన మనసుతో నిత్యం గీత పద్దెనిమిది అధ్యాయాలనూ పారాయణం చేసేవాడు జ్ఞానసిద్ధి, దానిమూలంగా పరమ పదమూ పొందుతాడు.

పాఠేఽసమర్థ స్సంపూర్ణే తదర్థం పాఠమాచరేత్ ।
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥

గీతను పూర్తిగా చదవలేని వాళ్ళు దానిలో సగమైనా చదివితే గోదానం వల్ల కలిగే పుణ్యఫలం తప్పకుండా దక్కుతుంది.

త్రిభాగం పఠమానస్తు గంగాస్నానఫలం లభేత్ ।
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్ ॥

గీతలో మూడవభాగం-ఆరు అధ్యాయాలు పారాయణం చేసే వాళ్ళకు గంగాస్నానం వల్ల కలిగే ఫలమూ, ఆరవ భాగం-మూడు అధ్యాయాలు పఠించే వాళ్ళకు సోమయాగం చేయడం ద్వారా లభించే ఫలమూ ప్రాప్తిస్తాయి.

ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తి సంయుతః ।
రుద్రలోక మవాప్నోతి గణో భూత్వా వసే చ్చిరమ్ ॥

భక్తితో నిత్యమూ ఒక అధ్యాయాన్ని చదివేవాడు రుద్రలోకం చేరి, అక్కడ ప్రమథగణాలలో ఒకడుగా చిర కాలం జీవిస్తాడు.

అధ్యాయ శ్లోకపాదం వా నిత్యం యః పఠతే నరః ।
స యాతి నరతాం యావత్ మనుకాలం వసుంధరే ॥

భూదేవీ! ఒక అధ్యాయంలోని నాలుగో భాగమైనా ప్రతి రోజూ పారాయణం చేసేవాడు ఒక మన్వంతరకాలం మానవ జన్మ పొందుతాడు.

గీతాయాః శ్లోకదశకం సప్తపంచచతుష్టయమ్ ।
ద్విత్రిరేకం తదర్థం వా శ్లోకానాం యః పఠేన్నరః ॥
చంద్రలోకమవాప్నోతి వర్షాణా మయుతం ధ్రువమ్ ।
గీతాపాఠ సమాయుక్తో మృతోఽమానుషతాం వ్రజేత్ ॥

గీతలలోని శ్లోకాలు-పది, ఏడు, ఐదు, నాలుగు, మూడు, రెండు, ఒకటి కాని, ఆఖరుకి అర్ధశ్లోకం కాని అనుదినం పఠించే వాడు పదివేల సంవత్సరాలు చంద్రలోకంలో సుఖజీవనం సాగిస్తాడనడంలో సందేహం లేదు. గీతా పారాయణం చేస్తూ మరణించేవాడికి దేవత్వం కలుగుతుంది.

గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తి ముత్తమామ్ ।
గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్ ॥

గీతాధ్యయనం మళ్లీ మళ్లీ చేసే మానవుడు ఉత్తమమైన పరమపదం పొందుతాడు. గీతను స్మరిస్తూ ప్రాణాలు విడిచి పెట్టేవాడికి ఉత్తమగతి లభిస్తుంది.

గీతార్థశ్రవణాఽఽసక్తో మహాపాపయుతోఽపి వా ।
వైకుంఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే ॥

గీతార్థాన్ని వినడంలో ఆసక్తి కలిగినవాడు-ఎలాంటి మహాపాపి అయినప్పటికీ, వైకుంఠానికి వెళ్లి అక్కడ విష్ణువుతో పాటు ఆనందం అనుభవిస్తాడు.

గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః ।
జీవన్ముక్త స్స విజ్ఞేయో దేహాంతే పరమం పదమ్ ॥

నిత్యమూ అనేక కర్మలు ఆచరిస్తున్నా, గీతార్థాన్ని ధ్యానించేవాడు జీవన్ముక్తుడై మరణానంతరం మోక్షం పొందుతాడు.

గీతామాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః ।
నిర్ధూత కల్మషా లోకే గీతా యాతాః పరం పదమ్ ॥

గీతా శాస్త్రాన్ని ఆశ్రయించే ఈ లోకంలో జనకుడు లాంటి రాజర్షులు ఎంతోమంది పాపవిముక్తి పొంది, పరమ పదం చేరుకోగలిగారు.

గీతాయాః పఠనం కృత్వా మాహాత్మ్యం నైవ యః పఠేత్ ।
వృథా పాఠో భవే త్తస్య శ్రమ ఏవ హ్యుదాహృతః ॥

గీతాపఠనం చేశాక మాహాత్మ్యం చదవనివాడి పారాయణం వృథాప్రయాస మాత్రమే.

ఏతన్మాహాత్మ్యసంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః ।
స తత్ఫల మవాప్నోతి దుర్లభాం గతి మాప్నుయాత్ ॥

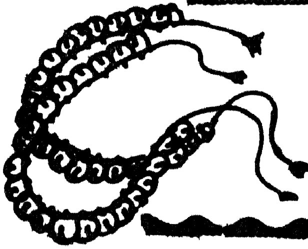
మాహాత్మ్యంతో సహా గీతాపారాయణం చేసేవాడికి పైన చెప్పిన ఫలంతోపాటు ఉత్తమగతి కూడా లభిస్తుంది.

సూత ఉవాచ :

మాహాత్మ్యమేతద్గీతాయా: మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్ ।
గీతాన్తే చ పఠేద్యస్తు యదుక్తం తత్ఫలం లభేత్ ॥

సూతుడు : శౌనకాది మహర్షులారా! సనాతనమైన గీతా మాహాత్మ్యాన్ని ఇలా మీకు తెలియజేశాను. గీతాపారాయణం చేశాక దీన్ని చదివినవాడికి పైన చెప్పిన ఫలం దక్కుతుంది.

ఇలా శ్రీ వరాహపురాణంలోని "శ్రీ గీతామాహాత్మ్యం"
సమాప్తం.

కూచిపూడి నాట్యశైలూషి

— డా॥ చింతా రామనాథం

(గత సంచిక తరువాయి)

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు–

కూచిపూడి నాట్యం

వీరనరసింహరాయల తరువాత సాహితీ సమరాంగణ సార్వభౌముడు శ్రీకృష్ణదేవ రాయలు క్రీ. శ. 1509 ఉత్తరార్ధంలో విజయనగర సామ్రాజ్యాధిపత్యాన్ని చేపట్టాడు.

"క్రీ. శ. 15, 16 శతాబ్దాలలో శ్రీకృష్ణ దేవరాయలవారు తాను శ్రీకాకుళము (కృష్ణాజిల్లా) వచ్చినపుడు ఈ కూచిపూడి వారి నాట్యకళ కచ్చేరువంది తనతో కొంత మంది విద్వాంసులను తీసికొనివెళ్లి హంపిలో నొక రంగస్థలమును నిర్మాణము చేయించి నాటకము లాడించుచుండెడి వారని హంపీ చరిత్రయందు పేర్కొనబడి యున్నది."

"విజయనగర సామ్రాజ్యమున శ్రీకృష్ణ దేవరాయల కాలమున కూచిపూడి భాగవతులక్కడకుపోయి ఆ రాజుచే సత్కరింపబడినట్లు 'తాయికొండ' నాటక ప్రదర్శనమునకై చేయబడిన దాన శాసనము కూడ తెలుపుచున్నది."

వీనిని జూడ శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు కూచిపూడివారి నాట్య కళా కౌశలమును 15, 16 శతాబ్దములలో తిలకించి పులకించె ననుట నిర్వివాదాంశము. అందువలననే కాబోలు ఈ రాయలవారు తమ ఆముక్త మాల్యదలో "ఉలుపాల్పటిన ...." పద్యము నందు "భ్రుకుంసులు" అను పదమును ప్రయోగించినాడు. భ్రుకుంసులు = స్త్రీ వేషములువేసి ఆడెడు పురుషులు (శబ్ద రత్నాకరం) పురుషులు స్త్రీ వేషము ధరించు సంప్రదాయము కూచిపూడి నాట్యమేళము నందు వినా వేరెక్కడ కన్పించదు, విన్పించదు. కావున శ్రీకృష్ణదేవరాయలచే పేర్కొనబడిన భ్రుకుంసులు కూచిపూడి భాగవతు లనుట స్పష్టం.

శ్రీ కృష్ణదేవరాయలను రసమయ జగమునకు గొనిపోయిన కొద్దిమంది కళాకారులలో కేశవభట్టు ఒకరు. అంతేకాక ఆయన రాయలుచే ముంగొండ అగ్రహారంలో ఘనంగా సన్మానించ బడ్డాడు.

పండిత జగన్నాథ రాయలు

కూచిపూడి నాట్యం :–

కేశవ భట్టు-మహాలక్ష్మల కొడుకు పేరు భట్టు. పేరుభట్టు- శ్రీలక్ష్మల పుత్రుడు పండిత జగన్నాథరాయలు. పండిత జగన్నాథ రాయలు కూచిపూడిలోని వేదాంతం వారి ఆడపడుచును వివాహమాడెనని ఆమె (కామేశ్వరి) యే లవంగి యనియు 'వీర కంకణం' శ్రీ బులుసు వేంకటరమణయ్య గారి నవలా ఉదంతం.

రాజ కళింగ గంగు కూచిపూడి

నాట్యం :–

"వేముల వాడ భీమకవి శాపముచే రాజ కళింగ గంగు రాజ్య భ్రష్టుడై తిరుగాడుచు తిరిగి శాపవిముక్తి నొందిన తరువాత పర రాజులను జయించుటకై కూచిపూడి భాగవతులతో కలిసి "కళింగ గంగు రాజ్యచ్యుతి" యను నాటకము నాడి తిరిగి వేషధారణలోనున్న కళింగ గంగే శత్రు రాజును సంహరించి రాజ్యముచేసి కొనినట్లు" చరిత్ర పుటలు చెప్పుచున్నవి.

కళావని

చరిత్ర పుటల్లో కూచిపూడి నాట్యం

వలస :–

క్రీ. శ. 1565లో తళ్ళి కోట యుద్ధానంతరం విజయనగర సామ్రాజం పతనమైంది. తంజావూరులో నాయకరాజుల పాలన ఆరంభమైంది. క్రమంగా విజయనగర వైభవం తమిళనాడులోని తంజావూరుకు వలసపోయింది. నాయక రాజుల ఆస్థానాలు లలిత కళలకు నివాస స్థానాలైనాయి.

అచ్యుతప్పనాయకుడు కూచిపూడి

నాట్యం:–

అచ్యుతప్ప నాయకుని కాలంలో కూచిపూడి నుండి కొంతమంది నాట్యవేత్తలు రాజాశ్రయం కోసం వలసపోయారు. ఈ వలస పోయిన కళాకారులందరు మేలట్టూరు (మేళాలవూరు) న స్థిర నివాసమేర్పరచుకొని అచ్యుతప్ప నాయకుని తమ నాట్య కళతో మెప్పించి మేలట్టూరును అగ్రహారంగ పొందారు. "వచ్చి అచ్యుతపురములో బహు ముచ్చటై నవమండపంబున నిండుకొలువున నుండెను" అనునది కూచిపూడి వారి ప్రహ్లాద పట్టాభిషేకవ్యాప్త నృత్యాంశ శబ్దంలోని ఉద్ధరణము. ఆ మేలట్టూరులో కూచిపూడిలోని కళాకారుల వంశ నామముల వారు నేటికిని కలరు. మేలట్టూరులోని కళాకారులు "మా పూర్వీకులు కూచిపూడి నుండి ఇక్కడకు వలస వచ్చిరని" చెప్పుచున్నారు. ఈ విధంగా కూచిపూడి నాట్యకళ తంజావూరుకు వలస పోయింది. ఆంధ్రదేశం నుండి తమిళ

వాడుకు కళావేత్తలు వలస పోవుట సంప్రదాయమైంది. త్యాగయ్య, క్షేత్రయ్య, నారాయణతీర్థులు నుండి శ్రీ మంగళంపల్లి బాలమురళి, డా॥ వెంపటి చిన్నసత్యం లాంటి ఎందరో మహానుభావులకు ప్రధాన కర్మక్షేత్రం తమిళనాడగుటకు ప్రధాన కారణం ఆంధ్రుల అనాదరణయే.

అంతేకాదు. "ఆంధ్రదేశము నుండియే యక్షగాన మటు తంజాపురాది దక్షిణ ప్రాంతములకును నిటు తెలంగాణములకును విస్తరిల్లినది." "తంజావూరు రాజ్యమున నాకాలమున వలసపోయిన యాంధ్రులలో కూచిపూడి వంశమునకు చెందిన మేలత్తూరు వేంకటరామశాస్త్రి యొక డక్కడ స్థిరనివాస మేర్పరచుకొని యా మండలమందలి దేవాలయములో ప్రదర్శించుటకు క్రీ.శ. 1750-1755 ప్రాంతమున తెలుగులో ప్రహ్లాద, రుక్మాంగద, మార్కండేయ చరిత్ర, ఉషాపరిణయాది యక్షగానములను రచించెను." సుమారుగ ఇదే కాలమున ప్రసిద్ధ పదకర్త క్షేత్రయ్యయు కూచిపూడికి పరిసర కళాక్షేత్రమైన మొవ్వనుండి దక్షిణదేశమునకు రాజాశ్రయార్థము వలస పోవుట చరిత్ర చెప్పెడి సత్యము.

అబుల్ హసన్ తానీషా— కూచిపూడి నాట్యం

క్రీ.శ. 1672-1687 లో ఆంధ్రదేశంలోని కృష్ణామండలం గోల్కొండ నవాబైన అబుల్ హసన్ తానీషా పాలన క్రిందకు వచ్చింది. 1685 సంవత్సరంలో అబుల్ హసన్ తానీషా మచిలీపట్టణమునకు ప్రయాణం చేస్తూ కూచిపూడిలో ఒక మజిలీ చేశాడు. తానీషా కళాపోషకుడుగ పేరు పొందాడు. కూచిపూడి భాగవతులీ విషయాన్ని తెలిసికొని తానీషాను దర్శించి అతని సమక్షంలో సమాహార కళాఖండమైన శ్రీ సిద్ధేంద్రయోగి కృత భామాకలాపాన్ని ప్రదర్శించారు. వీరి ప్రదర్శనకు ముగ్ధుడైన తానీషా సుమారారువందల ఎకరముల కూచిపూడి మాగాణిని కూచిపూడి భాగవతులకు దాన, విక్రయ, హక్కు, భుక్తములతో వంశపారంపరగా అనుభవించునట్లు అగ్రహారంగా 'ఫర్మానా' ఇచ్చినాడు. ఈ ఫర్మానా భాగవతుల యజ్ఞన్న, నరసన్న, సూరన్నల పేరుతో వుంది. తానీషా సమక్షంలో భామాకలాపాన్ని ప్రదర్శించినది వీరే. అందుచే అగ్రహారం ఫర్మానా వారి పేర ఈయబడింది. ఇది కూచిపూడి అగ్రహారోత్పత్తి యుదంతం. ఈ విషయమున విద్యాధికులు, విమర్శకులు, చాలమంది పొరపడినారు. సిద్ధేంద్రయోగియే తానీషా ఎదుట ప్రదర్శనిచ్చి అగ్రహారం సంపాదించినట్లు భావించారు. ప్రమాదో ధీమతామపి ప్రమాదవశాత్తు జరిగిన భావనగ మనం గ్రహించాలి.

కూచిపూడి భాగవతులు తమ కళను సాధనగ జేసికొని సాంఘికపరమైన ప్రయోజనం సాధించుటి నిది రెండవసారి.

బనగానపల్లి నవాబు— కూచిపూడి నాట్యం

"భాగవత కళను రాయలసీమలో విరివిగా ప్రచారం చేయించవలెనన్న తలంపుతో క్రీ.శ. 1700-1750 ప్రాంతంలో బనగానిపల్లి నవాబుగారు కూచిపూడినుండి కొందరు కళావేత్తల కుటుంబాలను ఆహ్వానించి కోటకొండ, కపట్రాలవద్ద వారికి భూములూ, పుట్రా యిచ్చి వారిచేత కర్నూలు జిల్లాలో భాగవత కళాప్రచారాన్ని ప్రోత్సహించారు. అప్పటిలో కూచిపూడి నుండి తరలి వెళ్ళిన కుటుంబాలలో చల్లా వారొకరు. వీరు వెలనాటి బ్రాహ్మణ కుటుంబమునకు చెందిన వారు."

ఈ విధంగా కూచిపూడి నుండి నాట్యాచార్యులు తంజావూరు, కర్నూలు మండలాలకు వలస పోయారు.

(సశేషము)

ప్రేమకు హేతువులు

విజీతాన్ని యావత్తూ పొట్టు తీసి జల్లించి కాచి వడపోస్తే ఆఖరుకు కనిపించే అమృత బిందువు ప్రేమ. అందుకే కబీరు అంటాడు "ప్రేమలేని శరీరం శ్మశానంలోని శవంతో సమానం. కంచరివాని తోలుతిత్తి ప్రాణం లేకపోయినా శ్వాసతీసుకుంటూనే వుంటుంది గదా" అని.

ప్రేయసీ ప్రియుల నడుమ, భార్యాభర్తల నడుమ వుండే అనురాగం, పెనవేసుకొని వుండే లక్షణాన్ని ప్రేమ అని అంటూ వుంటాం. ఐతే ఇది మాత్రమే ప్రేమ గాదు. ఆత్మీయత అనెడి సప్తవర్ణముల హరివిల్లులో ఇది ఒక రంగు మాత్రమే. దీని కంటె కళ్ళు జిగేలు మనిపించే ఎన్నో రంగులు ప్రేమలో చోటుచేసికొని వున్నాయి ఒక రంగును మాత్రమే తిలకించి జనం వళ్ళు మరచి పోతున్నారు. ప్రేమ విరజిమ్మే అన్ని వర్ణములనూ అర్థం చేసుకొని ఆస్వాదిస్తే ఆనందానికి అవధు లుండవు.

మానవుడు కోరికల పుట్ట. బావిలో నుండి నీరుతోడి వేస్తున్నప్పటికీ క్రొత్తనీరు ఊరినట్లుగా అతనిలో ఒక వాంఛ తీరీ తీరకమునుపే మరొకటి మొలకెత్తుతూవుంటుంది. భూమిమీద పడగానే పాలకోసం గుక్క పడతాడు. అది మొదలు అతని ఏడుపులకు అవసరాలకు అంతుండదు. గుడ్డలు, మందులు మాకులు, తిండీ తిప్పలు, కీర్తి ప్రతిష్ఠలు, పదవులు, పూల దండలు, ఇలా ఆకాశానికి నిచ్చెనలు వేస్తూనే వుంటాడు.

ఇవన్నీ లభించినా అతనికి తృప్తి లేదు. అతనిలో రహస్యంగా మరొక కోరిక గూడా చోటు చేసుకొని దాగుడు మూతలాడుతూ వుంటుంది. "ఇతరులు నన్ను ప్రేమించాలి, ఇతరులు నన్ను మెచ్చుకోవాలి" అనే కోరిక క్షణక్షణం బుర్రను తొలుస్తూ వుంటుంది: ఇలాంటి కోరిక ఉన్నట్లు అందరికీ అనిపించదు. కాని వున్నమాట నిజం.

తల్లి తన కంచంలో ఇంత కూడు పడేస్తే కడుపు నిండదు. ఆమె నాలుగు మంచి మాటలతో ఆప్యాయంగా భోజనం పెట్టాలి. కాఫీ హోటలు సర్వరు గూడ చీదరించుకోకుండా చిరునవ్వుతో ప్లేటు అందివ్వాలి. అపుడే సంతృప్తి సంతోషమూను.

ఇతరులు తనను అభిమానించాలి అనే వాంఛ చాల బలీయమైనది. అందుకై ప్రతి వ్యక్తీ ఆర్రులు చాస్తూ వుంటాడు. అందంగా కనిపించాలని తంటాలు పడుతుంటాడు. డబ్బు ఖర్చుపెట్టి మిత్రులను చేరదీస్తుంటాడు. ఏదైనా పదవి చేజిక్కించు కొని ఇతరుల అభిమానం చూరగొనాలని ప్రయత్నిస్తాడు.

యువవాణి

ఆ యా సందర్భాలలో అతన్ని పరులు అభిమానించినట్లు కనిపించినా, నిజానికి వాళ్లు అతని ధనాన్ని అధికారాన్ని ప్రేమిస్తూ ఉండవచ్చు. అవి అతనికి దూరమైననాడు వాళ్లు గూడ అతనికి దూరం గావచ్చు. అందాన్ని చూచి దరిచేరిన ప్రియురాలు యౌవనం అంతంకాగానే అతనికి దూరం గావచ్చు. సంపద వలన చుట్టూ మూగిన వారు పేదరికంలోకనిపించరు. 'దారిద్ర్యం గుమ్మం గుండా ప్రవేశిస్తే ప్రేమ కిటికీ గుండా పారిపోతుం" దని ఒక ఆంగ్ల సామెత. అలాంటపుడు బాహ్య ఉపకరణాలతో నిమిత్తం లేకుండా కేవలం వ్యక్తి యొక్క ఆంతరంగిక మైన ఏ గుణం వలన ఇతరు లతన్ని ప్రేమించగలరు?

ఒకడికి ఉద్యోగం కోసం ఇంటర్వ్యూ కార్డు వస్తే మదరాసు వెళ్ళాలని బయలు దేరాడు. తీరా గ్రాండ్ ట్రంక్ నాలుగు గంటలు ఆలస్యమని తెలిసింది. అతడు ఎంతో బాధ పడ్డాడు. ఆలస్యంగా వడుస్తున్న రైలును, రైల్వే డిపార్టుమెంటునూ, నానా మాటలు అన్నాడు. అలాగాక, అదే రైలు సమయానికి వస్తే బెర్తు రిజర్వు చేయించుకొని సుఖంగా ప్రయాణం చేసి రైలు కనిపెట్టిన వాడినీ, డ్రైవరునూ, గార్డును గూడ లోలోపల అభినందిస్తాడు.

ప్రాణం లేని రైలును సహితం దాని పని అది చేసినందుకు మెచ్చుకుంటాము. అదే బండి అడ్డమైన చోట్ల ఆగుతూ గంటలకొద్దీ ఆలస్యమైతే అసహ్యించు కుంటాము.

కుమారుడు పరీక్ష తప్పితే కన్న తల్లి గూడ పెదవి విరుస్తుంది. అతడు ప్యాసైతే అతనిలో అన్నీ సద్గుణాలే కనిపిస్తాయి. అందరూ అతనిమీద ప్రేమ వర్షం కురిపిస్తారు.

తన విధి తాను నిర్వర్తించిన నాడు అందరి ప్రేమలను చూరగొంటాడు. అందుకే "నీ పంతువని నీవు చెయ్యి" అందులోనే యావత్తు గౌరవం ఇమిడి యున్నది" అని ఒక ఆంగ్లకవి వ్రాశాడు. అందుచేత విధి నిర్వహణ ప్రేమకు హేతువు అని తోస్తుంది.

"త్యాగము ప్రేమకు ఆలంబనం" అని మరియొక అభిప్రాయంగూడా ఉన్నది. ఒక వ్యక్తి బాధలో వున్నప్పుడు మరొకరు వచ్చి ఆదుకొన్నా, అండగా నిలచినా, అతని మీద మొదటి వ్యక్తికి కృతజ్ఞత ఏర్పడుతుంది. ఈ కృతజ్ఞతయే ప్రేమగా రూపొందడం జరుగుతుంది. ప్రియుడు ప్రేయసి కొరకు ఏదైన త్యాగం చేయడం ఆ త్యాగం ద్వారా ప్రేమ జనించడం సినిమా కథలలో చూస్తూ వుంటాము. ఇది లోకంలో జరిగే విషయం గూడాను. ఐతే ఈ ప్రేమకు

వినతి

ఓపిక చాలలేదు ఎటకో బడి పోవుదమన్న తీవ్ర సం
తాపము నిండె నీ బ్రతుకు దారుల, తీపి నశించెబోయె నీ
పాప విదూరమైన తిరుపాద సరోరుహ సన్నిధిన్ సదా
కాపుర ముండగా శరణు కావలె నీ విక వేంకటేశ్వరా!

తిరిగితి లోకమంత వలుతీరుల లోకుల వేషధారులన్
తరచితి భేషజ ప్రళయ తాండవశాల లోక మం
చెరిగితి, రంగులన్ దుడిచి యెవ్వరు కన్గొన కుండగా నొకే
వరుగున వచ్చి నీ విమల పాదము లంటితి వేంకటేశ్వరా!

మార్గము చిమ్మ చీకటుల మాసి యథోన్నతమై మనోజ్ఞ నై
సర్గిక రూపు రేఖలు నశించె మరెవ్వరు తోడు లేరు నే
స్వర్గ నికుంజ మంజరుల శయ్యలకో? నరకమ్ములోనికో
నిర్గమ మౌట? నీవె కరుణించి భరింపుము వేంకటేశ్వరా:

పెంచిన పాదులందు కనిపించవు నూతన జీవరాగముల్
సంచిత పూర్వపుణ్యములు చాలక పోయె సుఖాల బాటలో
వంచితమాయె, జీవితము స్వప్నగతమ్మయె భోగభాగ్యముల్
కంచెయె చేనుమేసినను కాచుట కెవ్వరు వేంకటేశ్వరా!

పాపము లెన్నొ చేసితిని, పాపము లేవియు సేయకున్నచో
దీపపు సెమ్మె చేరునెటు దివ్యభవత్కరు ణామృతమ్మునే
పాపము పుణ్యమంచనెడి వాదము నావల తోసి తెప్ప ఈ
అవదలేని జీవితము హాయిగ గూర్పుము వేంకటేశ్వరా!

శ్రీ జె. వి. రామమూర్తి

త్యాగం ఒకటే కారణం కాక పోవచ్చు. దాని వెనుక లీలగా కామం గూడ ఉండవచ్చు.

లోకంలో తల్లీ బిడ్డల నడుమ ప్రేమ ఆశ్చర్యకరమైనది. దానికి అదే సాటి. తల్లి బిడ్డను ప్రేమిస్తుంది. భర్తమీద కంటెగూడ బిడ్డమీదనే ప్రేమ అధిక మేమో గూడాను. బిడ్డ గూడ తల్లిని ప్రేమిస్తుంది. ఈ ప్రేమకు హేతువు కామం కాదు. అందం కాదు, విధి నిర్వహణ కాదు. ఇంకా ఏదో అయి ఉండాలి.

బిడ్డ మాతృ గర్భంలో పెరిగే టపుడు గాలితోను, నీటితోను పెరగడం లేదు. కేవలం తల్లి యొక్క రక్తాన్ని బొడ్డు ద్వారా గ్రహించి గర్భస్థ శిశువు పెరుగుతుంది. ఇలా తల్లి శరీరం నుండి బలమును గ్రహించిన బిడ్డకు తల్లిమీద అనిర్వచనీయ మైన ప్రేమ, ఆ బిడ్డమీద తల్లికి అవధులు లేని అనురాగం ఏర్పడుతున్నాయి. వీటికి హేతువేమిటి?

ఈ ప్రశ్నకు స్వామి అభేదానంద చెప్పిన నిర్వచనంలో లభిస్తుంది. ఏకత్వము యొక్క వెల్లడింపే ప్రేమ అని వారన్నారు. ఈ నిర్వచనం ప్రకారం ఆలోచిస్తే తల్లీ బిడ్డల నడుమ గల ప్రేమకు ఒక హేతువు కాన వస్తుంది. ఇరువురూ ఒకప్పుడు ఒకే శరీరంలో వున్నారు, ఒకే రక్తంతో జీవించారు, ఒకరు గానే వున్నారు, రెండు శరీరాలు విడి పోయినపిదవ గూడ వారిలో ప్రేమ ద్వారా "ఏకత్వము' కొన సాగుతున్నది. ఆ "ఏకత్వము' యొక్క వెల్లడింపే ప్రేమ.

నిజమైన స్నేహితులు గూడ అలాగే వుంటారు. "స్నేహితుడు అనగా మరియొక నేను" అని ఒక రచయిత వర్ణించాడు. నేనే అతడు, అతడే నేను అనే భావన కలిగిన వారే స్నేహితులు. స్నేహమునకు ఆలంబనం గూడ ప్రేమే.

వారు తల్లీ బిడ్డలు కానివ్వండి, ప్రేయసీ ప్రియులు కానివ్వండి, గాఢ స్నేహితులు కానివ్వండి, వారి నడుమ ఉండే ప్రేమకు అభేదానందస్వామి చెప్పిన నిర్వచనం వర్తిస్తుంది. ఎదుటి వాడూ తనూ ఒకటే ననే భావన యే ప్రేమకు మూలం. అయితే, అలాంటి భావన ఎందుకుకలుగుతుంది అనేది మౌలిక మైన ప్రశ్న. ఇరువురిలోనూ ఒకే "పదార్థం" ఉండటమే ఇందుకు కారణం. తల్లి బిడ్డల విషయంలో ఈ సంగతి తేట తెల్లమవుతూనే వున్నది. మిగతా వారి విషయంలో అంత స్పష్టంగా తెలియదు. ముఖ్యంగా ఒక మానవుడు ఇతర మానవు లను ప్రేమించినపుడు పై హేతువులన్నీ చెప్పుకోవచ్చు. కాని ఒక మానవుడు కుక్కను గాని, గేదెనుగాని జింకనుగాని, చెట్టునుగాని ప్రాణ ప్రదంగా చూచుకుంటాడు. అలాంటి ప్రశ్నకు మూలం ఏమిటి అని ప్రశ్న వచ్చి నపుడు ఇరువురిలోను వున్న సమానధర్మ మేమిటో గ్రహించ వలసి వుంటుంది.

రెండు ప్రాణులలో వున్న సమాన ధర్మం "ఆత్మ', ఆ ఆత్మ వలననే ప్రేమ ఉద యిస్తున్నది. అందుకే ప్రేమకు ఆత్మీయత అనే పేరు వచ్చి వుండవచ్చు. ఈ సత్యాన్ని ఆత్మజ్ఞానుల జీవితంలో చూడగలం. భగ వాన్ రమణ మహర్షి వేరు శనగపప్పులను చేతిలో వుంచుకొని ఒకటి కోతికి, మరొకటి ఉడుతకు, ఇంకొకటి మేకకూ అందిస్తూ ఆనందించేవాడు. ఆ జీవులపై ఆయనకు గలకారణం సర్వత్రా వ్యాపించి యున్న ఆత్మ పదార్థమే.

"ఏకత్వము యొక్క వెల్లడింపే ప్రేమ" అనే నిర్వచనం ప్రకారం ఆలోచించినపుడు అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానం లభిస్తుంది. జన్మించ గానే తాను ఏ శరీరంలో నుండి వీడి వచ్చాడో ఆ తల్లిని ప్రేమిస్తున్నాడు. పిదప తన కొరకు త్యాగం చేసిన వారిని ప్రేమిస్తున్నాడు. తన ప్రేమను కుటుంబం వరకు, బంధువుల వరకు, మిత్రుల వరకు విస్తరింప చేస్తున్నాడు. ఆఖరుకు పశు పక్ష్యాదులకు, చెట్టు చేమలకు గూడ తన ప్రేమను విస్తరింప చేస్తున్నాడు. ఆ విధంగా సృష్టియావత్తూ వ్యాపించివున్న ఆత్మతో తాను తాదాత్మ్యం చెందుతున్నాడు. ప్రేమతత్త్వమే ఆత్మతత్వం!

— శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు

గీతాచార్యుని సలహాలు

గీతాచార్యు డనగా శ్రీకృష్ణపరమాత్మ. దశావతారాల్లో కృష్ణావతారం ప్రత్యేకమైనది, విశిష్టమైనది కూడా. ఆయన వీరుడైన అర్జునుడికి ఉపదేశించిందే గీత. దాని పూర్తి పేరు శ్రీమద్భగవద్గీత. ఇది మహర్షి వేదవ్యాసుడు వ్రాసిన భారతంలో ఉంది. సాక్షాత్తు భగవానుడే దీన్ని ఉపదేశించాడు గదా అందువల్లే ఇది భగవద్గీత అయింది.

సాధారణంగా 'గీత' చాలా క్లిష్టమైన వేదాంత గ్రంథమని ఇది కేవలం యోగులకు, భక్తులకు, వేదాంతులకే నని కొందరనుకుంటారు. కాని ఇది సరి కాదు. ఎందుకంటే గీత సమాజంలోని ప్రతివర్గంవారికీ, అన్నివయసులవారికి ఏది, ఎలా, ఎందుకు ఎప్పుడు చెయ్యాలో చెప్తుంది. ఇప్పుడు గీత- అంటే గీతాచార్యుడైన శ్రీ కృష్ణుడు బాలలకు ఏం చెప్పాడో చూద్దాం.

1. అధైర్యం, నిరుత్సాహం, పిరికితనం విడిచి పెట్టాలి. తన కర్తవ్యం ఏమిటో తెలుసుకోవాలి. పిల్లల కర్తవ్యం బాగా చదువుకోవడమే కదా. చదువు బాగా రావాలంటే శ్రద్ధ, పట్టుదల, ఓపిక గురువుల మీద గౌరవం చాలా చాలా అవసరం.

2. పిల్లలకే కాదు పెద్దలకు కూడా బద్ధకం, నిర్లక్ష్యం, దురభిమానం, గర్వం - కీడు చేసే శత్రువులు, వాటిని ఎప్పుడూ దూరంగా ఉంచాలి. వీటికి లొంగితే ఎన్నో కష్టాలు కలుగుతాయి.

3. ఎల్లప్పుడు భయపడడం, అనుమానపడడం మంచిది కాదు. ధైర్యే సాహసే లక్ష్మీః అనే విషయం మీకు తెలిసిందే కదా.

4. తల్లి దండ్రుల తర్వాత అంత గొప్ప స్థానం, జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించే గురువుదే. మంచి గురువు దొరకడం ఓ అదృష్టమనే చెప్పాలి.

5. దేన్ని గురించి దుఃఖపడాలో, దాన్ని గురించే దుఃఖపడాలి. నశించిపోయే వాటిని గురించి, జరిగిపోయిన వాటిని గురించి బాధపడడం వృథా.

6. సుఖం, దుఃఖం - అందరికీ కలుగుతూ ఉంటాయి. దుఃఖం ఎప్పుడూ ఉండిపోదు. సుఖాన్ని చూసి మురిసిపోకూడదు.రెంటినీ సమానంగా చూడాలి.

7. మోక్షం అంటే తిరిగి జన్మ లేకపోవడం. మోక్షం కలిగితే తిరిగి ఈ ప్రపంచంలోకి రానక్కరలేదు. దీన్ని పొందడానికి కులం, జాతి, మతం అడ్డురావు.

8. సోమరితనం అజ్ఞానానికి మొదటి మెట్టు. సమాజానికి సోమరివాళ్ళు (బద్ధకస్తులు) పెద్ద బరువుల్లాంటి వాళ్ళు.

9. దేవుడు అంతటా ఉన్నాడు.మనకి ఏదైతే బాధ కలిగిస్తుందో, అదే ఇతరులకూ బాధ కలిగిస్తుంది. అందుకే మనం ఇతరుల్లో కూడా దేవుడున్నాడని భావించాలి. అలా భావిస్తే, ఇతరులను మనం బాధ పెట్టము.

10. ప్రతివాడు తన పనుల్ని మనస్ఫూర్తిగా చివరి వరకూ ఉత్సాహంగా చేయాలి.

11. కర్తవ్య నిర్వహణలో బంధుప్రీతి ఉండరాదు. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని మనస్సులో కలిగిన ఇలాంటి మోహాన్ని తొలగించి అతన్ని ఉత్సాహ పరచడానికే గీత ఉపదేశించాడు.

12. స్వార్థము అనేది అనర్థాలకు మూలం. స్వార్థపరుడు ఎంతకైనా తెగిస్తాడు. తన వాళ్ళకైనా సరే, హాని చెయ్యడానికి తయారవుతాడు. అందుకే స్వార్థం వదిలెయ్యాలి. ఇతరులకు మేలు చేస్తేనే మనం మనుష్యుల మనిపించు కుంటాం.

13. మంచి పనులు చేస్తే మంచి ఫలితాలూ, చెడు పనులు చేస్తే చెడు ఫలితాలు కలుగుతాయి.

14. గీతాచార్యుని అతి ముఖ్యమైన సలహా ఇది; ఏపని చేసినా ఫలాపేక్ష రహితంగా. అంటే దాని ఫలితాన్ని కేవలం అనుకూలంగా ఊహించుకొని చేయరాదు. ఇది నా కర్తవ్యం. మనస్ఫూర్తిగా చెయ్యాలి అని అనుకుని, చేస్తే సత్ఫలితం తప్పక కలుగుతుంది.

15. తపస్సు ఏ అడివికోపోయి ఒంటరిగా కూర్చొనే చెయ్యక్కర్లేదు. ఇంట్లో ఉండే, ప్రపంచముతో సంబంధం ఉంచుకొనే, తామరాకు మీద నీటి బొట్టులా, ఉంటే చాలు.

16. చదువువల్ల విచక్షణాజ్ఞానం కలగాలి. వినయ విధేయతలు పెరగాలి. ఏది, ఎప్పుడు, ఎలా, చెయ్యాలో తెలియాలి. ఇవి కలగని పక్షంలో ఆ చదువులు వ్యర్థం అనర్థం కూడా.

17. ఎంత తెలుసుకున్నా ఇంకా తెలుసుకోవాలనే కోరిక ఇంకా ఇంకా పెరుగుతూ ఉండాలి. జ్ఞానానికి అంతు లేదు కదా. అన్నీ తెలుసునని భావించేవాడు, అంతా వచ్చని మిడిసి పడేవాడు మూర్ఖుడని అంటారు. ఎన్ని నేర్చుకున్నా నిండు కుండలాగా తొణకకుండా ఉండాలి.

18. తృప్తి కలవాడే నిజంగా సుఖపడతాడు. కోరికల్ని అదుపులో ఉంచుకోవాలి. ఆశకు అంతు ఉండదు కదా!

19. తన కోపమే తన శత్రువు. కోపం వల్ల మోహం, మోహం వల్ల భ్రమ, భ్రమ వల్ల సర్వనాశనం కలుగుతాయి. కాని

అన్యాయం, అక్రమాలమీద, దుర్మా ర్గుల మీద కోపం చూపించడం తప్పు కాదు.

20. భగవంతుని ధ్యానం అనేది అన్ని వయస్సుల్లోనూ చెయ్యాలి. అంతే కాని 'ముసలితనంలోనే భక్తి' అని అను కోవడం చాలా తప్పు. ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు, బాల్యంలోనే భక్తిని పెంపొం దించుకొని ధన్యజీవులైనారు కదా.

21. ప్రతి మనిషికీ త్యాగబుద్ధి, సేవానిరతి చాలా అవసరం.

22. "హింస" ఎప్పుడూ చేయకూడని పని. మనుష్యుల్నే కాదు ఏ ప్రాణినీ హింసించ రాదు. కష్టపెట్టరాదు. అహింసా పరమో ధర్మః –

23. ఒకరికి పెట్టడంలో ఉన్న ఆనందం, దేనిలోనూ ఉండదు.

24. అసూయ అనేది ఒక పెద్ద జబ్బు. భారత యుద్ధానికి ఈ అసూయే నాంది.

25. మంచి ఎవరు చెప్పినా, ఎక్కడ ఉన్నా సహృదయంతో మనం తీసుకోవాలి.

26. అందరూ ఆ పరమాత్ముని బిడ్డలే. ఆయనకు ఏ ఒక్కరియందూ ప్రత్యేక మైన ప్రేమగానీ, ద్వేషముగానీ లేదు.

27. సాత్త్వికాహారము మనలో సత్త్వ గుణాల్ని పెంపొందిస్తుంది.

28. జ్ఞానికి అందరూ మిత్రులే. వీరిలో సమభావం ఉంటుంది.

29. అభ్యాసమువలన మనసును వశపరచు కోవచ్చు.(సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన అని వేమన చెప్పాడు గదా.)

30. తప్పు చేయడం సహజం, కాని ఆ తప్పు తెలుసుకొని పశ్చాత్తాపపడి తిరిగి చెయ్యక పోవటమే నిజమైన మనిషి లక్షణం.

31. తన్ను తాను పొగడుకొనుట, మాటలతో చేతలతో ఇతరులను బాధపెట్టుట, ఓర్పు లేకుండుట, నిగ్రహం కోల్పోవుట అజ్ఞానుల లక్షణాలు.

32. చావుకు భయపడరాదు. అది ఒక తప్పని సరి అయిన మార్పు. సహజమైనది అది. దీర్ఘమైన నిద్రలాంటిది మరణం.

ఇలా రాస్తున్న కొద్దీ ఉంటాయి గీతా చార్యుని అమూల్యమైన సలహాలు. సము ద్రంలో ఎంతలోతుకు దిగితే అన్ని అమూ ల్యమైన రత్నాలు దొరుకుతాయంటారు. అలాగే ఈ "గీత" లో గీతాచార్యుడైన శ్రీకృష్ణుడు ఎన్నో, ఎన్నెన్నో గొప్పవైన విషయాలు చెప్పాడు. శ్రద్ధతో, నమ్మకంతో చదివేవారికే అవి గోచరిస్తాయి. తరచి చూసిన కొద్దీ అవి మనకు లభిస్తాయి. ఎందరెందరో మహానుభావులు శ్రీమద్భగ వద్గీతకు వ్యాఖ్యానాలు ఎన్నెన్నో భాషల్లో వ్రాసారు.

పైన తెలియజేసిన వాటిలో ఏ కొన్నిటి నైనా, కనీసం ఏ ఒకటో రెండో అయినా జీవితంలో అమలుపరిస్తే నేటి బాలురే రేపటి గొప్పవారుగా మారుతారు.

బాలలకు పై విషయాల్ని అర్థమయ్యేలా చెప్పటం, ఆచరించి చూపడం పెద్దల కర్తవ్యంకూడా.

— శ్రీమతి ఎం. పద్మశ్రీ

శ్రీ కల్యాణ వేంకటేశ్వరాలయం, శ్రీనివాసమంగాపురం.

శ్రీనివాసమంగాపురంలోని శ్రీ కల్యాణ వేంకటేశ్వరాలయంలో జరుగు నిత్య కల్యాణోత్సవం. అభిషేకం. నిత్యఅర్చన వివరాలను యాత్రికుల సౌకర్యార్థం ప్రచురిస్తున్నాము.

నిత్యకల్యాణోత్సవం :

నిత్యకల్యాణోత్సవసేవ ప్రతిరోజూ ఉదయం 10-30 నుంచి 12.00 గంటలవరకూ జరుగుతుంది. ఈ సేవకు 150 రూ॥లు చెల్లించాలి. పదిమంది వ్యక్తులను ఈ సేవలో పాల్గొంటానికి అనుమతిస్తారు. గృహస్థుకు వస్త్రబహు మానం వుంటుంది.

అభిషేకం :

ప్రతి శుక్రవారం అభిషేకసేవ జరుగుతుంది. (ఉదయం 7-30 నుంచి 9 గంటలవరకు) అభిషేకం చేయించే వారు 100 రూ॥లు చెల్లించాలి. ఇద్దరు వ్యక్తుల్ని ఈ సేవలో పాల్గొనటానికి అనుమతిస్తారు.

నిత్యఅర్చన :

నిత్యఅర్చనసేవ సంవత్సరకాలమూ ప్రతిరోజూ వుంటుంది. ఈ సేవ చేయించదలచినవారు 42రూ॥లు చెల్లించాలి.

శ్రీకృష్ణ జననము - యోగరహస్యము

భగవాన్ శ్రీకృష్ణ జననమునకు ముందు దేవకి గర్భమున జన్మించిన సప్త సంతానములను వధించటం జరుగుతుంది. కానీ అష్టమ గర్భమున జన్మించిన కృష్ణుడు మాత్రం కంసుని చేతికి చిక్కకుండా పోతాడు. అష్టాదశ పురాణ నిర్మాతయైన వేదవ్యాసుడు, ఇటువంటి మనోహరమైన ఇతివృత్తాన్ని అత్యంత ఆకర్షణీయంగా తీర్చి దిద్దటం జరిగింది. వ్యాస భాగవతాను సారం శ్రీకృష్ణ జననమునకు పూర్వం కృష్ణ సోదరిని కంసుడు హత్య చెయ్యటం జరుగుతుంది. శ్రీకృష్ణ జననమునకు ముందు సోదరి - సోదరు లెవ్వరు నిజానికి ? అనే సంశయం మనకు కలుగుతుంది ? నిజానికి వారెవ్వరు ? బాగా యోచిస్తే మనకు దొరికే జవాబు ఇది-“యమం, నియమం, ఆసనం, ప్రాణాయామం, ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ధారణము, సమాధి” అను ఈ ఎనిమిది దేవకీ వసుదేవుల అష్టమ సంతానములు. ఈ రీతిన మనం బాగా యోచిస్తే ఈ అంతిమ సంతానం శ్రీ కృష్ణుడు ఎవ్వరు ?—యోగ శ్రేష్ఠుడు. ఎప్పుడూ సమాధి అవస్థయందుంటాడు. సంస్కృతములో సమాధి శబ్దములో “పుం లింగము” యోగ శాస్త్రానుసారం సాధకుని యొక్క అష్టమ అవస్థ “సమాధి” యే, యోగేశ్వరుడైన పరమాత్మ శ్రీకృష్ణుడని చెప్పక తప్పదు. సమాధి అవస్థకి ముందు “ధారణ” వస్తుంది. ఈ ‘ధారణ’ స్త్రీ లింగ శబ్దము. ధారణ స్త్రీ లింగ శబ్దమైనందున శ్రీకృష్ణునికి ముందు, ధారణ రూపిణియైన కృష్ణ సోదరిని కంసుడు హత్య చెయ్యటం జరుగుతుంది, ఈ “ధారణావస్థ” సమాప్తం కానిదే సమాధి రూపియైన కృష్ణుడు ఎట్లా అవతరిస్తాడు ? వ్యాసమహర్షి ప్రతిపాదించిన గోపాలకృష్ణుడు ఎనిమిదవ వాడే ఎందుకుండాలి ? ఈ రహస్యాన్ని అర్థం చేసుకుంటే, మనకు ఆశ్చర్యం కలుగదు.

సమాధి అవస్థ యందు లీనమైన యోగి యొక్క చిత్తము, విశ్వమంతా వ్యాప్తి చెంది యుండుటచే జగత్తు నందలి ప్రతి అణువులోని అతీంద్రియ శక్తులను ఆకర్షించుతూ ఉండటం జరుగుతుంది. అసలు కృష్ణ శబ్దానికి అర్థం సంస్కృతభాషలో ఇట్లా

నిర్వచిస్తారు-“కర్షతి ఇతి కృష్ణః” అనగా (దివ్యశక్తులను) నిరంతరం ఆకర్షించువాడు కృష్ణుడు. శ్రీ కృష్ణుని తల్లి దండ్రులు దేవకీ వసుదేవులు. యోగ మార్గం కొఱకు, యోగ పిండం మరియు జీవాత్మ నిరంతరం దైవత్వంలో లీనమైనపుడు, సాధకుని యొక్క తండ్రి వసుదేవుడు కాక, మరెవ్వరౌతారు ?

జన్మించిన తరువాత అర్ధరాత్రి శ్రీకృష్ణుని ఒక బుట్టలో నుంచి నల్లని యమునను దాటి నందుని ఇంటికి ఎందుకు తీసుకు వెళ్లినట్లు ?—గోకులంలో (రేపల్లె) యశోదానందులు శ్రీకృష్ణునియొక్క నూతన తల్లి దండ్రుల వర్ణన జరుగుతుంది. ఇక్కడ ‘నంద’ శబ్దానికి ‘ఆ’ విశేషణాన్ని జోడిస్తే ‘ఆనంద’ శబ్దం అవతరిస్తుంది. ‘ఆనంద’ శబ్దము యొక్క పూర్వ స్థానమైన ‘నంద’ శబ్దములో కలిసి పోవటం జరుగుతుంది. ఆనందం కొఱకు మానవునకు బాహ్యావస్థలు అవసర మౌతాయి. దీనిపై “నంద” అవస్థ సాధకుని యొక్క మనస్సులో స్వతహాగా ఉత్పన్న మౌతుంది. ఈ “నంద” అవస్థ కారణం చేత యోగి తన యొక్క జీవితంలో ఆధ్యాత్మిక ఫలితాన్ని పొందటం జరుగుతుంది. శ్రీకృష్ణ యోగ మార్గంలో ప్రవేశం పొందటం చేత సాధకునియొక్క తల్లి దండ్రులు యశోదానందులు కాక మరెవ్వరౌతారు ? స్వతహాగా ఆనందం పొందిన “నందుడు” యశస్సును పొందిన సాధన అవస్థయే “యశోద.”

మనం దీర్ఘంగా యోచిస్తే ఇది విచిత్ర మౌతుంది. “భగవాన్ శ్రీకృష్ణుని” అర్ధ రాత్రిపూట ‘యమున’ ను దాటించడం జరుగుతుంది కదా ? ఇందులో ఏమైనా యోగ రహస్యం ఇమిడి ఉన్నదా ? వ్యాస భగవానుడు శ్రీకృష్ణ భగవానుని జీవన చరిత్రలోని ఘట్టములను రాజయోగిగా మలచి మన ముందు సాక్షాత్కరింప చేస్తాడు. అసలు శ్రీకృష్ణ జన్మ అర్ధరాత్రియే ఎందుకు జరగాలి ? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం ఇట్లా చెప్పుకోవచ్చు. “విశ్వమంతా ఆదమరచి హాయిగా నిదురించే వేళలో యోగి మాత్రం జాగ్రదవస్థలో ఉంటాడు. భగవద్గీతలో స్పష్టంగా ఈ విషయం చెప్పబడింది– “యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగ్రతి సంయమీ” — నిసి రాత్రివేళ ప్రశాంత వేళలో యోగి తన

చిత్తాన్ని ఏకాగ్రత చేసి విశ్వ మందలి శక్తులన్నిటిని స్వతహాగా ఆకర్షించటం జరుగుతుంది. "కర్షతి-ఇతి కృష్ణః" ఈ రహస్యం మనకు స్పష్ట మౌతుంది. వ్యాసుల వారు, యోగి యొక్క మహాకర్షణావస్థను కృష్ణు డన్నారు. యోగి యొక్క చిత్తంలో ఈ కృష్ణావస్థ అర్ధరాత్రి జన్మించడం జరుగుతుంది. కావుననే శ్రీకృష్ణ జన్మ అర్ధరాత్రి జరిగిందని భాగవతంలో చెప్ప బడినది.

"యమున" అనగా ఇక్కడ మనకు "సుషుమ్నానాడి" అని అర్థం ధ్వనించుతుంది. ఈ యమున అనెడి "సుషుమ్న"ను దాటకుండా "మధురా" వాసి ఐన కృష్ణావస్థ నందుని ఇల్లు చేరలేదు. "సుషుమ్నా" నాడిని దాటిన యోగి ఏ విధంగా నైతే వర్ణింప నలవి కాని స్వానం దాను భూతిలో పొందే లాభాన్ని, వ్యాస మహర్షి, కృష్ణుని తండ్రి నందుడని నిర్వహించడం జరిగింది. అంతేకాదు కృష్ణుని గోపాలకృష్ణు డని గూడా పలకడం జరిగింది. "గో" అనగా గోవు పొదుగు (స్తనము) నుండి అమృతమయ మైన క్షీరాన్ని గ్రోలే వానిని గోపాలు రని అంటారు. తమ తమ పంచేంద్రియాలను అదుపులో నుంచుకొని అనుభవ రూపం లోని స్తనం (పొదుగు) నుండి దివ్యామృత రసాన్ని గ్రోలే యోగి శ్రేష్ఠుడు గోపాలుడు కాక మరెవ్వరౌతారు! చాలామంది తర్కించుకొంటూ ఉంటారు—గోపాలకృషుడు ఏ జాతివాడు? గోపాలుడా? లేక పరమ యోగియా? జీవితాన్ని యోగమార్గంలో మథించనిది, యోగి జీవితంలో ఉన్నత స్థానం ఎట్లా ప్రాప్తిస్తుంది. ఈ ప్రకారంగా యోగమార్గంలో మథించిన స్థానం 'మధుర' యే నందుని నగరం మధురా నగర మన బడుతుంది. ఇక్కడ మనం యోచించ వలసిన విషయం ఒకటుంది—యమునకి ఉపద్రవం ఎందు కొస్తుంది? నిశిరాత్రియే వర్షం ఎందుకు రావాలి? "సుషుమ్న" ను దాటే యోగికి ఈ అనుభవాలు వ్యక్త మౌతాయి. సుషుమ్నావస్థను దాటేటపుడు సాంసారిక శక్తులన్నీ తీవ్ర రూపం దాల్చి, ఎదురు తిరగటం జరుగుతుంది. ఈ ప్రకారం విశ్వ మందలి దివ్యశక్తులు ఎదురు తిరిగి "యమున" అనెడి "సుషుమ్న" ను దాటే సమయంలో, ఉత్పన్నమయ్యే జలవృష్టి మరియు వాయువే నిశిరాత్రి వర్షించే గాలి వాన యని చెప్పుకోవాలి.

దీర్ఘంగా యోచిస్తే మనకు ఈ యోచన వస్తుంది. మామ యైన కంసుడు కృష్ణుని చంప పూనటం, వారి అనుంగు బంధువులను చంపటం ఎందులకు? అని. సంస్కృతంలో కంస శబ్దమునకు అర్థం నరకుట (వధించుట) యని. వ్యాసమహర్షి "స" శబ్దమునకు ముందువచ్చే అను స్వారమునకు "క" నుచేర్చి "కంస" శబ్దమును సృష్టించడం జరిగింది. ఈరీతిన మనం ఇతర శబ్దములనుగూడా గమనింపవచ్చు. "హింస" శబ్దమునుండి "సింహ", "రవి" శబ్దమునుండి "వీర" ఇత్యాదివన్ని ఇట్లా సృష్టించడం జరిగింది. ఈ 'కంస' శబ్దము నుండియే, "కసాయి" శబ్దము ఉత్పత్తి జరిగింది. "కసాయి" పని ఏమిటి? అస్తిత్వాన్ని (శరీరాన్ని) నరకడం లేక చంపడం. తదనంతరం సాధకుని యొక్క చిత్తమునందు ఉత్తమ ప్రవృత్తులు ఉత్పన్నమవుతాయి. ఇవే సాధకులలో అన్య ప్రవృత్తుల ద్వారా ఎదురింపబడుతాయి. ఆ తరువాత నరకబడుతాయి. ప్రతిసాధకుని అంతఃకరణ మందునూ ఈలాంటి కంసుడు నివాసం ఏర్పరచుకొని యుంటాడు. దైవత్వాన్ని చంపేదానికి ప్రయత్నం చేస్తూనే ఉంటాడు. ఇటువంటి చెడుగుణాలను, మనం "కంసమామ" రూపంలో చూస్తాము. శ్రేష్ఠుడైన సాధకుడు కృష్ణుడనిపించుకుంటాడు. ఈ అవగుణాలకు సమూలంగా నాశనం చేస్తాడు. శ్రీకృష్ణుని లాంటి సాధకులు హృదయ మనెడి సింహాసనంపై వర్ధిల్లే "కంసమామ" ను క్రిందికి త్రోసి వధించడం జరుగు తుంది. ఇదియే శ్రీకృష్ణుని యొక్క జనన రహస్యం.

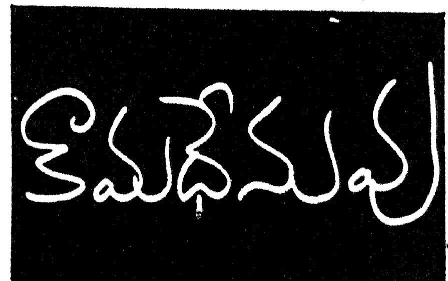
— శ్రీ ఎ. రామసుబ్బారెడ్డి

మాతృదేవో భవ పితృదేవో భవ
ఆచార్యదేవో భవ అతిథిదేవో భవ.

అను నాలుగు సూక్తులు భారతజాతికి మూలభూతములు. అందు దేవతామూర్తులలో మాతృమూర్తియే ప్రథమమున ఉపాసింపబడి యున్నది. అట్టి మాతృమూర్తికి ఉపరూపమే గోమాతరూపము. ఇట్టి గోమాతయే భారతీయతకు ప్రధాన చిహ్నము. హిందూధర్మమునకు ప్రతిరూపము. భారతదేశముయొక్క ఆర్థిక సౌష్టవమునకు మూలభూతమనియు, భారతీయ ధర్మములకు ఆదర్శమనియు వేదములు, ఇతిహాసాది పురాణములు వేనోళ్ల పొగడినవి. వేద యుగములో గోవుల యెడల సమాజము ప్రకటించిన భక్తిప్రపత్తులు నేటికినీ "గో బ్రాహ్మణేభ్యః శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాః సుఖినో భవంతు" అని దైనందిన ప్రార్థన రూపమున ప్రతి హిందువుని ఉత్తేజితుని జేసి మేల్కొలుపుచున్నది. ఇట్లు ప్రత్యేకముగా గో బ్రాహ్మణుల క్షేమమును గూర్చి ప్రార్థించుటలో అంతర్యమేమి? సమాజ సంక్షేమమునకు, అభ్యుదయమునకు, సంస్కృతికి, గోవు, బ్రాహ్మణులు చిహ్నములు. వీరిరువురి క్షేమమును బట్టి సమాజము యొక్క జీవన స్థాయి ఆధారపడి యున్నది. వీరిరువురు ఏ తృణమో పణమో లభించిన దానితో ఉదరపోషణ చేసుకుంటూ సమాజము కొరకు జీవించి కష్టించి తమ సర్వశక్తులను సమాజార్పణము చేసి గతించు చున్నారు.

శ్రుతులు గోవును కామధేనువుతో సమానముగా వర్ణించియున్నవి. ఇట్టి ధేనువుకు ఋగ్వేదము అపరభాగమని, యజుర్వేదము మధ్యభాగమని, సామ వేదము పూర్వభాగమని వర్ణించి యుండుటచే వేదత్రయ స్వరూపిణి అయినది. అంతేగాక దీనికి నిష్టాపూర్తమే కొమ్ములుగా, సాధుసూక్తములే రోమములుగా, శాంతి పుష్టి అనునవి మల మూత్రములుగా, ఈ గోవు యొక్క నాలుగు స్తనములు స్వాహా, స్వధా, వషట్, హుంకారములనియు, వాని ద్వారా దేవ, పితృకార్యములకు మునులు, మనుజులకు నాప్యాయనము జేయుచుండుననియు, అట్లు చేయుటకు మూలభూతమైన గోవును పూజించి, సేవించని గృహస్థుడు అంధతామిస్ర నరకమును పొందునని తెలిపి యున్నారు.

సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మభగవానుడే మూపురమనియు రక్షణ శాఖాధిపతి యగు విష్ణువు కంఠభాగమనియు, సంహారమూర్తి యగు శివుడు ముఖభాగమనియు, ఇతర దేవతలు కళేబరముగాను, మహాపురుషులు రోమములుగను, మహానాగులే తోకలనియు, కుల పర్వతములే డెక్కలుగను, గంగాది సర్వతీర్థములు మూత్రముగను, సూర్య చంద్రులు నేత్రములుగను, ఇంద్రయము లిరువురు రొమ్ముభాగముగను, మహాలక్ష్మియే గోమయమనియు, స్కందుడు

ముక్కుదండి అనియు, అశ్వినీకుమారులు ముక్కు రంధ్రములుగను తీర్థరాజు లలాటముగను, సరస్వతి మెడగను, సనక, సనందన, సనత్కుమారులు కడుపుభాగముగను, పాలయందు సరస్వతి, పెరుగునందు నర్మద, నేతియందు అగ్ని మున్నగు దేవతలు కలరనియు, దేవగణము నంతను పూజించ వలెనన్న గోమాతను పూజించిన చాలునని తెలుపబడినది. గోప్రదక్షిణ మాచరించినచో భూలోకాదు లన్నియు ప్రదక్షిణ మాచరించినట్లును, గోదాన మొనర్చినచో స్వర్గసౌఖ్యములు పొందగలరనియు, మహాభారతకర్త వ్యాసభగవానుడే తెలిపెను. పవిత్రపుణ్యనదీ స్నానఫలము కొరకై గోమయోదకముతో స్నానము చేయుట ఉత్తమము. మోక్షప్రాప్తికొరకై ఆచరించు భగవదారాధనకై పంచామృతము లావశ్యకములని మహాభారత అనుశాసనిక పర్వము నందు తెలుపబడియున్నది. శరీర శుద్ధికి పాప పంకిలమునకు పంచగవ్యము లను త్రాగవలెను.

ఆవుపాలు

"గవ్యం తు జీవనీయం రసాయనం, క్షతక్షీణహితం మేధ్యం, బల్యం, స్తన్యకరం పరం, భ్రమ శ్రమ, మదాఽలక్ష్మీశ్వాస కాసాది తృట్ క్షుధా జీర్ణజ్వరం మూత్ర కృచ్ఛ్రం, రక్తపిత్తం చ నాశయేత్" అని చెప్పుటచేత దెబ్బలు తిన్నవారికి, మేధాశక్తి కొరవడినవారికి, బలహీనులకు, చనుబాలు తగ్గినవారికి జీర్ణజ్వర మూత్ర కృచ్ఛ్ర రక్తపిత్త రోగులకున్నూ ఎంతేని సహకరించును. సాధారణముగా సజీవమగు ఆహారపదార్థములుగల, ఆకులు, పచ్చిక, తౌడు, మొదలగువాని భక్షణద్వారా సూర్యకిరణ ప్రసారముచే సూర్యాంశలు వాటియందు ఉండుటచే ఎ, బి, సి, డి, ఇ అను విటమినులు కాచని పాల యందు ఉండునని ఆంగ్లేయ సిద్ధాంతము- ఈ విషయము ప్రాచీన కాలమందే నిర్ణయించిరి. అపుడే పితుకబడి వేడి చల్లారకముందే పాలను ఉష్ణధారలతో త్రాగినచో రోగ విముక్తి ఆరోగ్యరక్షణ చేకూరును. పై జీవకృతులు పాలయందు అధికముగా కావలెనన్నచో ఆవులు బాగా ఎండలోను, గాలిలోను, స్వేచ్ఛగానూ సంచరించవలెను. ఇరుకు ప్రదేశములందు బంధించరాదు. అందుకే మన పూర్వులు ఆలమందలకై పచ్చికబయళ్ళను విస్తారముగా నేర్పరచి, స్వేచ్ఛగా వాటిని వదలిపెట్టెడి వారు. విశాలములగు గోశాలలను గూడ ఏర్పరచిరి. అంతియేగాక మంచి వృషభ సంతతిని గల్గించి దేశమునుండి దరిద్రదేవతను పారద్రోలుటచే "అలక్ష్మీం నాశయేత్" దరిద్రమును నశింపజేయును అని పెద్దలు వక్కాణించి యున్నారు.

ప్రాతర్దర్శి చ వృషభం
కళ్యాణం చ ఫలప్రదమ్,
ఐశ్వర్యం లభతే నిత్యం
శంకరస్యానువాహనమ్.

ప్రాతఃకాలమున వృషభ దర్శనము చేసి నచో కళ్యాణ దాయకము శుభఫలప్రదమగు ననియు, అట్టివారు ఐశ్వర్యవంతులగుదు రని ఈశ్వర వాహన మగుటచేత శంకరుని అనుగ్రహమునకు పాత్రులగుదురని తెలిపి యున్నారు.

గోవులయొక్క వర్ణమును బట్టి గూడ క్షీర గుణమును నిర్ణయించవచ్చును. తెల్ల ఆవు పాలు వాతమును, నల్ల ఆవు పాలు పిత్త మును, ఎఱ్ఱ ఆవు పాలు కఫమును పోగొ ట్టును. చారలు గలది, వీర్యవృద్ధి కలి గించును. ఉదరరోగులకు మంచి హితకారి. కపిల వర్ణము గల గోవుపాలు వీర్యపుష్టి దోషత్రయనాశకము- నేత్రములకు హిత కారియైయుండును. నిడుపగు కొమ్ములు గల్గిన ఆవు పాలు ముసలివారికి, గుండె జబ్బుగల వారికి మంచిది. బోడి తల గల్గి పొట్టిగానున్న ఆవు పాలు వాత పిత్తము లను పోగొట్టి వీర్యవృద్ధి కల్గించును. ఇది గాక గోవులకు మనము వేసెడి ఆహారపదార్థ ములను బట్టి కూడ పాలయొక్క గుణమును నిర్ణయింపవచ్చును. తెలగపిండి, కుడితి, ఎండుగడ్డి తిను ఆవు పాలు కఫమును పెంచును, శూలను కల్గించును. ప్రత్తిగింజలు తిను ఆవుపాలు వాతమును పెంచును, పథ్యమునకు పనికిరాదు. ఎండుగడ్డి, పచ్చ గడ్డి, జనుము, తౌడు తిను ఆవుపాలు ఏ దోషములేక పుష్టిని గల్గించును. శ్రేష్ఠమై నది. కుడితి, నీరు, అధికముగా త్రాగునట్టి ఆవుపాలు పడిశెము గల్గించును. అజీర్తిని పెంచును.

మొదటి ఈత ఆవు పాలు బలము, తేజస్సు, వీర్యవృద్ధి, కల్గించును. రెండవ ఈత ఆవు పాలు వాతమును హరించును. బలవర్ధకము. మూడవ ఈత ఆవు పాలు శ్లేష్మవాతములను పోగొట్టి, శరీరమునకు రంగు కల్గించును. నాల్గవ ఈత ఆవు పాలు వాత పిత్త శ్లేష్మములను హరించును. అంత కంటె ఎక్కువ ఈతలుగల ఆవు పాలు దోష ప్రదములు. లేగటి ఆవు పాలు వాతము, తరిపి ఆవు పాలు వేడిని కల్గించును. "క్షీరం సద్యః ప్రసూతాయాః పీయూషమితికథ్యతే" అని చెప్పబడియుండుటచే అమృతముతో సమానమైన గుణముగలవి అపుడే ఈనిన ఆవు పాలు, కాని ఆహర విహారాదు లనుబట్టి, వయస్సును బట్టి, ఈతలను బట్టి, ఆవు పాల యొక్క గుణములను నిర్ణయించిరి. ఆవు ఈనిన 40 దినములు తర్వాతనే పాలు శ్రేష్ఠమైనవిగా పెద్దలు వక్కాణించిరి. వేడి ప్రకృతి గలవారికి ఆవు పాలు మంచివికావు. అట్టివారు సేవించినచో శరీరమంతయు గడ్డలు, గజ్జి మొ॥ చర్మరోగములుకల్గును. పైత్యము ప్రకోపించును.

అతిసారే జ్వరే దాహే
శ్వయథౌచ విధీయతే,
యోనిశుక్రప్రదోషేషు
మూత్రేషు ప్రదరేషు చ,
నశ్యతేవ అవగాహేషు
వమనాస్థాపనేషు చ,
విరేచనే స్నేహనే చ
వయః సర్వత్ర యుజ్యతే.

అని చెప్పబడి యుండుటచేత యోని శుక్ర రోగముల యందే కాకుండా నస్యకర్మ, వస్తి కర్మ, రేచన, స్నేహన, కర్మలయందును అనేక విధములుగా ఉపయోగపడుచున్నది. ఈ పాలనుగూర్చి వేదములలోను, దైవాభి షేక సమయమునందును, "ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం, భవా వాజస్య సంగథే '' అని పొగడియున్నారు.

పెరుగు

దీనినిగూర్చి ఆయుర్వేద ధన్వంతరి.

"దధిస్యాత్ శీతలంచోష్ణం
శమనం రక్తపిత్తజిత్,
వపుర్వృద్ధికరం వృష్యం
ప్రమేహం కామలాం జయేత్."

పెరుగు మధురమైన రుచితో పిత్తమును, తాపమును పోగొట్టి కొద్దిగా వేడిని కల్గించి శరీరమునకు బల పుష్టికాంతులను ప్రసాదించి జఠరాగ్నిని పెంచుచు కఫమునుకల్గించును. ప్రమేహ, కామలా నాశకమును అయి ఉన్నది అని పేర్కొనెను. అట్లే ప్రాచీన వైద్యుడు వాగ్భటాచార్యులుకూడ.

"మేదశుక్రబల శ్లేష్మ
పిత్త రక్తాగ్ని శోషకృత్,
రోచిష్ణు శస్తమరుచే
శీతకే విషమజ్వరే,
పీనసే మూత్రకృచ్ఛ్రే చ
రూక్షంత గ్రహణీ గదే.

మూత్రకృచ్ఛ్రాది రోగములు, గ్రహణీ మున్నగు వానిని నశింపజేసి విషమ జ్వరా దులలో ప్రత్యేకగుణదాయిని అని చెప్పి యున్నారు. పెరుగు భగవంతుని అభి షేకమునకు ఉపయోగించు సందర్భమున "దధిక్రావణ్ణో అకారిషం, జిష్ణోరశ్వస్యవాజి నః సురభిణోముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ '' అని కొనియాడబడినది. దీని వెన్ననుగూర్చి ప్రాచీన ఆయుర్వేదా చార్యులు.

"నవనీతం నవం వృష్యం
శీతం వర్ణబలాగ్ని కృత్‌గ్రాహి
వాతపిత్తాసృక్, క్షయార్శార్దిత
కాసజిత్ శీతం స్వాదు
కషాయామ్లం నవనీతం
నవోద్ధృతం చక్షుష్యం
బాలవృద్ధానాం ప్రశస్తం
సౌకుమార్యకం।

వెన్న తెల్లగా కొద్దిగా పసుపుదనముకల్గి ఆయువును, వీర్యమును, ధాతువులను, పుష్టిని, చల్లదనమును కల్గించి, వాతపిత్త నేత్రరోగములను పోగొట్టును. బాలురకు వృద్ధులకు అనుకూలము. క్షయ, గ్రహణీ, తాపము, వేడి వలన గలుగు కాస రోగములను పోగొట్టి అగ్ని దీప్తిని కలిగించి కాంతి దాయకమై యుండును, అని తెలిపిరి. దీనిని శరీరముపై మర్దనచేయుట, లోపలికి భక్షించుటవల్లను, బాలలకు కలి గెడి అస్తిమార్దవరోగము దూరమగును.

ఘృతము

(నెయ్యి) దీనిని గూర్చి ప్రాచీనాయు ర్వేదాచార్యులు "ఘృతం పిత్తానిలహరం రసశుక్రౌజసాం హితం నిర్వాపణం మృదు కరం స్వరవర్ణప్రసాదకం శస్తం ధీస్మృతి

మేధాగ్నిబలాయుశ్శుక్ర చక్షుషాం బాల వృద్ధ ప్రజా కాంతిసౌకుమార్యస్వరార్థినాం। క్షతక్షీణ పరిసర్పశస్త్రాగ్నిగ్లపితాత్మనాం వాతపిత్త విషోన్మాద శోషాలక్ష్మి జ్వరాపహం స్నేహానాం ఉత్తమం శీతం వయసః స్థాపనం ఘృతం సహస్ర వీర్యం శ్రుతం కర్మసహస్రకృత్."

అని బోధించి యుండుటచే బుద్ధిస్మృతి మేధా జఠరాగ్నులను కల్గించి శుక్ర బల ఆయుర్వర్చస్సులకు, నేత్రములకు మిక్కిలి ప్రశస్తమై యున్నది. బాలవృద్ధులకు హితమైనది. సంతానమును కల్గించును. విషమును హరించును. ఉన్మాదాది రోగముల యందు ఈ ఘృతముయొక్క నస్యమర్ద నాదులద్వారా మిక్కిలి ఫలము గల్గును. శారీరక, మానసిక పాటవము కోల్పోయిన వారికి అన్ని విధముల ఉపయోగించును. ఆయుస్సు స్థిరముగానుండునట్లు చేయుటలో ఘృతము మొదటిది. ఇవి అవి అననేల ఆయా విషయములను బాగుగాతెలుసుకొని ద్రవ్య సంయోగ మొనరించి సేవించినచో వేయిరెట్లు గుణవంతమై వేలకొలది వ్యాధులను పోగొట్టును. సహస్రాయువు అగునట్లు చేయగలదు. వేదముల యందును భగవంతుని అభిషేక సమయమునందు "శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవో వస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। అని అనేక విధముల కొనియాడబడినది.

గోమూత్రం

ఇది గుణవంతము, క్రిమినాశకము. సేవించుటవల్ల అన్తర్బహిర్మలినములను పోగొట్టును. గృహ, పారిశుద్ధ్యముకొరకై గోమూత్రమును గృహములలో ప్రోక్షించుచుండుటకలదు. ఇట్టి ప్రోక్షణ వలన గృహములలో తేళ్ళు, పాములు, మొదలగువాటి బాధ తగ్గును. అట్లే సూతికాది గృహముల యొక్క, మరణించినవారి గృహముల యొక్క పరిశుద్ధికొరకు గోమూత్రము నుపయోగింతురు. సూతికాది గృహములలో బాలునికి గాని, బాలింతరాలికి గాని, గ్రహసంబంధ దోషములు కలుగకుండుటకై గోమూత్రసేచనము జరుపబడును. అట్లే మరణ గృహములలో ఆశౌచ కర్మముల యందు పితృగ్రహాదులు గృహావరణను వీడి పోవుటకై చేయు శుద్ధి విధానము నకు గోమూత్రం ఎంతేని ఉపకరించును. ఇట్లు మానవుని జాతకర్మ మొదలు మరణకర్మపూర్తి అయ్యేవరకు గోమూత్రము ఉపయోగించును. ఈ గోమూత్రమును గూర్చి వేదములయందు "కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతి పరుషః పరుషః పరి యేవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చ।" అని పొగడియున్నారు.

గోమయము

ఇదికూడ పంచగవ్యములో చేరి యున్నది. పంచగవ్యములనగా

"గోమూత్రం, గోమయం
క్షీరం దధి సర్పిస్తథైవ చ,
సమం యోజిత మేకత్ర
పంచగవ్య మితిస్మృతమ్.
తద్గుణస్సర్వ పాపఘ్నం
గుల్మ విద్రధి నాశనమ్"

అని చెప్పుటచేత గుల్మాది రోగ నాశకమై సమస్తపాపములను పోదోలును. అందుచేతనే మానవుడు జీవయాత్ర ముగించుకొని పోవుటకు ముందు జీవునికి సంభవమైన పాపముల ప్రాయశ్చిత్తమునకై జీవప్రాయశ్చిత్తమని పంచగవ్యముల నిప్పించుట భారతీయ సంప్రదాయమై యున్నది. గోమయం క్రిమినాశకమై అంతర్బహిశ్శరీర శుద్ధిని కల్గించి, సర్వవిషములను నిర్మూలించును. సర్వభూత గ్రహాది నాశనమునకుకూడ ఈ ఆవుపేడ నుపయోగింతురు. క్రిమి నాశకమగుటచే ఆవుపేడతో గృహములను శుద్ధిచేయుట ముంగిలి ప్రదేశము గోమయోదకముచే తడుపుట ఆచారము. శరత్కాలమున గోమయముచే పిడకలుచేసి పసుపు, కుంకుమ పుష్పాదులచే పూజించి, ప్రాంగణ ద్వారమున చిత్రరంగవల్లుల మధ్య అలంకరించి గొబ్బిదేవతను పూజించుట గోమాతను పూజించుటయే యని మరువరాదు. అట్టి గోమయమును పిడకలుగాచేసి వాటిని రథసప్తమి దినమున నిప్పులయందువేసి క్షీరముల పొంగించి సూర్యదేవతను సంతోషపెట్టుట ఆచారమై యున్నది. ఈ గోమయ భస్మమును జాగ్రత్త చేసి పై దికుల ప్రతి దినముకూడ మేధస్సు బ్రహ్మవర్చస్సు, ఆయుష్షు అన్నము, యశస్సు, మున్నగు సర్వకోరికల సమృద్ధి కొరకు శిరోలలాట వక్ష స్కంధములయందు ధరించుట ఆచారముగా మారినది. పంటలకు మంచి ఎరువుగా కూడ ఉపయోగించును. ఈ పేడనుగూర్చి వేదములలో సైతము "గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరిషిణీం।" అని పొగడియున్నారు.

ఆవు యొక్కతోక కుచ్చునందలి వెంట్రుకలను అగ్నియందు ధూపము వేసినచో ఉన్మాద, అపస్మార, యక్ష, రాక్షస, పిశాచాది బాధలు తొలగును. గోవు తోకయందలి వెంట్రుకలను దారముగా పేని కుష్కించి పోవు బాలలకు కట్టిన గుణవంత మగును. అట్లే గిట్టలు భస్మము గావించి కుష్ఠు మొదలగు చర్మరోగములయందు అపక్వవ్రణములయందు ఉపయోగించవచ్చును. కొమ్ములను అరగదీసి గంధమును వ్రణములకు లేపనము చేసిన ఎంతటి తీవ్రమైన వ్రణమైనను తగ్గును. ఈ విధముగా గోవు తన జీవితమును, శరీర మంతయు దేశ ప్రజా క్షేమమునకు వినియోగించు చున్నది. అట్టి గోమాతను ప్రతినిత్యము పూజించుట, అనాథ, వృద్ధ గోవులకు చేతనైనంతగా ఆహార విహారాదులయందు సహాయమొనరించుట, మనందరి కర్తవ్యమునై యున్నది. ప్రతి రోజూ ఉదయం లేవగనే గోవుయొక్క పృష్ఠభాగమును దర్శించుట, తోకను స్పృశించి, నమస్కరించుట చేయవలెను. ఇట్లు చేయుటవలన సర్వ శుభములు కల్గును.

యథాసర్వమిదం వ్యాప్తం
జగత్ స్థావరజంగమమ్,
తాం ధేనుం శిరసా వందే
భూతభవ్యస్య మాతరమ్.

— శ్రీ నడాదూరు శేషాచార్యులు

శ్రీనాథుని విష్ణుస్తుతి

శ్రీనాథుడు బ్రాహ్మీదత్త వరప్రసాదుడు. బ్రహ్మాండాదిమహాపురాణములను క్షుణ్ణముగ చదివిన వాడు, బ్రహ్మజ్ఞానఖని. అధ్వర్యువేద శాఖాధ్యేత. మీదు మిక్కిలి ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు. అటులని శ్రీనాథుడు హరినామ స్మరణ చేయ నుంకింపని కఠోర శైవ నియమములు కలవాడు కాదు.

శ్రీనాథుని భక్తి ప్రకరణములలో ఈశ్వరార్చన కళాశీలత్వము ముఖ్యమైన యంశము. శ్రీనాథుడు రచించిన గ్రంథములలో హరవిలాసము, భీమ, కాశీఖండములనునవి శివ భక్తి ప్రబోధకములు. శివ మాహాత్మ్య కథా సంవిధాన సంభరితములు.

"శివుడే దాత శివుండె భోక్త శివుడు
చేయున్ మఖాదిక్రియల్
శివుడే విశ్వము నే శివుండ ననుచున్...."

అని శైవాగమములు ప్రస్తుతించును. శ్రీనాథుని దృష్టిలో శివ పార్వతులు దేవతలు గారు, తల్లి దండ్రులు. అందును పార్వతి ఒక వృద్ధభామిని వలెనే పొడగట్టును. గౌరిని చూచినపుడు 'అంచితమహాకారుణ్యసంపత్తి' నే భావించు కొనును. ఆమె చల్లని సౌమ్య దృష్టి ప్రసారము, మాధురీవివేకము వెల్లదనంబు నిర్మలినత్వము గలది. శ్రీనాథుని శివభక్తి ఎల్లెడల వెధజల్లబడి యుండును.

శ్రీనాథుని శివభక్తి ఎల్లెడల గోచరించును. భీమఖండములో చంద్రుని వర్ణించు సమయమున

కాదు కా దుదయాద్రి కనకకూటం బిది
డంబైన పానవట్టంబు గాని

కాదు కా దిది సుధాకర పూర్ణ బింబంబు
కాశ్మీరు శంభు లింగంబు గాని

అని చంద్రునిలో శివమూర్తిని ప్రతిష్ఠించినాడు. ఇట్లు శ్రీనాథుడు, ఈశ్వరార్చన కళను శీలముగా బెంపొందించు కొన్నవాడైనను అతని హృదయములోని శివభక్తి స్రోతస్సునకు విష్ణుభక్తియు నొక యంతః ప్రవాహమే. ఇతడు పాల్కుర్కి సోమనాథుని వలె శివమెత్తి చరించువాడు కాడు.

సోమనాథుడు అఘోర వీర మహేశ్వరాచార ధురీయుడు. శివేతర దైవములను పూజించు వారియెడ తీవ్రవైముఖ్యమును ప్రదర్శించెను. శివభక్తుడు భవిజనుల సంసర్గము వలన తన జ్ఞాన ధ్యాన పూజా తపః ఫలమును నిష్ఫలము గావించు కొనునని ప్రగాఢ విశ్వాసము గలవాడు. బసవ పురాణములో

వీరమాహేశ్వరాచార వ్రతుడ
సంభావితుడ భవిజన సమాదరణ
సంభాషణాది సంసర్గదూరగుడ

నని వ్రాసి కొనెను. భవుల హస్తగతమైన ఫలములను పత్రములను శాకములను స్పృశింపడు. భవుల గృహములను క్షేత్రములను వారు కాలిడిన పథములకు గూడ స్పృశింపనని చెప్పెను. జీవితాంతము వరకు ఈ కఠోర నియమములను అక్షరశః పాటించిన వాడు. అవగింజంత భూతి మైనలది కొన్న వెలది గుమ్మడి కాయంత వెత్తి పుట్టు" నంతటివాడు శ్రీనాథుడు కాడేమో.

శ్రీనాథకృత గ్రంథములలోగూడ మనకు లభ్యమైన వాటిలో మొదటిది శృంగార నైషధము. నిండు జవ్వనమందు శ్రీనాథుడు సంతరించిన కావ్యమిది. శృంగార నైషధమును మామిడి సింగన మంత్రి కంకిత మిచ్చెను. ఈ కావ్యావతారికలో దేవతాస్తుతి చేయు సందర్భమున

"శ్రీరామాకుచ మండలీ మృగమద శ్రీ
గంధ సంవాసిత
స్ఫారోదార భుజాంతరుండు ధరణీ
సంశ్లేష సంభావనా పారీణుండు"

నగు పద్మాక్షుని చేత నైషధ కృతి భర్తను కృతార్థుని చేయించినాడు. ఇది కావ్యారంభము నందలి ప్రథమ పద్యము.

ఆ విష్ణువు "కరుణా పాథోధి' యట. ఆ కావ్యమందే నలుడు పసిడిరథము నెక్కిన సందర్భమున వాతాహారవిరోధి నెక్కి చను విష్వక్సేనుని బోలె నలుడున్నాడని చెప్పెను.

ఇందే నలదమయంతుల స్వరూపమును మూలకముగా నిట్లు వర్ణించును.

పురుషోత్తమ లాలితయు
త్తరుణీ మణి మిగుల నొప్పె ద్రత్య
మయమునన్
సురసింధు హేమకమలము
కరకమలంబున ధరించి

ఇక కావ్యాంతము నందలి చంద్ర వర్ణనలు చంద్రుడు కైటభారాతి డాకన్ను దమ్మి' యనియు 'శ్రీ మహాలక్ష్మి సైదోడు" అనియు వర్ణింపబడెను. అట్లే 'హరవిలాస' కృత్యాదిని కృతిభర్త అవచి దేవ తిప్పయ్య సెట్టికి —

శ్రీమహిళా పయోధరహరిన్మణి హార మైన కంచి వరదునిచే దీవెన లిప్పించినాడు.

ఇందే షష్ఠాశ్వాసము నందలి అమృత మథన కథలో విష్ణుమూర్తిని పాంచజన్య ధరుడు తోయజాక్షుడు లోకైక దుర్ధరుడు కైటభారాతి యని వర్ణించినాడు. అతడు శృంగార కందుకంబు నెత్తినట్లుగ మందర క్ష్మాధరము నెత్తిన వర్ణన.

అంగదా భరణంబు లందు గీలించిన
వజ్రాల కీలన కదలకుండ
వక్షస్థలంబున వైచిన నవకంపు
దులసి దండకు వాడు దోవకుండ
గడు నొప్ప దీర్చిన కస్తూరి తిలకంబు
చెమట బిందుల చేత జెవరకుండ
నెట్టెంబు సుట్టిన నెమ్మి పింఛము దండ
కొనలేక యొక్కింత గుదియ కుండ
శ్రవణ కల్హార ముకుళంబు జాఱకుండ
విరుల కీల్కొప్పు వదలి కైపెక్కకుండ
నెత్తె శృంగార కందుకం బెత్తినట్లు
కైటభారాతి మందర క్ష్మాధరంబు.

ఇక భీమేశ్వర పురాణమునందు కృత్యవతారికలో మధురమోహనమైన ధూర్తగోపాలుని మూర్తిని వర్ణించి యట్టి గోపాలు డన్నగు మంత్రిని "కృపామతి గావుత" యని దీవించినాడు.

ద్వితీయాశ్వాసము నందలి చంద్రోదయ వర్ణనలో "శశలాంఛనుడు" మహాంధకార సంఘాతమును మీటిన విధము "శ్వేత వరాహ మూర్తి' యగు వెన్నుడు ప్రస్నని యొంటికోర ధాత్రీతలము ధరించిన విజృంభణముతో పోల్చబడినది.

పాల సముద్రంపై పవ్వళించే యున్న విష్ణువు మేల్కాంచిన విధమును శ్రీనాథుడు చతుర్థాశ్వాసమున క్షీరసాగర మథన కథలో నిట్లు వర్ణించెను.

దివ్యాయుధము లైదు ధృత చేతనంబులై
శత్రు సంహారంబు సంస్తుతింప
పలుగుఱేడు కరాబ్జములు రెండు మొగిడించి
భ్రూలతా దేశంబు గొలుపు నరయ
సౌఖశాయనికులైన సనకాది యోగీంద్రు
లనురాగ వీక్షణంబభిలషింప
నూరు రంభాస్తంభ యుగళంబుపై నుంచి
లక్ష్మి శ్రీ పాదపల్లవము లొత్త
పన్నగాధీశ భోగతల్పంబు మీద
తత్ఫణా రత్నదీప్తి మై తళుకు జూప
పాలమున్నీటిలో నిద్రమేలుకొన్న
హరికి ....
త్రిపురాసుర సంహారమున శివుడు ....

'ఆదినారాయణుని పురాణ పురుషుని పురుషోత్తము ననాది నిధనుని బాణంబు జేసి' సంధింప త్రిపురాసురుడు దహింపబడెనట.

ప్రాయ మింతకు మిగుల కైవ్రాలకుండ
శ్రీనాథుడు
తెనుగు చేసిన కాశీఖండమున తద్రచనకు
వేద్రాది నరసింహ విపుల వక్షస్థలీ కల్హార
మాలికా
గంధ లహరి కూడ కారణము నుద్భోదక
మయ్యెనట.
శివశర్మ అంత్యకాలమున
కొలువంగలేనైతి గోపాల కృష్ణుని యని బాధ పడెనట.

చనిపోయిన శివశర్మను గొని పోవచ్చిన విష్ణుదూతలు విష్ణుని యాకారములనే దాల్చి యుండిరట.

వెలిదామరల బోలు వెడదగన్నుల తోడ
గౌస్తుభ గ్రైవేయకంబుతోడ

విష్ణువు పట్టాభిషేకపు టుత్సవములో విఘ్నేశ్వరుడు వెల్లగొడుగు పట్టినట్లును పార్వతి బహు విధముల సైసేసి నట్లును వర్ణించినాడు.

పరమశివుడు "గంభీరముగ నెఱుగున"
బ్రహ్మాది దేవతలలో విష్ణుండనేననియు

నేనే విష్ణుండనియు. నారాయణుండు జగద్రక్షాపరాయణుం డనియు చెప్పినట్లు మూలభావమును ప్రపంచీకరించి చెప్పెను,

శివరాత్రి మాహాత్మ్య కృతిభర్త

శాంతయ్యను శ్రీ "రామారమణుండు" నశేష జగతీ క్షేమంకర ప్రక్రియాభారాయత్త మనస్కుడు నైన' విష్ణువు రక్షింప వలెనని శ్రీనాథుని మంగళాశాసనము.

కల్పాది యందు 'అంబురుహలోచనుండు నప్తపాతాళము క్రింద జాఱిపడిన యవని నెత్తుటను మనోహరముగా వర్ణించెను.

యముడు కైలాసమునకు వచ్చినపు డాతనికి శివుని యుత్తర దిక్కునందున్న విష్ణువుచే గూడ దర్శన మిప్పించినాడు శ్రీనాథుడు.

అప్పుడు విష్ణువునకు శంఖచక్రధరుడు కౌస్తుభోద్భాసిత వక్షస్థ్సలుడు మొదలగు విశేషణములను వాడినాడు.

పల్నాటి వీరచరిత్రలో ప్రారంభముననే
శ్రీ రఘునాయకు జిత్తమందెంచి
ప్రాకటంబుగ విష్ణు ప్రార్థన చేసి
విష్ణు భక్తులనెల్ల వినతుల జేసి
కథ నారంభించినాడు

గ్రంథములో గూడ బ్రహ్మయను చెన్న కేశవు న పరావతారముగ వర్ణించెను. పెక్కు చోట్ల విష్ణు ప్రశంస జేసినాడు.

ఇట్లు శ్రీనాథుడు తాను రచించిన గ్రంథము లన్నింట విష్ణుస్తుతి జేసినాడు. శివ కవులలో గల కఠోర నియమము శ్రీనాథుని యెడ లేవనియే చెప్పుకొనవచ్చును. శివు నెంతగ కీర్తించినాడో విష్ణువు నంతగ స్తుతించినాడు.

— సుపాణి

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి దేవస్థానము, తిరుమల
వివిధ ఆర్జిత ఉత్సవముల ధరల వివరములు.

1. స్పెషల్ దర్శనము — రు. 25

ఈ టికెట్టు తిరుమలలోనూ. దేశంలో ఆంధ్రా బ్యాంకువారి వివిధశాఖలలోను లభించును.

సేవలు

1.	ఆమంత్రణోత్సవము	రు. 400
2.	అభిషేకము (పులికాపు సేవ)	రు. 500
3.	పునుగుగిన్నె	రు. 200
4	జాఫ్రాగిన్నె	రు. 100
5.	కస్తూరిగిన్నె	రు. 100
6.	సహస్రకలశాభిషేకము	రు. 3500
7.	తిరుప్పావడ *	రు. 5000
8.	కోవిల్ ఆళ్వారు తిరుమంజనం	రు. 3000
9.	ఐనా మహల్లో డోలోత్సవం *	రు. 1500
10.	సహస్ర దీపాలంకార సేవ	రు. 2000
11.	పవిత్రోత్సవం	రు. 5000
12.	ఊంజల్ సేవ	రు. 1500
13	నూతన ఊంజల్ సేవ	రు. 3000

తిరుమల, తిరుపతిలో వసతి సౌకర్య వివరాలు

తిరుమలలో

(1)	ప్రత్యేకపు కాటేజీలు	రు. 75
(2)	టి. బి. లోపల కాటేజీలు	రు. 50
(3)	యస్. వి. గెస్టుహౌస్ పెద్దగదులు	రు. 50
	మూలగదులు	రు. 40
	ఒక్కగదివి	రు. 35
(4)	హెచ్. ఆర్. జి. కాటేజీలు కల్యాణమంటపాలు	రు. 150
	రాయాకాటేజి, గోగినేని కాటేజి	రు. 80
	సి. సి. కాటేజీలు	రు. 100
	శంతుమిట్ట తూర్పు నెం॥ 9	రు. 50
	ఆళ్వారుల టాంక్ కాటేజి నెం॥ 39	రు. 80

తిరుపతిలో

శ్రీనివాస చౌల్ట్రి: 15, 12, 10. రూ.

పద్మావతి గెస్టుహౌస్ (ఏసి) రెండుపడకలవి: 40 రూ.

ఒక్కపడకవి: 30 రూ.

శ్రీవేంకటేశ్వర గెస్టుహౌస్: రెండుపడకలవి: 16 రూ.

ఉత్సవములు

1.	వసంతోత్సవము	రు. 3000
* 2.	తెప్ప ఉత్సవం	రు. 2500
3.	కల్యాణోత్సవము	రు. 2000
4.	బ్రహ్మోత్సవము	రు. 1000
5.	పుష్పయాగం	రు. 3500

వాహనములు

1	బంగారుగరుడ కల్పవృక్ష, సర్వభూపాల, సూర్యప్రభ ఒక్కొక్కదానికి	రు. 125
2.	వెండిగరుడ, చిన్న శేష, ఏనుగు, గుఱ్ఱం, హంస, హనుమంత వాహన సేవ ఒక్కొక్కదానికి	రు. 100

షరా:- సహస్ర కలశాభిషేకము ప్రతి బుధవారమునను, తిరుప్పావడ ప్రతి గురువారమునను జరుగును.

1. ఆమంత్రణోత్సవమునకు ఇద్దరికి మాత్రమే అనుమతి. 2,3,4, 5,6, సేవలకు ఒక్కొక్కరికి మాత్రమే అనుమతి.
2. ప్రతిదినం మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ 7-00 గం॥ లోపల సర్కారు లేదా ఆర్జిత కల్యాణోత్సవం, బ్రహ్మోత్సవం, వాహనసేవలు, సర్కారు డోలోత్సవం (ఉయ్యాల) (సర్కారు లేక ఆర్జిత ప్లవోత్సవం, మంగళవారంనాడు) జరుగుతవి.

* ఈ ఉత్సవముల వారికి 5 గ్రా. బంగారు పతకం బహూకరింతురు.

* నిబంధనలు *

కాటేజీలు కావలసినవారు ఆ ప్రాంతపు రిసెప్షన్ ఆఫీసర్ పేరిట కనీసం పదిరోజులు ముందుగా డిమాండ్ డ్రాఫ్టు మూలకంగా డబ్బుపంపాలి. ఒక కాటేజీ కొరకు పంపి వేరొక వసతి ఏర్పాటైతే జమచేయగా మిగిలిన డబ్బు వాపసు ఇవ్వబడుతుంది. ఉదయం 8 గంటలనుండి మరునాడు ఉదయం 8 గంటలవరకు ఒకరోజుగా లెక్కించబడుతుంది. డబ్బు కట్టినవారు మొదటి రోజున రానిపక్షంలో అంతకు ముందు చెల్లించిన డబ్బు తిరిగి ఇవ్వబడదు. తరువాత చార్జీలకు లెక్క కట్టబడదు.

ఈ రిజర్వేషను 2 రోజులకు మాత్రమే; పరిస్థితులను బట్టి పొడిగింపు వుంటుంది. ఏ వసతి దొరకని పక్షంలో డబ్బు తిరిగి ఇవ్వబడును.

డబ్బు కట్టినవారు తమకు ముందుగా పంపబడిన రిజర్వేషను కార్డును లేదా మనియార్డరు రశీదును లేదా నగదు రశీదును ఆయా రిజర్వేషన్ కేంద్రాలలో చూపవలసి వుంటుంది. లేనిచో రిజర్వేషన్ రద్దుకాగలదు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం

* ధర్మక్షేత్రం కురుక్షేత్రం *

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే
సమవేతా యుయుత్సవః
మామకాః పాండవాశ్చైవ
కి మకుర్వత సంజయ.

అను ఈ శ్లోకము భగవద్గీత ప్రథమాధ్యాయములోని మొదటి శ్లోకము. ఈ శ్లోకము ద్వారా ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని, ధర్మ క్షేత్రమగు కురుక్షేత్రమున ప్రవేశించి యుద్ధము చేయదలచిన మావారును పాండవులును ఏమి చేసిరని ప్రశ్నించెను. ఇది సామాన్యమైన శ్లోక తాత్పర్యము.

ఇది భగవద్గీతయందలి ప్రథమ శ్లోకమగుటయే గాక ప్రధాన శ్లోకము గూడ అయి యున్నది. అందుచేతనే భగవద్గీత యందు ముందు రాబోవు విషయము నంతయు వ్యాసమహర్షి ఈ శ్లోకమునందు నిక్షిప్తము చేసియున్నాడు. అనగా ఈ శ్లోకము భగవద్గీతకు బీజము వంటిది. ఈ శ్లోకము భగవద్గీత బయలు దేరుటకు ఎంత ముఖ్యమైనదో ఆ శ్లోకమునగల ధర్మక్షేత్ర కురుక్షేత్ర అన్న పదములు అంత ముఖ్యమైనవి.

ఇచ్చట ధర్మక్షేత్రమను పదము సామాన్యార్థములో కురుక్షేత్ర పదమునకు విశేషణముగ వాడబడినది. అనగా కురుక్షేత్ర మను ప్రదేశము ధర్మభూమి యని తెలియును. ఈ విశేషణము ద్వారా వ్యాస మహర్షి తాను వివరించబోవు భగవద్గీతకు ఎంతటి దృఢమైన పునాది వేసినాడో తెలిసికొనిన కొలది ఆశ్చర్యము పెరుగుచుండును.

అర్జునుడు యుద్ధము చేయవలయునని దృఢదీక్షతో యుద్ధభూమికి వచ్చినాడు. కాని తనవారందరిని అచట చూచి ధార్మిక బుద్ధి గలవాడై ధర్మాధర్మ విచారణకు పూనుకొనినాడు. ఇంతకు పూర్వము అర్జునుడు ఎన్నియో యుద్ధములు చేసియుండెను. కాని అచ్చట ధర్మాధర్మ విచారణ కలుగలేదు. ఉత్తర గోగ్రహణమునందు తనపై యుద్ధమునకు వచ్చిన భీష్మాదులతో భయంకర యుద్ధము చేసెను. కాని ధర్మాధర్మ విచారణ కలుగలేదు. కురుక్షేత్రమున కల్గినది. దానికి కారణము కురుక్షేత్రము ధర్మక్షేత్రము. ఎప్పుడూ కలుగని విచారము కలుగుటకు కారణమేమని మనకు కలుగబోవు సందేహమును ఊహించియే వ్యాసుడు మొదటి శ్లోకము నందలి మొదటి పాదములో మొదటి పదముతోనే మన సందేహమునకు సమాధానముగ ధర్మక్షేత్ర పదము వాడి అర్జునుని విషాదయోగమునకు కారణము తెలిపి సందేహనివృత్తి చేసెను. దీనివలన ఈ ప్రదేశమున కెంతటి ధార్మిక శక్తిగలదో తెలియుచున్నది. ఈ విధముగ అర్జునుని విషాద యోగమునకు, దానికి సమాధానముగ చెప్పబడిన భగవద్గీతకు ధర్మక్షేత్రమే కారణమను విషయమును వ్యాసమహర్షి స్పష్టపరచినాడు. ఆ పదమే లేనిచో అర్జునునికి విషాదము కలుగుటకు కారణము తెలిసెడిదికాదు. అది ధర్మక్షేత్రమే కానిచో అర్జునునకు విషాదము కలిగెడిది కాదు.

ఈ శ్లోక తాత్పర్యమంతటితో పరిసమాప్తము కాలేదు. ఇంత కంటెను మించిన భావము ఇందు ఇమిడియున్నది. అది జన సామాన్యమునకు సందేశరూపమైనది.

క్షేత్ర మనగా స్థానమని యర్థము. ధర్మక్షేత్రమనగా ధర్మమునకు స్థానమైన ఉపాధి యని యర్థము. ఇచ్చట అర్జునునకు విషాదము కలిగినది. అర్జునుని యుపాధి ధర్మక్షేత్రమైనది. అందులకే ధర్మాధర్మ విచారణ అర్జునుని యుపాధియందు కల్గినది. అది ధర్మక్షేత్రమగుటచేతనే శ్రీ కృష్ణభగవానుడు ఎవరికినీ చెప్పని గీతా రహస్యము లను అర్జునునకు మాత్రమే చెప్పినాడు.

ఇంత మాత్రమే కాదు. ఈ పదముయొక్క అర్థమును ఇంకను వివరించి తెలిసికొనవలసి యున్నది. అర్జునుని శరీరము

నేటి – తిరుమల

విలసద్వర్ణసువర్ణహర్మ్యములు - పృ
థ్వీరాజశృంగాటవుల్
జలపూరంబులు దివ్యపద్మచయముల్
శృంగార కాసారముల్
లలితాకార లతావితాన యటవీ
లావణ్యక్ష్మా శృంగముల్
మిళితంబై యలరారు వీథులును సు
శ్రీమించి శ్రీ వేంకటా
చల మీ క్ష్మాతలి శ్రీనివాసపురమై
శృంగారమై యొప్పెడిన్.

శృంగార సంయుక్త - గాంగేయ హర్మ్యాం గ
ణంబులు దివ్య యుద్యానతతియ
దివ్యాంబు పూరితోద్దీపిత స్ఫుటపాటి
కావర్ణిత సరఃప్రకరముల రయ
వివిధ శృంగాటక - వేద్యైవ శృంగార
విపుల వణిజుల - వీథు లెలయ
భ్రమర రింఛోళికా - భ్రమితసుమావళీ
హవణితవనములు నద్రి వెలయ

లలిత ధాతు విచిత్ర శిలావిశేష
శేషగిరి శృంగ శృంగారచిత నిశాంత
బహుళ మణి రాజ రాజిత భద్రపీఠి
సరసగతి నొప్పు వేంకటాచలము వెలయు.

సుతి

శ్రీమద్వేంకట రమణా
క్షేమంకర సకలలోక - జీవనదాతా।
శ్రీ మహిళానయనోత్పల
సోమా! సోమకవిదారి - సోమాదినుతా.

— శ్రీ కౌమాండూరి రామానుజాచార్యులు

ధర్మక్షేత్రమగుటచేతనేగదా శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీత నుపదేశించెను. కావున ఎవరి శరీరములు ధర్మక్షేత్రములో వారికి మాత్రమే గీత నుపదేశింపవలయునని వారికిమాత్రమే యుపయోగించు నను సూచన గూడ ఇందు గలదు.

అంతియేగాక మరియుక విశేషము గూడ గలదు. అర్జునుని శరీరము ధర్మక్షేత్రమని చెప్పుటవలన, ఎవరి శరీరము ధర్మక్షేత్రమో వారికి మాత్రమే ధర్మాధర్మ విచారణ ఉండుననియు ధార్మిక బుద్ధిలేని జనులకు ధర్మాధర్మ విచారమే యుండదనియు స్పష్టమగు చున్నది. మన యనుభవములోగూడ ధార్మిక బుద్ధిగలవారు మాత్రమే ధర్మాధర్మ విచారణచేయు చుందురు. అది లేనివారికి ఈ విషయము చెప్పినను చెవి కెక్కదు. క్షేత్రమును బట్టియే ధర్మాధర్మ విచారముండుననియు, ఈ క్షేత్రమును, అనగా శరీరమును ధర్మకార్యములకు వినియోగించుట ద్వారా ధర్మక్షేత్రమును చేయవలయు నను వ్యాస మహర్షి గంభీర భావమును అర్థముచేసికొని చెప్పుట నా వంటి సామాన్యునకు సాధ్యమగునా? వ్యాసుని దయను ఎవరు లెక్కించి చెప్పగలరు. ఇది నాకు తోచిన భావము. ఇంకను విశేషార్థములు ఎన్నియో గలవు.

మరియొక మాట. మనకు పుణ్యసంపాదనార్థమై క్షేత్రసంచారము చేయుట ఆచారమై యున్నది. ఈ విషయమును గూడ వ్యాస మహర్షి సూచన చేసెను. ఇచట అర్జునుని మనస్సు మారుటకు ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రభూమియే కారణము. కాన మనమును తిరుపతి వంటి పుణ్యక్షేత్రముల సంచారము చేసిన మన శరీరములు ధర్మక్షేత్రములై ధర్మాధర్మ విచారము కలిగి భగవదనుగ్రహమునకు పాత్రుల మగుదుము.

– శ్రీ వెంపటి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి

శ్రీ వేంకటేశ్వర సంకీర్తనలు

[కవయిత్రి: శ్రీమతి మల్లాది పద్మావతి, ప్రాప్తి స్థానము: శ్రీమతి మ. రమాదేవి, ఇంటినెంబరు: 27-9. లాల్‌బహదూర్‌నగర్, వరెడ్‌మిట్ట, రామకృష్ణాపురం పోస్టు, హైదరాబాదు – 500 556. వెల: 3–00, పేజీలు: 54]

సద్గురు శ్రీ త్యాగరాజస్వామి, తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు మున్నగు సంగీత వాగ్గేయ కారుల సంకీర్తనలను ఆదర్శంగా తీసుకొని, శ్రీమతి పద్మావతిగారు 'శ్రీ వేంకటేశ్వర సంకీర్తనలు' రచించారు.

శ్రీమతి పద్మావతిగారు రచించిన కొన్ని రచనల ద్వారా భక్తికి సంబంధించిన రచనలు చేయుటలో వారు సిద్ధహస్తులని తెలుస్తోంది. అందుకే ఆ శేషాద్రిశిఖర నివాసుని మీద ఏదో ఒక చిన్న పద్యం చెప్పి వూరుకోక, అష్టోత్తర శతసంకీర్తనలు చెప్పి తమ భక్తిని ప్రకటించుకొన్నారు.

'శ్రీ వేంకటేశ్వర సంకీర్తనల' లో ముఖ్యంగా చెప్పుకొనవలసిన విషయము 'భాష'. భక్త్యావేశములో రచించిన ఈ సంకీర్తనలు సులభమైన శైలిలో వుండి, పాడుకోవడానికి వీలుగా వున్నాయి. అంతే గాదు. కర్ణాటక సంగీతమునకు ముఖ్యమైన "రాగమును" ఎన్నుకోవటంలో కవయిత్రి మంచి ప్రజ్ఞ చూపించారు.

'పలుమారు వేడిన – పాలింపవేమయ్య
పాపమేమి జేసితి – ఓ వేంకటేశ'
(పుట-4—సంకీర్తన-7)

అనే ఈ కీర్తనలోని సాహిత్యానికి అమర్చిన శహనరాగం బాగా అమరింది.

కృతులలోని సంగీత రసము చాల వరకు సంగీత శిల్పము మీద, కొంతవరకు సాహిత్యం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. 'శ్రీ వేంకటేశ్వర సంకీర్తనల' లోని భాష ప్రజ్ఞను చాటుతుంటే, రాగము రసోత్పత్తిని కలుగజేస్తోంది.

'కలౌ సంకీర్తనా న్ముక్తిః' అను సూక్తి ననుసరించి, కలియుగంలో పండిత పామరులకు, ముఖ్యంగా పామరజనానికి, మోక్షసాధనకు సులభతరమైన మార్గము భగవన్నామ సంకీర్తన చెయ్యడమే! శ్రీ వేంకటేశ్వర సంకీర్తనలు ఏ నిఘంటువు సహాయం లేకుండానే సులభంగా అర్థం చేసుకొని, పాడుకోవడానికి వీలుగా ఉన్నాయి. ఈ సంకీర్తనలన్నీ శ్రీమతి పద్మావతిగారి జీవిత సాగరంలో నుంచి పెల్లుబికి వచ్చిన అనుభవ తరంగాలు.

"వేంకటనాథా గోవిందా
వేల్పుల స్వామి గోవిందా"
(ఝుంఝూటి రాగం - ఆదితాళం)

"శరణు వేడెదం — శ్రీనివాసుని
శరణు వేడెదం — సామవేదుని"
(కురంజి — ఏకతాళం)

సహజమైన భక్తి భావావేశంలో, తన్మయత్వంలో వెలువడిన ఈ సంకీర్తనలను

గ్రంథసమీక్ష

కోటిగొంతులు కలిసి పాడితే, ఎలాంటి నాస్తికుడైన ఆకర్షింప బడకపోడు.

సంకీర్తనలకు మంచి సంగీతాన్ని సమకూర్చిన సంగీత విద్వాంసులు శ్రీ సుబ్బరామన్‌గారు, శ్రీమతి లలితమ్మగారలు అభినందనీయులు. కొన్ని కీర్తనలకు తాళము తెలుపబడలేదు. బహుశా, ఇది అచ్చు పొరపాటు కాబోలు!

ఇంకా మేలుకొలుపు పాటలు, ఆరగింపు పాటలు, లాలిపాటలు, మంగళ హారతి పాటలు ఇందులో ఉన్నాయి.

'భక్తి కొలది వాడే పరమాత్ముడు' అని తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు అన్నట్లు, భక్తితో భగవంతుని నోరారా కీర్తించుటే భక్తుని పని. సంగీత సాహిత్యాలను రెండిటిని మేళవించి భక్తిని ప్రబోధించిన కవయిత్రి ఈ సంకీర్తనలను పుస్తకరూపంలో తీసుకొని రావడం, ఈ సత్కార్యానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారు ఆర్థిక సహాయం చెయ్యడం మిక్కిలి హర్షదాయకం.

— భ్రమరాంబ

తెలుగులో పదకవిత

[రచన- డా॥ ఎస్. గంగప్ప, ఎం. ఏ. పి. హెచ్. డి. వెల. రూ 30/- ప్రతులకు శ్రీమతి ఎస్. పార్వతమ్మ, శశి ప్రచురణలు, ఏ. 78, శ్రీనివాస నగర్, గుంటూరు- 522006.]

తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించుకున్న పదకవితను గూర్చి సాకల్యంగా చర్చించిన గ్రంథ మిది.

ఇందులో సప్త ప్రకరణాలున్నాయి. పద కవిత ఆవిర్భావ వికాసాలు, పదకవుల చరిత్ర, పదకవితా వైభవం, భాషావిశేషాలు, శృంగారం నీతి భక్తి వైరాగ్యాలు, సంగీతం, అభినయం, మొదలైనవి. విషయ విశ్లేషణ, ప్రముఖుల రచనలలోని ఉదాహరణలు స్వీకరించి చక్కగా ప్రదర్శించడం, ఈ రచనలో కానవచ్చే ప్రత్యేకతలు.

తెలుగు పదకవితనే కాక, సంస్కృతం, హిందీ, మరాఠీ, తమిళ, కన్నడభాషలోని పదకవితల విశేషాలను ఇందు వివరించడం జరిగింది.

అన్నమాచార్య పూర్వయుగంతో ప్రారంభించి ఆధునిక యుగం వరకూ గల తెలుగు పదసాహిత్యాన్ని పురస్కరించుకొని అన్నమాచార్య పూర్వయుగం, అన్నమాచార్యయుగం, క్షేత్రయ్యయుగం, త్యాగయ్యయుగం, ఆధునికయుగం అని యుగవిభజన చేయడం సముచితంగా ఉంది. ఈ విభజనవల్ల కేవలం పదకవులను గూర్చి మాత్రమేకాక, యక్షగానకర్తలు, కాలజ్ఞానతత్వకర్తలు, హరికథా వాగ్గేయ కారులను గూర్చికూడ ప్రస్తావించడానికి వీలయింది. ఈ విధంగా విషయాన్ని చక్కగా విశ్లేషించడం శ్లాఘనీయం.

పామరులను కూడ రంజింపజేసే పదముల లోని కవితా మాధుర్యాన్ని సోదాహరణంగా వివరించారు. 'పదకవితావైభవం' అన్న అధ్యాయంలో, భాషావిశేషాలను అంటే, క్రియాపదాలు, పలుకుబళ్ళు, సామెతలు, సంధి కార్యాలు, సమాసాలు, విభక్తులు, పదబంధాలు, క్రియాపదాలు, వింతప్రయో

గాలు, అన్యదేశ్యాలు- ఈ విధంగా ప్రతి అంశాన్నీ సమగ్రంగా, సోదాహరణంగా చర్చించారు 'భాషావిశేషాలు' అనే అధ్యాయంలో. అంతేగాక రసనిర్వహణ, నీతి, వైరాగ్య బోధనలు గూర్చి వివరించారు. ఈ విధంగా ప్రతి అంశాన్నీ సోదాహరణంగా చర్చిస్తూ ఎంతో నిర్దుష్టంగా తీర్చి దిద్దారు ఈ గ్రంథాన్ని.

కానీ, ఆంగ్లంలో ఇచ్చిన ఉదాహరణ వాక్యాలకు తెలుగు అనువాదంకూడ ఇచ్చి వుంటే బాగుండేది.

పదకవితకు సంబంధించిన ప్రతిఅంశాన్నీ ప్రత్యేక సంపుటాలుగా వెలువరించ వలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. అటువంటి పరిశోధకులకు ఈ పుస్తకం ఎంతో సహాయకారి కాగలదు.

ఈ రచనవలన పదకవితా విమర్శకులుగా శ్రీ గంగప్పగారికి అగ్రస్థానం లభించింది. ఈ గ్రంథానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు (1980-81) లభించింది. అందుకు రచయిత అభినందనీయులు.

సంగీత, సాహిత్య విద్యార్థులందరూ తప్పక పఠించవలసిన పుస్తక మిది.

— స్వర్ణ

శ్రీ నన్నయ భట్టారకుల భారత సూక్తి కథ

“సంకలన కర్త”

[గ్రంథ ప్రాప్తి స్థానం: శ్రీనివాస నిలయం, 11/139, గాంధీపురం-2, రాజమండ్రి, వెల రు. 10/-]

నన్నయగారి సంవత్సరాన్ని పురస్కరించుకొని రాజమహేంద్రవరంలో జరిగిన ఉత్సవాల సందర్భంగా వెలువడిన గ్రంథం ఇది.

కూర్చిన వారు శ్రీ దర్భా సూర్యనారాయణ గారు, వారు అణ్ణామలై విశ్వ విద్యాలయంలో ఇంజనీరింగులో ఆచార్యులుగా విశ్రాంతి పందినవారు. ఐనా భారత సూక్తి మధను కూర్పటం వారి సాహితీ పారంగతత్వాన్ని, అందులో వారికున్న ఆసక్తినీ చెబుతున్నవి.

భారతం అమృత మన్నమాట కవి త్రయం వారిదే. అంటే అనాది భారతీయ హృదయ స్పందనమే. అదే కవి వాక్కుగా వెలువడుతుంది. ఎప్పుడైనా ఇదే సత్యం. “సూక్తి” శబ్దం నన్నయ గారిదే. రెంటినీ కలిపి కూర్చటమే ఇక్కడ చేసిన పని. అంటే గ్రంథంలో నన్నయగారి భారతం నుండి - ఆదినుండి అరణ్య చతుర్థాశ్వాస పర్యంతం సాగిన ఆదికవి వాక్కులే ఇక్కడ అనేక శీర్షికల క్రింద సంగ్రహింప బడ్డాయి. మొత్తం కూర్పబడిన పద్యాలు-531.

గ్రంథ ప్రారంభం నన్నయ గారి మంగళ శ్లోకంతోను వారి వ్యాస భారత స్తుతులతో, వారిని నాటి నుండి నేటిదాకా కవులు చేసిన స్తుతులతో జరిగింది. మొదటి స్తుతి కవిబ్రహ్మది. చివరిది శ్రీ మల్లంపల్లి శరభేశ్వర శర్మ గారిది.

వేఁగినాటి తెనుఁగు వేలకు వేలేండ్లు
మూఁగి నీదు నోట సాగినంత
వేఁగియున్నమాకు వేఁగె జీకటి రేయి
వీఁగె జడిమ, కవుల వేవెలుంగ.

నన్నయ గారు ఆంధ్ర సాహిత్య ప్రపంచ సూర్యోదయుడు. అంతకుపూర్వం వేలేండ్ల చీకటిలో గాసటబీసట చదువుకున్నది తెనుగునాడు. ఆ చీకటినుండి భారత సూర్యోదయం జరిగింది. ఈ భావం నన్నయ గారే సూచించారు.

భారత భారతీ శుభ గభస్తి
చయంబులఁ జేసి ఘోర సం
సార వికార సంతమస జాల
విజృంభము వాపి సూరిచే
తోరుచిరాబ్జ బోధన రతుండగు
దివ్య పరాశరాత్మజాం
భోరుహ మిత్రుఁగొల్చి....

అని నన్నయ్యగారు వ్యాస స్తుతి చేశారు. తాను ఆంధ్ర సాహితీ ప్రపంచాని కింతేనన్న సత్యం అందులో వ్యక్తమౌతున్నది. మరి గ్రంథాంతం భారత సావిత్రీస్తోత్రంతో జరగడం-రెండు ఒడ్లూ కడనొక్కుకున్నట్లున్నది. మొదటా చివరా భారత భారతీ స్తోత్రమే కవక కూర్పు అందంగా వుంది.

మధ్యలో అనేక శీర్షికల క్రింద నన్నయ గారి 531 పద్యాలు విభజింప బడ్డవి. నన్నయ గారి అవతారికా భాగం నుండి రాజరాజ నరేంద్ర ప్రశంస, కవిబ్రహ్మ ప్రశంస-ఇత్యాదులు-ఇవి

1) అవతారిక-భారతకథా ప్రస్తావన అన్న శీర్షిక క్రిందివి. పద్య సంఖ్య 103.

2) నన్నయ కవితా సౌందర్యం- ఇందులో ఉదంక-సౌపర్ణోపాఖ్యానాల్లో కొన్నిపద్యాలు, పరీక్షిత్తు శాపం-ఇత్యాదులు ఆదిపర్వం నుండి మయసభ రాజసూయ యాగాదులు సభాపర్వం నుండి, అరణ్య పర్వం లోని నలోపాఖ్యానం, గంగావతరణం నుండి - అనేక పద్యాలు సంకలితములైనాయి.

3) ధర్మ నీతిజ్ఞత-ఇందులో చతుర్విధాశ్రమ సంబంధి ధర్మాలను చెప్పిన వివిధ ఘట్టాల్లోని పద్యాలు-తృష్ణ, హింస, గర్వ, మద్యపానాది విషయక పద్యాలు-తీర్థాటనం ధర్మప్రశంసాదులకు సంబంధించిన పద్యాలు. దీనితో గ్రంథం ముగుస్తున్నది.

ఈ త్రివిధ విభాగ తాత్పర్యం పైరీతిగా స్పష్ట పడుతున్న విషయమే. మొదటి భాగం కావ్యమూ-తత్కర్తా-తత్ప్రేరకుడు- కవికి సాయపడిన మిత్ర ప్రశంస-ఈ అవతారికా విషయం.

ద్వితీయ విభాగంలో నన్నయ కవితా సౌందర్యానికి సంబంధించిన పద్యాలు. ఇది చాలా ప్రధాన భాగం-కవితాదృష్ట్యా నన్నయ గారి అక్షర రమ్యమైన రచన ఇందులో ప్రస్తావితం. 270-104=166. ఈ రమ్య పద్య గుంఫనం ఉదంక స్తుతిలోని “బహువన పాదపాబ్ధి” నుండి బయలుదేరి నన్నయగారి బహు రమ్యమైన చివరి పద్యం- “శారదరాత్రు” లతో ముగియటం చాలా రమణీయంగా వుంది.

తృతీయ భాగంలో నన్నయ్య గారి సూక్తి నిధులైన పద్యాలు రాజ ధర్మాదులకు సంబంధించిన పద్యాలు 531-271-260.

ఈ విభాగం సత్య ప్రశంసతో ప్రారంభం కావటం చాలా అర్థవంతంగా వుంది.

తన యెఱిగిన యర్థంబు-అన్న ఆదిపర్వ ప్రథమాశ్వాసంలోని 136 వ పద్యంతో మొదలు కావడం చాలా సమీచీనం. ఎందు కంటే ఇది సత్య ప్రశంస. నన్నయగారు 'నిత్య సత్యవ్రతుడు'. కనుక ముగింపు రాజు న్యాయ పరిపాలనా విషయంతో కావటం కూడా.

స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతామ్ ।
న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః॥

అన్న మంగళవాక్యంతో పాటుదే, ప్రాచీన కాలంలో కావ్యం శ్రవ్యమైన కాలంలో నిత్యమూ గోష్ఠి-పురాణశ్రవణమూ, ఈ వాక్యంతో ముగించేవారు. ఆ నాటి మానవ సంక్షేమాకాంక్ష ఆ శ్లోక రూపం ధరించింది. ఒక పవిత్రమైన ముగింపది.

ఈ విధంగా ఈ గ్రంథం కూర్పులో ఒక చక్కదనముంది. కూర్పరి వాస్తు శాస్త్రి వేత్త కావటం వల్ల ఈ 531 అంతస్తుల భవన నిర్మాణంలో ఒక సూత్రం, ఒక పద్ధతి ఉంది.

ప్రాంగణభిత్తిక-ప్రధాన ప్రవేశద్వారం-ఇంటి ముంగిలి ఆకర్షణీయంగా నిర్మించటంతో పాటు ఇంటి పెరడు కూడా అందంగానే నిర్మితం కావాలి. అప్పుడా గృహ నిర్మాణ పథకం వేసినవాడు వాస్తు శాస్త్రజ్ఞుడు. ఈ నన్నయ సౌధం ఆయన ఇచ్చిన ఇటుకలనే తీసుకొని ఆ సూత్రం చెడిపోకుండా ఈ ఈ వాస్తు శాస్త్రి వేత్త నిర్మించడం సర్వథా ప్రశంసనీయం.

ప్రయోజనం

ఈ గ్రంథం నన్నయ కవితాసారం కనక అదంతా ఒక మీగడ తెట్టు కనక రసజ్ఞుల కందుబాటులోకి తేవటమే.

— శ్రీ తుమ్మపూడి కోటేశ్వరరావు

నామ మహిమార్ణవము :

[రచయిత:— శ్రీ కుందుర్తి వేంకట నరసయ్య, నామప్రయాగ, బద్దాం, గుంటూరు జిల్లా. 1/8 క్రౌన్ పుటలు 414. వెల రు 15/-]

రాము డేలే రాజ్యంలో కాముడు లేడు. కాము డేలే రాజ్యంలో రాముడు లేడని ఒక మహాత్ముని పసిడి పలుకు. రామరాజ్యం కావాలనుకుంటే రామనామ రూపాలను పట్టుకోవాలి. పరమేశ్వర భావనలో జగద్భావన అంతరిస్తుంది.

'ఓ రామా ! నీ కన్న నీ నామం గొప్ప దయ్యా ! నువ్వు అయోధ్య నే తరింప చేశావు. నీ నామమో మూడు భువనాలను తరింప చేస్తోందయ్యా" అని భక్తితో పొంగి పలికే హనుమ మాటలు ప్రసిద్ధం. నిజమే ! రాముడు నిర్మించ లేని సేతువును రామ నామం ! నిర్మించింది కదా !

పరమేశ్వరుని పట్ల అపరాధం చేసినా ఆయన నామాన్ని పలకడంతో అపరాధాలన్నీ పోగొట్టుకొని భక్తుడు ఆనందాన్ని అనుభవిస్తున్నాడు కదా! కాబట్టి భగవానుని కంటే భగవన్నామం శక్తి కలదె కదా అందుకే యజ్ఞాలలో జపయజ్ఞాన్ని నేనే అని గీతాచార్యుడన్నాడు.

నామికి నామానికి భేదం లేదని, నామి నామాన్ని కోరుకుంటాడని, అనుగమిస్తాడని భక్తుల విశ్వాసం. పొలంలో విత్తబడ్డ బీజాలు తల క్రిందులుగా, వంకర టింకరగా పడినా మొలకెత్తు తున్నట్లే నామాన్ని ఎట్లా చేసినా, ఏ భావనతో చేసినా ఫలం ఇస్తుందని తులసీదాసుగారి స్వానుభవ వచనం.

రత్నం యొక్క విలువ తెలిస్తే దాని నెట్లా కాపాడుకుంటామో భగవన్నామం యొక్క విలువను గుర్తించి వాడుకోవాలని "నామ నిరూపణ మొల రతన తే" అనే మాటలలో వారే అందించారు.

సగుణారాధకుడు నిర్గుణ పరబ్రహ్మను భవాన్ని పొందాలన్నా, నిర్గుణోపాసకుడు సగుణ దర్శనానందం పొందాలన్నా ఈ నామం దుబాసి (ద్విభాషీ) లా ఉంటుం దని శ్రీవారే సెలవిచ్చారు. నామామృతాన్ని కడుపార త్రాగి నామ నౌకచే భవ సాగరాన్ని దాటి తాము తరించడమే కాకుండా ఎందరినో తరింప చేసిన భక్తులు యోగులు ఈ గడ్డలో పుట్టారు. భక్తుల కథలు ఆస్తికులకు సుపరిచితాలు.

కర్మ, జ్ఞాన, భక్తి మార్గాలకు ఆలంబనమైన నామ మహిమను, నామ పారాయణ ఆవశ్యకతను, శ్రుతి, స్మృతి పురాణ, ఇతిహాస, కావ్య, నాటకాది గ్రంథాల నుండి అనేక ప్రమాణ పంక్తులను పేర్కొంటూ ఆస్తికలోకానికి అమూల్యమైన సేవను చేస్తున్న శ్రీ కుందుర్తివారు పరమ పూజ్యులనడంలో సందేహం లేదు. నామమే ఊపిరిగా బ్రతుకు శ్రీ కుందుర్తివారే ఇది వ్రాయడానికి అర్హులు. నామ మహిమ మన హృదయాల్లో బాగా నాటాలని చెప్పిన విషయాన్నే మరల మరల చెప్పారు. పునరుక్తి దోషం ఉన్నా పునరుక్తి దోషం లేదు. చదవ దగ్గ గ్రంథం అని వ్రాయడం కన్న ఆచరణలో పెట్ట తగ్గ గ్రంథం అని వ్రాయడం ఉచితం.

— దేవరకొండ శేషగిరిరావు

శివానందలహరి

[రచయిత: శ్రీ కలువకొలను సదానంద, ప్రతులకు: శ్రీ కలువకొలను సదానంద, పాకాల-517112, చిత్తూరుజిల్లా. క్రౌను 1/8 పుటలు: 200. వెల: 12-00.]

"శివానందలహరి" శ్రీ కలువకొలను సదానంద గారు సరళ సుకుమార సుందర శైలిలో వ్రాసిన వచన కృతి.

ఈ గ్రంథం స్వయం సంపూర్ణములు అని చెప్పదగిన ముప్పైఒక్క కథానికల సమాహారం. అయితే అంతర్లీనంగా మణిహారంలో సువర్ణసూత్రంవలె ఈ కథానికలు అన్నింటికీ ఐకమత్యం చేకూర్చే అంశం శివపారమ్యం. అందుచే "శివానందలహరి" అనే పేరు ఈ గ్రంథానికి సార్థకం అని చెప్పవచ్చు.

అచ్చు ముచ్చటగా ఉంది.

శ్రీ బాపుగారి చిత్రలేఖనం-ముఖచిత్రం-మలి అట్టపైని అర్ధనారీశ్వర చిత్రం హృదయంగమంగా ఉన్నాయి. ఆ చిత్రాల అందచందాలు చర్మచక్షువులకు మాత్రమే గాక మనోనేత్రాలకు గూడా సద్యఃపర నిర్వృతి సమకూర్చేటట్లు ఉన్నాయి.

శ్రీ కలువకొలను సదానందం గారి వచన శైలి, భాషలో బాలసాహిత్యం, భావాలలో

ప్రౌఢ వాఙ్మయంగా భాసిస్తుంది. ఈ గ్రంథంలోని కథానికలు మహిషాసురుడు-త్రిపురసంహారం-క్షీరసాగరమథనం - గంగావతరణం-భక్తరావణ-రామాయణం కాలభైరవుడు మొదలైనవి వివిధస్థాయీ భావాలతో

"అనంతా వై రసాః"

అని నిరూపిస్తున్నాయి.

సంగీతానికి అంతరాత్మగా చెప్పబడిన ఆపాతమాధుర్యం - సయితం ఆలోచనామృతమైన సాహిత్యానికి జోడించే ప్రజ్ఞ ఈ రచయిత శ్రీ కలువకొలను సదానంద గారిలో కన్పిస్తోంది.

"శివానందలహరి" సంగ్రహ శివపురాణ సర్వస్వం అని చెప్పవచ్చు. ఈ గ్రంథం శివపురాణ గాథలకోసం మాత్రమేగాక తెలుగు నుడికారపు వంపు సొంపులకోసం కూడా చదివి ఆనందింపవచ్చు.

— పండూరి రామకృష్ణమాచార్య

ధర్మనిర్ణయచంద్రిక భాగం-1

[ప్రాప్తిస్థానము: ఆర్షగ్రంథమండలి, వెంకట్రామలికాయ్యము, ఆదిలక్ష్మి విలాసము, మైలవరము, కృష్ణాజిల్లా. క్రౌనుసైజు 1/8. 174 పుటలు. వెల: 6-00.]

దీనిని సంగ్రథనము చేసినవారు సూరివరపు వెంకట శివసోమయాజులుగారు.

ఇందు మొదటిభాగమందు అందరకు పనికివచ్చు వివాహము, యాత్ర, ప్రశ్న, శాంతి మొదలగు విషయములు, రెండవ భాగమున ఆశౌచాది విషయములు వివరించబడినవి.

సాధారణముగా పూర్వులు వ్రాసిన మను, ఆపస్తంబ, గౌతమఋషుల ధర్మశాస్త్రములలో వర్ణధర్మములు, ఆశ్రమధర్మములు భక్ష్యాభక్ష్యాది విషయములు చెప్పఁబడినవి. వివాహముల రకములు, ధర్మ్యములేవి, ఏవి అధర్మ్యములు మొదలగు విషయములు చెప్పబడినవి. వీనివల్ల మానవుల ప్రవర్తన యెట్లుండవలెను, ఎట్లు ఆచరింపవలెను, ఎట్లు ఆచరింపరాదు అనునవి నిర్మాణాత్మకముగఁ దెలియును. వానిని సరిగా ఆచరించి లక్ష్యము పొందవలసిన స్థితులు వివరింపఁబడినవి.

ఇందు సామాన్యధర్మములు గాక విశేష ధర్మములు ఆశౌచాదికమును వివరింపబడినవి. కాలామృతము, ముహూర్తదర్పణము, అభినవషడశీతి ధర్మసింధువు మొదలగు గ్రంథములనుండి ఆ యా ప్రమాణ శ్లోకములు చూపఁబడినవి. ఇంకను అనేక గ్రంథములు ఇందు ఉదాహరింపబడినవి-

వివాహయోగ్యుల సంబంధము, వివాహమునకు యోగ్యులుకాని వారి సంగతి, తారాబలములు, వివాహ వర్జ్య నక్షత్రములు, మౌఢ్యవర్జ్యములు, శాంతులు, ప్రదక్షిణ విధులు, సువాసినీ ధర్మములు, జాతాశౌచములు, మృతాశౌచములు ప్రేతపిండ విధి, శ్రాద్ధయోగ్యములు ఇత్యాది వివిధ విషయములు కూడ చూపబడినవి. ఆ యా శ్లోకములు చాలవాటికి అర్థవివరణము కూడ తెలుపబడినది.

అరోగిణీం భ్రాతృమతీం
అసమానార్ష గోత్రజామ్,
పంచమాత్సప్తమా దూర్ధ్వం
మాతృతః పితృత స్తథా.

రోగములేని, సోదరులుగల అన్యగోత్రమున పుట్టిన స్త్రీని వివాహమాడవలెను. తల్లి గోత్రములో కూటస్థపురుషుని నుండి అయిదవతరము తర్వాత స్త్రీని, తండ్రి గోత్రములో కూటస్థ పురుషునినుండి ఏడవ తరము తర్వాత పురుషుడు వివాహ మాడవచ్చును.

ఏకనక్షత్ర జాతులయినవారికి వివాహము కూడదు. నక్షత్ర పాదములు వేరైనచో దోషము లేదు. శుభము. ఏకపాదులైనచో ఏడాది చివర మరణము ధ్రువము దానికి ప్రమాణము-

దంపత్యో రేకనక్షత్రే
భిన్నపాదే శుభావహః,
దంపత్యో రేకపాదే హ
వర్షాంతే మరణంధ్రువమ్.

కాలనిర్ణయము-

కృత్తికా భరణీ జ్యేష్ఠా
పుష్యాశ్లేషా పునర్వసూ,
ఆర్ద్రా త్రిపూర్వా చిత్తా చ
వైధవ్యం మరణం ధ్రువమ్.

కృత్తిక భరణి జ్యేష్ఠ పుష్యమి ఆశ్లేష పునర్వసు ఆర్ద్ర త్రిపూర్వ చిత్తజవివాహమునకు యోగ్యమైన నక్షత్రములు కావు. వీనిలో వివాహము చేసిన మరణము తప్పదు.

ఏకగర్భ జాతులగు కన్యల కిర్వురికీ వేరుగ్రామ మందుగాని వేరుమండపమందు ఏకలగ్నమందైనను భిన్నాంశమందు వివాహముచేయవచ్చునని వసిష్ఠ అత్రి పరాశరులు వచించిరట. (చూ. 8 పుట)

చత్వారి ఖలు కర్మాణి
సంధ్యాకాలేషు వర్జయేత్,
ఆహారం మైథునం నిద్రాం
స్వాధ్యాయం చ తథైవ చ.

సంధ్యాకాలమున ఆహారము, సంగమము. నిద్ర, స్వాధ్యాయమును విడువవలెను.

ఆయుష్యం ప్రాఙ్ముఖో భుంక్తే
యశస్వీ దక్షిణాముఖః,
శ్రీకామః పశ్చిమో భుంక్తే
న కదాచిదుదఙ్ముఖః.

తూర్పుముఖముగ భుజించినచో, ఆయువును దక్షిణ దిక్కుగ భుజించినచో యశస్సును, పడమరగా భుజించినచో లక్ష్మిని పొందును, ఉత్తరముగ ఎపుడును భుజింపరాదు (62 పుట).

స్వగృహే ప్రాక్శిరాః కుర్యాత్
శ్వాశురే దక్షిణా శిరాః,
ప్రత్యక్శిరాః ప్రవాసేషు
న కదాచి దుదక్శిరాః.

స్వగృహమందు తూర్పుగాను, శ్వశుర గృహమందు దక్షిణముగాను, ప్రవాసము అందు పడమరగాను శిరస్సునుంచి పరుండవలెను.

ఇట్లే ఈ ధర్మ నిర్ణయచంద్రికయందు అనేక విషయములు చెప్పఁబడినవి.

ఇట్టివి ఇంకను తెలిసికొనుటకు ఈ గ్రంథము ఉపయోగించును. దీనిని చదువరు లుపయోగించు కొందురుగాక.

— చర్ల గణపతిశాస్త్రి

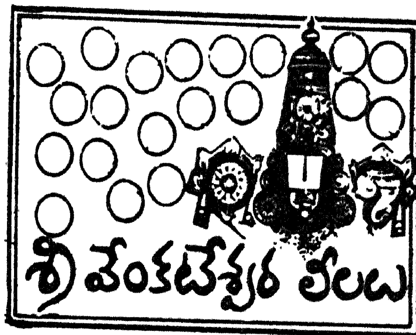
కలియుగ దైవము

కలియుగములో ఆపద మొక్కుల వాడు, వడ్డికాసుల వాడు, దీనజనవత్సలుడు, కరుణా సాగరుడు అయిన శ్రీ వేంకటరమణస్వామి భక్తుల పాలిట కల్పతరువు. ఆపదలలో ఆదుకొను దేవుడు, కరుణామయుడు. అట్టి మహిమాన్వితుని, దేవదేవుని లీలలను వర్ణించు అవకాశము లభించుట ఎంతటి అదృష్టకరము!!

అసంఖ్యాకములు, అనంతములు అయిన ఆ శ్రీనివాసుని లీలలలో మరొక్కటి—

మా పెళ్ళప్పటికి మా ఆయన కింకా ఉద్యోగము లేదు. మా మామగారు వాళ్ళు బాగా ఉన్నవాళ్ళే! అందుకే మొదట మా వారికి ఉద్యోగము చేసే అభిప్రాయము లేదు. కాని మా మామగారికి కొడుకు ఉద్యోగము చేయుటం ఇష్టము! ఆయన కోరిక కాదనలేక; పెరుగుతున్న సంసారము దృష్ట్యా మావారు ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు మొదలుపెట్టారు. కాని ఒక్క ప్రయత్నమూ ఫలించలేదు. "ఊరికి వెళ్ళి ఆర్డర్స్ పంపిస్తాము" అని ఎందరో తెలిసిన వాళ్ళు మాట యివ్వటం, చివరికి మామూలు నిరాశే!! ఉద్యోగ వయో పరిమితి అయిపోయే ముందు ఒకే ఒక్క అవకాశము—ఆఖరుసారిగా సర్వీస్ కమీషన్ పరీక్ష రాశారు ఆయన! పరీక్ష బాగానే రాశానన్నారు. కాని వస్తుందో? రాదో? నిరాశ, ఓటములవల్ల లోపించిన ఆత్మవిశ్వాసం ఆయనలో!

మా ఇంటి దేవుడు వేంకటరమణుడు కాదు. తిరుపతికి వెళ్ళి మొక్కులు తీర్చుకొనే అలవాటు - ఆచారం మా ఇంట అప్పుడు లేవు. కాని అందుకు విరుద్ధంగా మా అత్తగారు తన కొడుకు ఉద్యోగస్థుడైతే తిరుపతికి వచ్చి, నీ హుండీలో 25 రూ. వేస్తానని శ్రీ వేంకటాచలపతికి మొక్కుకుంది. "డివైన్ సపోర్ట్ ఈజ్ నీడెడ్ ఫర్ సక్సెస్" అన్నవిధముగా మానవయత్నానికి దైవబలం తోడైంది. అప్పుడు వచ్చిందో ఉత్తరం. "మీరు సర్వీస్ కమీషన్ పరీక్షలో నెగ్గారు. త్వరలోనే మీకు ఉద్యోగం వస్తుంది" ఎవరో అపరిచితవ్యక్తి వ్యక్తిగతంగా పరిచయమున్నవాడిలా రాసిన ఉత్తరం. వానకు బాగా తడిసిపోయిన ఆ కార్డులో స్పష్టంగా కన్పిస్తున్న పై అక్షరాలు. త్వరలోనే మా వారికి ఉద్యోగము రావటం, ఇద్దరమ్మాయిల తర్వాత అబ్బాయి (పేరు ఆ శ్రీనివాసుడిదే!) పుట్టడం అప్పుడు మా ఇంట జరిగిన శుభములు. అప్పటినుండి మా ఇలవేల్పు శ్రీ వేంకటరమణుడే! మేము దాదాపు ప్రతి సంవత్సరము తిరుపతి వచ్చి ఆ స్వామిపట్ల మా భక్తిని, కృతజ్ఞతను యథాశక్తి ప్రకటించుకొంటుంటాము.

మొన్నటికి మొన్న మా మూడవ అమ్మాయికి బాగా జబ్బు చేసింది. చక్కగా ఆరోగ్యంగా తిరుగుతున్న ఆ అమ్మాయికి హఠాత్తుగా జబ్బుచేసి కాళ్ళు చచ్చుబడి నడవలేని స్థితి వచ్చింది. మందు, ఆహారము ఏమీ ఇమడక అన్నీ బయటికి వచ్చేవి. అప్పుడు మేము ఆ అలివేలుమంగాపతి శరణు జొచ్చాము. "మా అమ్మాయికి బాగైతే మేమంతా సకుటుంబముగా నీ కొండకు వస్తాము. అమ్మాయి తలనీలాలు సమర్పిస్తాము" అని మొక్కుకున్నాము. ఆ తిరుమలేశుని అమృతమయమైన వీక్షణము మాపై ప్రసరించింది. మరుసటి క్షణం నుంచి అమ్మాయి ఆరోగ్యస్థితిలో మార్పు, నెల లోపల లేచి చక్కగా తిరగగల్గింది. అనుకున్న ప్రకారము ఆ ఏడుకొండలవాడి మొక్కు తీర్చాము!

ఆపద్బాంధవుడు, దయామయుడు, భక్తుల ప్రియాతిప్రియమైన దేవుడైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి మహిమలను నిరూపించుటకు ఇంతకంటే ప్రత్యక్ష నిదర్శనలు ఇంకేమి కావాలి!!

నిండు మనస్సుతో కొలిచేవారికి ఆ సప్తగిరీశుని అనుగ్రహం తప్పక ఉంటుంది.

—శ్రీమతి బి. ఎవ్. లక్ష్మి

మని(షి)

ఆపద్బాంధవా!
ఆపదలందు,
ఆలోచనలు
హతమేసుకొన్నప్పుడు,
నిస్సహాయుడై
నిలిచినప్పుడు
నీవే దిక్కని
నీ ముందు పడి మొక్కు.
ఆపద తొలగిన
సంపద కలిగిన
నిన్ను మరచు - దుష్టత
వెన్ను చరచు
తెలివి తేటలందు
కలిమి బలములందు
కలడా నా సరి
ఇలలో నంచు - వీడి
కన్ను మీది కెక్కు
అదే మని(షి) లోని పెద్ద చిక్కు.

— శ్రీ కె. వరసింహారెడ్డి.

సుకన్య

వైవస్వతుడికి పదిమంది కుమారులు. వారిలో పృషద్ధ్రుడు అనే ఒకడికి అతడు చేసిన పొరపాటువల్ల రాజ్యం ఏలే అవకాశం లేకుండా పోయింది. కొందరు పరాత్పరుని ఆరాధిస్తూ వనవాసానికి వెళ్ళిపోయారు. మిగిలిన కొందరు క్షత్రియ వంశకర్త లయ్యారు. వారిలో శర్యాతి మహారాజు ఒకడు.

శర్యాతి మహారాజు చాల మంచివాడు. ప్రజామోదం పొందేలా రాజ్య పాలన చేసేవాడు. అతడికి ఒక కుమార్తె కలదు. ఆమె పేరు సుకన్య. ఆమె అప్పుడప్పుడే యౌవనంలోకి ప్రవేశించింది. అందానికే అందం వచ్చేలాంటి అందంతో, మంచి సొగసైన శరీరంతో చూసేవారిని క్షణకాలం విభ్రాంతుల్ని చేసేది.

ఒకరోజు ఆమె వన విహారానికి చెలికత్తెలు తోడురాగా బయలుదేరింది. వారు చ్యవన మహర్షి ఆశ్రమము ఉన్న వనానికి వెళ్ళారు. అక్కడ ఉన్న ప్రకృతిని తిలకిస్తూ, పువ్వులు కోస్తూ, ప్రక్కనే ఉన్న సరస్సులో చాలాసేపు క్రీడించి ఆనందం పొందింది సుకన్య. ఆమెకు అక్కడకు దగ్గరలోనే ఒక పుట్ట కన్పించింది. ఆ పుట్టలో వెలుగుతున్న రెండు జ్యోతులు కన్పించాయి. అవి పరిమాణంలో చాలా చిన్నవిగా ఉండడం వలన వాటిని మిణుగురు పురుగులుగా ఆమె భావించింది. కుర్రతనం, ఏదో చిలిపితనం ఆమెను తొందరచేయగా ఆమె ఒక ముల్లుతో ఆ రెండు జ్యోతులను పొడిచింది.

అంతే! అదే సమయానికి రాజుగారి సేవలకు మలమూత్ర బంధం జరిగిపోయింది. వారు రాజుకు పరుగున వెళ్ళి ఈ వార్త చెప్పారు. శర్యాతి మహారాజు క్షణకాలం గాభరా చెందాడు. తమవల్ల ఎవరికో కీడు జరిగిందని తలచి చ్యవనముని ఆశ్రమానికి బయలుదేరాడు.

అక్కడకు వెళ్ళేసరికి గాభరాగా వస్తున్న తండ్రిని చూసిన సుకన్య తను చేసిన పని వివరించింది. దానికి శర్యాతి మహారాజు ఎంతో బాధపడి "అవి జ్యోతుల్లా కాంతివంతంగా వెలుగుతున్న చ్యవనమహర్షి కళ్ళు. ఆయన తపస్సు చేసుకుంటుంటే చుట్టూ పుట్టలు లేచాయి. అంతేకాని మిణుగురు పురుగులు కావు" అని చెప్పి కుమార్తెతో, సహా పుట్టవద్దకు వెళ్ళాడు.

తపస్సమాధిలో ఉన్న చ్యవనమునిని చూచి విచారంతో చేతులు జోడించాడు శర్యాతి. 'తన కుమార్తె తెలియక చేసిన పాపాన్ని క్షమించమని' వేడుకున్నాడు. చ్యవనమహర్షి ఆమెను క్షమించి, అతని సేవలకు ప్రాణరక్షణ చేసాడు.

తన కుమార్తె చేసిన పాపానికి పరిహారంగా సుకన్యను చ్యవనమహాముని కిచ్చి వివాహం జరిపించాడు శర్యాతి! ఆమె తన భర్త యందు అమితమైన ప్రేమ కల్గివుండి, అతడిని సేవిస్తూ పతివ్రతా ధర్మాన్ని పాటిస్తూ రోజులు గడుపుతున్నది సుకన్య!

ఒకరోజు అశ్వినీకుమారులు ఇద్దరూ చ్యవనముని ఆశ్రమానికి వచ్చారు. వారిద్దరూ దేవవైద్యులు. సుకన్యచే వారికి అతిథిమర్యాదలు జరిపించాడు చ్యవనుడు.

అశ్వినీ కుమారులిద్దరూ చ్యవనుడి అతిథి మర్యాదలకు సంతోషించి ఏదైనా తమ వలన జరిగే పనుంటే చెప్పమని అడిగారు. చ్యవనుడు వారితో "నా వార్ధక్యం పరిహరించి, నా కళ్ళు యథావిధిగా ఉండేటట్లు చేయండి! ఇందుకు ఫలితంగా నేను మీకు

వస్త్రగిరి

యజ్ఞంలో సోమపానార్హత కలిగేలా చేస్తాను" అన్నాడు.

దానికి అశ్వినీ కుమారులిద్దరూ ఎంతో సంతోషం పొందారు. వారు దేవవైద్యులు కావడం వలన వారి మహిమతో మరుక్షణం నుండే చ్యవనుడి కళ్ళు పని చేయ నారంభించాయి. వారు చ్యవనుడిని తమతోబాటు ఒక కొలనువద్దకు తీసుకువెళ్ళారు. అందులో ముగ్గురూ మునిగి లేచారు.

అంతే! ముగ్గురూ దివ్య సుందర రూపాల్తో ఆశ్చర్యం కల్గించేలా మారిపోయారు.

వారిని చూసిన సుకన్య ఆశ్చర్యం అంతులేనిదైంది. ఆమె ముగ్గురికి నమస్కరించింది. "మీలో నా ప్రాణనాథుడు ఎవరో తెలియజేసి నా మనస్సుకు సంతోషం కలుగజేయండి!" అంది.

అశ్వినీ కుమారు లిద్దరూ చ్యవనుని ఆమెకు అప్పగించి అదృశ్య మయ్యారు.

నవయౌవన సుందరాకారుడయిన చ్యవనుడితో కాపురం చేసింది సుకన్య!

చూశారా! సుకన్య తను చేసిన తప్పుకు ఆయనను వివాహమాడి, ముసలివాడన్న అసహ్యం పొందక, ఎంతో ప్రేమతో కాపురం చేసింది. ఆమె చేసిన పొరపాటుకు వివాహమే తప్పనిసరి శిక్ష కాదు. అయినా తండ్రిమాట దాటడం ఇష్టంలేక ఆ వివాహం చేసుకుంది. అయినా భర్తకు సహాయ పడుతూ కాపురం సాగించింది. వారి అదృష్టంగా చ్యవనుడు తిరిగి యౌవనరూపాన్ని పొందాడు.

కాని ఈనాడో? చాలా మంది యువతులు తమ తల్లిదండ్రులు చే(చూ)సిన వివాహములు చేసుకోరు. నచ్చలేదంటారు. కుర్రవాడు ఆఫీసరు కాదు అంటారు. లక్షాధికారి కాదు అంటారు. కాని తాము కాపురం చేస్తున్నది, చేయవలసింది ఆ వ్యక్తితో అనీ, ధనం హోదా శాశ్వతం కాదని తెలుసుకోరు.

తల్లి, దండ్రి, గురువు దైవసమములు

తల్లి

నవమాసములు మోసి నన్నుగన్న తల్లి
నను పాలనిచ్చి నను సాకిన తల్లి
స్నానపానంబుల శ్రమ దీర్చు తల్లి
కఠిన పథ్యములుండి కాపాడు తల్లి
ప్రేమతో నను చాల పెంచిన తల్లి
తల్లికి మించిన దైవంబు గలదే?
తల్లి పూజ్యురాలు ధరణి నెల్లరకు!

తండ్రి

చెమటోడ్చి కష్టించి మా క్షేమమునకు
ధనము సంపాదించి ఘనముగా మాకు
పప్పులు బెల్లము పండ్లు ఫలహారంబు
మంచి దుస్తులు దెచ్చి మా కిచ్చు తండ్రి
అల్లారు ముద్దుగా సల్లాపముగను
ఆదరించెడి తండ్రి అధికుడు మాకు
తండ్రి పూజార్హుడు ధరణి నెల్లరకు.

గురువు

మాటలు రానట్టి మా మీద దయతో
అక్షరంబులు జెప్పి అతిసాహసమున
మాటలు నేర్పించి పాట పాడించి
పద్యముల్ చక్కగా పఠన జేయించి
మా మూర్ఖతను దొలచి మాకు వెలుగిచ్చి
గురుపాఠమును నేర్పు గురువు మా కెంతొ
పూజనీయుండగును భువిలోన నెపుడు.

— శ్రీ బుర్రి చెంగారెడ్డి

మరెందరో యువతులు ఉన్నత భావాలంటూ గొప్పగా చెప్పుకునేందుకు ప్రేమ మోజులో పడి అభాసుపాలై తల్లిదండ్రుల పరువుప్రతిష్ఠ పోవడమే కాక వారి మనస్తాపానికు గురి అవుతున్నారు. ఎందుకిలా జరుగుతుంది? అని ఆలోచిస్తే వారికి హిందూ ధర్మం గురించి, అందున్న విశిష్ట సాంప్రదాయాలు, ఆచారాలు గురించి తెలియక పప్పులో కాలేస్తున్నారని అర్థమవుతుంది.

"గృహలక్ష్మి" అన్న చక్కని పేరు పొంద గలిగే అవకాశం విడుచుకుంటున్నారు.

కొందరైనా ఈ నీతి చదివి మారితే, అది నా వలన జరిగిందనుకోను, భగవంతుడి కృప అనుకుంటాను.

శ్రీ వారంశెట్టి ఉమామహేశ్వరరావు

★

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

ఉదయాస్తమాన సర్వసేవాపథకం

తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారిని సంపూర్ణంగా అర్చించడానికి భక్తులకొక సదవకాశం!

తలుపులు తెరచినప్పటి నుండి తిరిగి తలుపులు మూసేవరకు ఒక దినంలో తిరుమల శ్రీవారి ఆలయంలో జరిగే సమస్త పూజావిధులను అనగా సుప్రభాతం, తోమాల, అర్చన (మూడు పర్యాయాలు) నైవేద్యం ఇంకా ఇతర ప్రత్యేక సేవలను ఉదయాస్తమాన సర్వసేవానిధి పథకం క్రింద భక్తులు తమ పేరిట స్వంత ఖర్చులతో స్వామివారికి జరిపించవచ్చును.

పథకంలోని ముఖ్యాంశాలు :

* కార్యనిర్వహణాధికారి, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం పేరిట ఒక లక్షరూపాయల విరాళాన్ని క్రాస్ చేసిన డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ ద్వారా చెల్లించాలి. శుక్రవారం సేవలకు మాత్రం మూడులక్షల విరాళం (అభిషేక నిమిత్తం) ఇవ్వవలసి వుంటుంది.

* భక్తులు తమ కైంకర్యములు జరిపే రోజున ఆరుమంది సభ్యులకు శ్రీవారి దర్శనం వుంటుంది. అనివార్య కారణాలవల్ల కొన్ని సేవలు రద్దుకాని పక్షంలో సుప్రభాతం, తోమాలసేవ, సహస్రనామార్చన, ఏకాంతసేవల వంటి అన్ని పూజావేళలలో శ్రీవారిని దర్శించవచ్చును. (శుక్రవారం తప్పించి)

* కైంకర్యదినాన ఆలయంలోపల దాత పేరు ప్రదర్శింపబడుతుంది. గోత్రాదులతో సహా దాతపేరును శ్రీవారి కొలువులో ప్రకటిస్తారు

* ఆ దినాన జరిగే ఆర్జితసేవలన్నింటిని కైంకర్యదాత తనవారితోసహా తిలకించవచ్చును.

* కల్యాణోత్సవంలో శ్రీవారి ఉత్సవమూర్తులకు సమర్పించే శేషవస్త్రాలు మూడింటిలో ఒకదానిని గృహస్థుకు బహూకరిస్తారు. ఉచితప్రసాదంగా 25 లడ్డులను, 5 వడలను ఇస్తారు.

* వస్తువుల ధరలు గణనీయంగా పెరిగిపోయిన పక్షంలో పూజాకార్యక్రమాల అదనపు వ్యయాన్ని దాతలే భరించవలసి వుంటుంది. అందుకు సిద్ధంకానపుడు ఆనాటి అదనపు వ్యయం భర్తీ చేసేందుకు దేవస్థానం మరొకరి విరాళాన్ని స్వీకరించవలసి వస్తుంది. అటువంటి సందర్భాలలో ఒకరు లేదా అంతకు మించిన దాతల పేర్లతో ఆనాటి పూజలు జరుపబడుతవి.

* కైంకర్యములు జరిగే తేదిని గురించిన వివరాలను దేవస్థానం ఆ యా దాతలకు తెలియజేయగలదు.

ఈ పథకం గురించిన ఇతర వివరాలకు - వివరణలకు కార్యనిర్వహణాధికారి, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం, తిరుపతి అనే చిరునామాకు వ్రాయండి.

(11వ పేజీ తరువాయి)

చతుర్ముఖుడైన బ్రహ్మకలవాడు. ఆజాను బాహుడైన రంగ దున్నాడు. ఉత్సవ విగ్రహములు మూడు శ్రీరంగం నుండి తెప్పించినారు కాని దొంగతనం జరిగి స్వామి విగ్రహం పోవుటచే తిరిగి దానిని ప్రతిష్ఠించారు. ఆ విగ్రహాలు చూచుటకు మనోజ్ఞముగా నున్నవి.

చతుర్భుజతాయారుగుడి

ఇది స్వామివారి ఆలయమునకు ప్రక్కనే కలదు. ఇందు నాలుగు చేతులు కల్గిన లక్ష్మీదేవి మూల, ఉత్సవ విగ్రహములు కలవు. రాతి పనితనము. శిల్పచాతుర్యమునకు మణిపూసగా చెప్పుకొనునట్లు ఈ గుడి నిర్మింపబడినది. రామప్ప, వరంగల్లులోని వేయి స్తంభములగుడిలోని శిల్పి శిల్పకళ ఇందు కాననగును. ఈ ఆలయమునకు ముందు రెండు నల్లరాతి స్తంభములు కలవు. వీటి నునుపుదనములో మన ముఖము ప్రతిబింబించును. దాని ముందరనే కల్యాణ మంటపము కలదు. మంటపమునం దిరువైపులగల స్తంభములపై రాతిపని అద్భుతమైనది. లతలు, పండ్లు, చిత్రములు, ముగ్గులు, వివిధ కళాప్రదర్శన కలదు. దీనికెదురుగాగల ద్వారమును పూర్తిగా పూడ్చివేసి గోడను నిర్మించినారు. దసరా ఉత్సవమిందు జరుగును.

హోమశాల

జాతర సమయములలోను, నిత్యపూజల సమయములలోను హోమము చేయుటకు నాలుగు హోమ కుండములు కలవు. మధ్యభాగమున చక్రపెరుమాళ్ళు వేంచేయుటకు తగిన ఉన్నతాసనము కలదు. హోమమైన తర్వాత బలిని (పొంగలి) మంత్రోక్తముగా బాజా భజంత్రీలతో ద్వారపాలకులకు, అష్టదిక్పాలురకును, విష్వక్సేన, గరుడులకును నివేదన చేయుదురు. తర్వాత ధ్వజస్తంభమువద్ద పొంగలిని పూర్తిగా ఆరగింపుచేసి కార్యక్రమమును ముగింతురు.

వాహనశాల

ఇందు వెండితో చేయబడిన గజ, గరుడ హనుమంత, శేష, చంద్ర అశ్వ వాహనములును, బంగారు పూతతో సూర్యవాహనము కలవు. వీటిని శ్రీరంగమునుండి తెప్పించినారు. ప్రతివాహనము రెండు, మూడు అడుగుల ఎత్తుండును. వాహనము మోయుటకు 16 గురు కావలయును.

పాకశాల

ఇది వంటశాల. స్వామికి ప్రతి నిత్యము. కావలసిన ప్రసాదము ఇందు పాకము చేయుదురు. చెఱువునుండి ఇందులోనికి నీరు తెచ్చుటకు మెట్లు వేరుగా కలవు. సుమారు 5, 6 వందల మందికి సరిపోవు వంట యిందు చేయుటకు తగిన వసతి, వస్తుసామాగ్రి కలవు.

నేలబొయారము

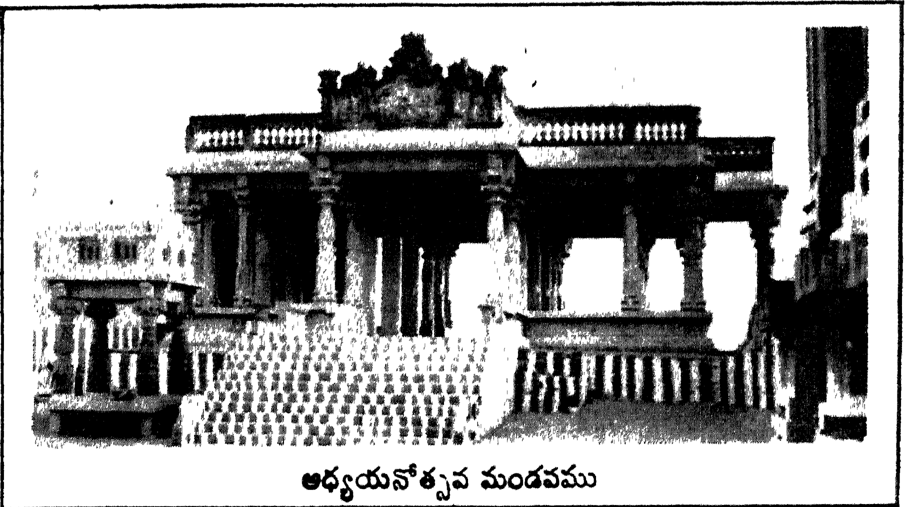
నేలలో డండు ఒక పెద్దహాలు. దీనిలోనికి వెళ్ళుటకు వలయాకారముగా మెట్లు గలవు. ఇక్కడచల్లగాను,నిశ్శబ్దముగానుఉండును. మతాచార్యుల కిది ఒకప్పుడు విడిదిగా యుండెడిది. ఇందుగల కిటికీలనుండి దూరపు కొండలు, చెరువు సౌందర్యముచూడ ముచ్చట గొల్పును. దేవాలయముచుట్టు ప్రహరీగోడ కలదు.

పన్నిద్దరాళ్వారుల గుడి

పన్నెండుగురు ఆళ్వారులు కలరు. వైష్ణవ మతమున సిద్దినందిన ప్రపన్న భక్తులను ఆళ్వారు లందురు. ఇందుగల ఆత్మవంటివాడగు నమ్మాళ్వారు నాలాయిర ప్రబంధమున మూడవ భాగమగు తిరువాయ్ మొజియు, నాల్గవ భాగమున కొంతయు వ్రాసిరి. పన్నెండుగురును భగవంతుని గూర్చి రచించి పొగడి కీర్తించి శ్రీ కైవల్యము నొందినవారు. ప్రజలకు పరమాత్ముని గూర్చి తెల్పిరి. ఆ పన్నెండుగురు పొయిగై, పూదత్త, పేయు, నమ్మ, మధురకవి, తిరుప్పాణ్, తిరుమళిశై, కులశేఖర, తొండరడిప్పొడి, తిరుమంగై, పెరియ, గోదాదేవి, రామానుజ, మణవాళ మహాముని గురులు :- విశిష్టాద్వైత మత ప్రవక్త భగవద్రామానుజులు. మణవాళ మహాముని గుడులయందు తీర్థపరిగ్రహణము జరుగును. వారి అనుమతితోనే ఇతర కార్యక్రమములు జరుగును.

అధ్యయనోత్సవ మంటపము

దీనిని 'కొతాయి' అందురు. ఆలయానికి తూర్పువైపు కలదు. ఇక్కడనున్న ఈ ద్వారాన్ని వైకుంఠద్వారమని పిలుస్తారు. వైకుంఠ ఏకాదశికి స్వామి యీ ద్వారానికి వస్తారు. అప్పుడు ప్రజలు ద్వార దర్శనము తరువాత స్వామి దర్శనం చేసుకొని తరిస్తారు. ఇక్కడ విశాలమైన మంటపము నందలి స్తంభములపై నాగబంధము, కుండలినీ స్వరూపమును తెల్పు శిల్పకళ కలదు. పుష్యమాసమున పది రోజులు ఇందు నాలాయిర ప్రబంధమును పఠింతురు. ఈ ఉత్సవమున 'వయ్యారిసేవ'

అధ్యయనోత్సవ మండపము

ప్రత్యేకమైన ఆకర్షణ. చివరి ఉత్సవము "పరమపదోత్సవము." నమ్మాళ్వారు పరమ పదమునందుట ఇందు ప్రధానమైనది. చిత్రమున ఆ మంటపమును చూడవచ్చును.

చిన్న, పెద్ద గాలిగోపురములు

చిన్నది స్వామికి ఎదురుగా గల ధ్వజ స్తంభ మునకు ముందున్నది. మూడు అంతస్థులు కలిగి వివిధ బొమ్మలతోనున్నది. దీనిపై కలశములుకలవు.

పెద్ద గాలిగోపురము చిత్రమున చూడ వచ్చును. దీనికి ఐదు అంతస్థులు కలవు. క్రింది భాగము చాల ఎత్తున్నది. సుమారు 20 అడుగుల ఎత్తుగల ద్వారములు కలవు. ఇందు స్వామివారి స్వరూపమును చిత్రించు నమూనా శిల్పము కలదు. చిత్రమున దానిని శేషశయనుడైన రంగనాథస్వామిని చూడవచ్చును. ఈ శిల్పమున నాభియందు బ్రహ్మదేవుని చూపలేదు. ఈ శిల్పము చివర అంజలి చేసుకొని నిలుచున్న విభీషణుడు కలడు. దీని విషయ మేమన రామావతార మున విభీషణుడు కోరగా తన విష్ణుపదస్వరూ పమును రాముడు విభీషణున కనుగ్రహిం చెను. ఆ స్వరూపమే ఇది దానికి కొంచెము ముందుగా సీతా రామాదుల విగ్రహములు మనోహరముగా నున్నవి. దాని కెదురుగా గోపుర నిర్మాతల శిల్పములు కలవు. వాటికి కొంత ముందునకు మతాచార్యుల శిల్పము శాసనము కలదు. దేవాలయమున ఆళ్వా రుల గుడిప్రక్కన రెండు శాసన ఫలకములు నల్లరాతిపై అందముగా చెక్కబడి యున్నవి. ఇందలి భాష సంస్కృతము. శాసనముల పోలిక యిందెక్కువగా నున్నది. ఇవన్నియును గోడలకు శిలలపై నిర్మించ బడినవి. క్రిందగల పెద్ద కడవ దగ్గరలో ఒక భక్తుడు సాష్టాంగ నమస్కారము చేయు శిల్ప మున్నది. గోపుర నిర్మాతలలో వీరొ కరు కావచ్చు.

గోపురపై భాగమునగల శిల్పములు గచ్చుచే తయారుచేయబడినవి. అందు కృష్ణుని చిలిపిచేష్టలు, అమృతంకోసం సాగర మథనం చేస్తున్న సురాసురులు, ప్రణయ సన్నివేశములు, రంగని స్వరూ పము, నరసింహుని వీర స్వరూపము, సింహతలాటములు అటుపైన బంగారు పూత పూసిన కలశములు, క్రింద రామా యణ కథా సన్నివేశములు, ముందు భాగమున సుందర స్త్రీ మూర్తులు, లోపల దశావతారమును తెల్పు శిల్పకళ ఇతర అనేక విషయములు చూడ ముచ్చట గొల్పు నట్లు చిత్రించినారు. చూడవలసినదే కాని, వ్రాయుటచే అంత ఆనందమును పొంద లేము. దీనిముందు రాతి ధ్వజ స్తంభము కలదు.

పారువేట మంటపము

ఇందు స్వామి దసరా రోజున అశ్వారూ ఢుడై వేంచేయును. ఆయుధపూజ, శమీ పూజ యిందు జరిగి మంత్రపూర్వకముగా అన్నివైపులకు అస్త్రములు వదులుదురు. అక్షతలు జమ్మి కలిపి ఒకరి కొకరు యిచ్చు కొందురు.

నౌబత్ఖానా

ఇది ఒక చిన్నమంటపము. పూర్వము ఇందు అనేకరకములైన వాద్యము లను వాయించెడివారు. కాని నేడు శిథిల ముగా యున్నది.

వా స్వా విం

ఎంత సుదినమొ స్వామి మోమెంత సొగసో
కనుల కరవు తీర మనసు గాంచ గలిగె
చూడ చూడ తిరుత్తణి మేడమీది
చిన్నవాడు తిరుమలేశు చిహ్నమాయె.

చేత దండము నీకు నా చేత దండ
మోము చిరునవ్వు నీకు నా మోవి చివురు
కరము కటిచూపు నీకు నే శరణ మంటి
భవ। శరవణభవా। నా కథయు మొసగవె.

పాప పుణ్యాల జోలేల? పాపి నేను
ఖండితముగ ఖండించవే కల్మషాల
వేలుతోడ నీ పాదాల వ్రేలువాడ
స్వామి। తణికాచలస్వామి। స్వామి గురుడ.

అమ్మ చూస్తిని తణికాచలమ్మ చూస్తి
తెరతీయగ మనసులో తెరలు లేచె
తెలిసొగసుల మా తల్లి నా తెరయిటాడె
తనయ భయమేల నేను నీ తల్లి నెఱుగు.

ఉండలే నిక స్వామి నీ కొండ చేర
రాక, వద్దు రావద్దన్న రాక మాన
మరచి నాడవె మననామ మరయనొకటె
శ్రీనివాసుడ దాసుడ శ్రీనివాస.

— శ్రీ కామిశెట్టి శ్రీనివాసులు

ఆండాళ్ సన్నిధి

ఈ ఆలయమునకు అర్ధ కి. మీ. దూరములో అమ్మవారి గుడి కలదు. ఈ ఆలయములోని దేవిని చూడికొడుత్తనాచ్చియార్, గోదాదేవి, ఆండాళ్, ఆముక్తమాల్యద అని పిలుతురు. సుందరమైన విగ్రహము. ఉత్సవ, మూలవిగ్రహములు చాల సునిశితముగానున్నవి 'పెరియాళ్వారు' నకు ఈమె తులసి వనంలో లభించినది. రంగని సేవలో తన్మయురాలై అతనినే వివాహము చేసుకొన్నది. 'తిరుప్పావై' అను గ్రంథమునీమె రచించినది. ఈ ఆలయంలో పెరియాళ్వార్, వానమామల రామానుజస్వామి గుడులును కలవు. ఈమె ఉత్సవములు ఆషాఢ మాసములో జరుగును.

కోనేరు

ఈ ఆలయమునకు ముందు భాగమున ప్రక్కకు "కోనేరు" అను దిగుడుమెట్టు బావి కలదు. మూడు వైపుల మెట్లు (మెలికలు తిరుగుతూ) ఇందులోనికి వెళ్ళుటకు నిర్మింపబడినవి. ఇంకొకవైపు తోటలోనికి నీరు తోడుకొనుటకు మోట కలదు. దీనిలో అన్ని నదులు, సముద్రముల నీరు కలిసి యుండుటచే దీనిలో స్నానము చేయుట మంచి దని ప్రతీతి.

దీనికి దగ్గరలో స్వామివారి తోట యున్నది. అందుండి స్వామివారికి పూజకు తులసీదళములు, పూవులు తీసుకొని వత్తురు. పూర్వము ఇందు వసంతోత్సవము జరిగెడిది. అమ్మవారి నీరాటోత్సవముకూడా జరిగెడిది. ఇందొక మంచి నీటి బావి కలదు.

స్వామివారికి ఆశ్వయుజంలో నవరాత్రి ఉత్సవాలు. పుష్యమాసంలో ముక్కోటి ఏకాదశి, అధ్యయనోత్సవములు, ఫాల్గుణ మాసంలో పౌర్ణమి కలుపుకొని 15 రోజులు బ్రహ్మోత్సవాలు జరుగుతాయి. బ్రహ్మోత్సవ సమయంలో అన్ని వాహనాల ఊరేగింపు జరుగును. ప్రత్యేకంగా రథోత్సవము జరుగును. జాతర సమయంలో ఈ పెద్ద రథముపై స్వామిని వేంచేపుచేసి జనులు లాగుదురు. మధ్యన హనుమదాలయము కలదు. ఇక్కడ రథోత్సవము ఉదయము కొంతదూరమువరకు అనగా ఆండాళ్ గుడి వరకు వెళ్ళి తిరిగి హనుమదాలయము వరకు తెచ్చి ఆపుదురు. రాత్రి హనుమదాలయమునుండి స్వామివారి పెద్ద గాలిగోపురము వరకు లాగుకొని వత్తురు. అమ్మవారికి కూడా చిన్న రథము కలదు.

చెఱువు మధ్యభాగమున 'కృష్ణవిలాస్' అను సుందర భవనము విశ్రాంతి గృహముగా నుండెడిది. ప్రస్తుతమది శిథిలమైనది పెద్ద గాలిగోపురమునకు ప్రక్కగా నూతన పద్ధతిలో ఒక విశ్రాంతి మందిరము నిర్మింపబడినది.

పూర్వము అంగరంగ వైభోగంగా జరిగిన యీ దేవాలయము నేడు కుంటుబడుచున్నది. దీనిని ఇంకను అభివృద్ధిచేసిన వేదపాఠశాల, గురుకుల పాఠశాలలను నిర్మించుకొనుటకు అనువుగా నున్నది. కళలను, ప్రాచీన నాగరికతను, ఆలయాల ఔన్నత్యాన్ని యింకా అభివృద్ధి చేసిన మన సంస్కృతి యింకను రాణించును. ఇక్కడికి వనపర్తి, కర్నూలునుండి బస్సు సౌకర్యము కలదు. ఈవిధముగా "రంగనాథాలయము" ప్రకాశించుచున్నది.

– శ్రీ వేదాంతం నరసింహాచార్యులు

★

చ్యవనుని పుత్రుడు దధీచి యొక ముని. మహాతపశ్శాలి. ఇతని భార్య లోపాముద్ర. (సువర్చ). దేవతలు దధీచిని సమీపించి యతని యెముకల నడిగినప్పుడు దధీచి తన భార్యను లోపలికి బొమ్మని తాను ప్రాణము విడిచి తన యస్థులను దేవతల కిచ్చెను. కొద్దిసేపటికి లోపాముద్ర తన భర్త సన్నిధికి వచ్చి చూడగా నాతడు మరణించి యుండెను. శోక తప్తయై దేవతలపై కినుక వహించి "మీరు పశువులు కం" డని దూషించి యామె తన భర్తతో సహగమనము జేయనెంచి చితినెక్కబోయెను. అపుడశరీరవాణి యామెను వారింపబోయి 'నీ గర్భమందు బాలు డున్నా" డని చెప్పెను. కాని యామె వినక చితి నెక్కగా గర్భము నుండి బాలుడు జారిపడెను. అతడే పిప్పలాదుడు.

తల్లి వీనిని పిప్పల వృక్షము క్రింద నుంచి అగ్నిలోబడి భర్తను గలిసి కొనెను. పిప్పల వృక్షములే యీ శిశువుపై జాలి గొని చంద్రు నడిగి యమృతము దెచ్చి వానికి బెట్టి పెంచినవి. కావున వీనికి పిప్పలాదుడని పేరు వచ్చెను.

క్రమ క్రమముగా పిప్పలాదుడు పెరిగి పెద్దవాడయ్యెను. గొప్ప ఋషి అయ్యెను. తన తండ్రిమరణమునకు దేవతలే కారణ మని తెలిసికొని వారిని చంప నిశ్చయించి చంద్రునితో నాలోచించెను. గోదావరి తీరమున కేగి శివస్తోత్రము జేయు మని చంద్రుడు పిప్పలాదుని కాదేశించెను. అత డట్లేపోయి శివుని గురించి స్తోత్రము చేయగా శివుడు ప్రత్యక్షమై పిప్పలాదుని కోరికమేరకు కృత్యను పంపెను. దేవతల నందరిని సంహారము చేయు మని పిప్పలాదుడు కృత్య నాజ్ఞాపించెను. ఇది విని దేవత లందరు గజగజ వణకుచు శివుని కడకు బోయి ప్రార్థించిరి. శివుడు దేవతల కభయ మిచ్చి కృత్యను "బడబ" రూపమున గంగలో నుండు మని ఆదేశించెను. పిప్పలాదుని కడకు వచ్చి "నీ వేల దేవతలను చంపెదవు ! వారు మరణించినను నీ తండ్రి మరలిరాడు గదా ! నీ ప్రయత్నము విరమింపుము" అని చెప్పెను. ఇప్పుడు కృత్య నాపుట నావలనకాదు. నా ప్రయత్నము మానెదను. నా తల్లిని తండ్రిని పితృలోకమున జూడ గల్గునట్లు నాకు వర మిమ్ము" అని పిప్పలాదుడు శివుని ప్రార్థించెను. దేవతలందరు కృత్యనే ప్రార్థించిరి. ఆమె 'నేను బడబ రూపమున గంగలో నుందు" ననెను.

అప్పుడు దేవతలందరు కృత్యను స్వర్ణ కలశములో నుంచి గంగ కడకు తీసుకొని వెళ్ళిరి. గంగ యొక్కతియే భరింప జాలనందున యమునా, సరస్వతి నదులందు గూడ యుంచి యామెను సముద్రమునకు తీసికొని పోయిరి.

ఒకనాడు పిప్పలాదుని ఆశ్రమమునకు అనరణ్యుని కూతురు "పద్మ" యను కన్య రాగా నామెను చూచి వలచి పిప్పలాదుడు యామెను వివాహము చేసి కొనెను.

పిప్పలాదుని కడకు సుకేశుడు, సత్యకాముడు, గార్గ్యుడు, కౌశల్యుడు, వైదర్భియు,కబంధియును బ్రహ్మజ్ఞానము నేర్చుకొనుటకు శిష్యులై సమిధలతో వెళ్ళిరి. పిప్పలుడు వారు వచ్చిన కార్యమును విచారించి మీరొక సంవత్సరము పుణ్యవ్రతము చేయుచు, బ్రహ్మచర్య వ్రత మందుండి మా యాశ్రమమందే ఉండు" డని చెప్పెను. వారును అట్లే సంవత్సర ముండి తమ కోర్కెలను నెరవేర్చుకొని వెళ్ళిపోయిరి.

పిప్పలాదుడు మహాజ్ఞాని. తత్త్వ సంపన్నుడు. ఆతని విచక్షణాజ్ఞానము చేతనే దేవతలందరు బ్రదుక గలిగిరి. ఇతడొక దైవాంశ సంభూతుడు.

— శ్రీ యస్. కె. బాజీరావు

"కర్కటే పూర్వఫల్గున్యాం
తులసీ కాననోద్భవామ్,
పాండ్యే విశ్వంభరాం గోదాం
వందే శ్రీ రంగనాయకీమ్."

కలియుగ ప్రారంభంలో 98 వ సంవత్సరమైన నలనామ సంవత్సర ఆషాఢ (కర్కాటక) శుద్ధ చతుర్థీ మంగళవారం పూర్వఫల్గునీ నక్షత్ర తులాలగ్నమునందు భూదేవి అయోనిజగా ఆవిర్భవించి శ్రీ విలుపుత్తూరులో విష్ణుచిత్తులకు (పెరియాళ్వార్లు-భట్టనాథులు) తులసీవనం త్రవ్వుతూండగా, తులసీ మూలమున సాక్షాత్కరించింది. గరుడాంశసంభూతులైన విష్ణుచిత్తులు, విలుబుత్తూరు వటపెరుంగోయిల్‌లో వేంచేసియున్న వటపత్రశాయి స్వామికి, నిరంతరం తులసీ పుష్ప కైంకర్యంచేస్తూండేవారు. అలా దివ్యతేజంతో సాక్షాత్కరించిన, ఆ బిడ్డకు, "గోదా" అని నామకరణం జేసి, ప్పుడూ విష్ణువునందే చిత్తమును లగ్నం చేయడం నేర్చిన ఆండాళ్ స్వామికి సమర్పించే పుష్పమాలికల సొగసు యెంతటిదో తాను స్వయంగా ముందు ధరించిచూచి, ఆనందించి మనస్సుకు నచ్చినవే ఎన్ని తండ్రిగారి పూసజ్జలో వుంచేది.

ఒకనాడది గమనించిన విష్ణుచిత్తులు, ఖిన్నులై "అయ్యో! ఈమె స్వామికి నిర్మాల్యములు సమర్పిస్తున్నదే" యని పరితాపం జెందుతూ, కుమార్తెను లాలనగా మందలించి, "స్వామీ! నాబిడ్డ తెలియక జేస్తున్న ఈ అపచారమును మన్నించ రాదా?" యని పెరుమాళ్ళను పదేపదే ప్రార్థిస్తూ, వేరే మాలలు కట్టించి, సన్నిధికి జేరి, స్వామికి సమర్పింపబోగా పెరుమాళ్ళు వాటి నంగీకరించక గోదాదేవి సిగ తురిమి తీసిన సుమమాలలే తెమ్మన్నారు. అలాగల్గిన శ్రీయఃపతి కటాక్షమున కాశ్చర్య

"తండ్రీ! పురుషోఽహం వై నారాయణః" అన్నట్లు, సర్వచేతనులరూ శ్రీమన్నారాయణు డొక్కడే పురుషుడై యుండగా, ఆ పురుషోత్తముని దక్క మన్యు నెవ్వని నేను వరించగలను?" అంటూ సమాధానం చెప్పింది. ఆ సమాధానమున కబ్బురపడ్డ విష్ణుచిత్తులు "శ్రీమన్నారాయణుడు రామ కృష్ణాది విభవావతారములలో నున్నపుడైతే ఒకవేళ యిలాటిది కుదురుతుందేమో గానీ, అర్చామూర్తిగా నున్న స్వామితో ఈమె వివాహ మెలా సాధ్యము?" అని చింతిస్తూ "అమ్మా! ఇప్పుడు స్వామి, శ్రీమన్నారాయణుడు అనేక దివ్యదేశములలో అర్చామూర్తులుగా వేంచేసి యున్నారు గదా! ఇందులో నీవు ఏమూర్తిని పరిస్తావు?" అంటూ మళ్ళీ ప్రశ్నించారు. అనేక దివ్యదేశములలో అనేక మూర్తులుగా నున్నా సర్వమూ శ్రీమన్నారాయణుని లీలా

వందే శ్రీరంగనాయకీమ్

అల్లారుముద్దుగా పెంచుకోసాగారు విష్ణుచిత్తులు. గో=సర్వసంపదలు; వాక్; జ్ఞానము దా=ఇచ్చినది (తిరుప్పావురూపమున) లేక యిచ్చునది(ఆరాధిస్తే) అలా భక్తుల ననుగ్రహించేది గనుక "ఆండాళ్" అని యామెకు మరో పేరు.

నిరంతర గోవిందనామ సుధారసాస్వాదనాధురీణులై, ముకుంద పాదారవింద కైంకర్యాయత్త చిత్తులైన విష్ణుచిత్తుల పెంపకంలో వర్ధిల్లుతున్న ఆండాళ్, తండ్రిగారు అనవరతమూ వటపత్రశాయి పెరుమాళ్ళకు జేసే పుష్పకైంకర్యంలో పాలుపంచుకుంటూ, వారివల్ల భాగవత కాలక్షేపమును గ్రహిస్తూ, దినదిన ప్రవర్ధమానయై, యౌవనారంభ దశలో ప్రవేశించింది. తండ్రిగారి వలెనే తాను గూడా ఎల్ల చకితులై, పరమానంద భరితులైన విష్ణుచిత్తులు, స్వామి కత్యంత ప్రీతి పాత్రురాలైన, బిడ్డను ముద్దాడి, ఆమె సాక్షాత్ మహాలక్ష్మీ రూపమే నని నిర్ణయించుకున్నారు. నిత్యమూ అలా గోదా నిర్మాల్యములనే విష్ణుచిత్తులు సమర్పిస్తూంటే వటపత్రశాయి అత్యంత ప్రీతితో స్వీకరించి, అనుగ్రహించేవారు.

ఇలా వుండగా యుక్తవయస్సు వచ్చిన గోదాదేవికి వివాహం చెయ్యాలన్న ఆలోచనతో వున్న విష్ణుచిత్తులు, ఒకనాడు కుమార్తెను చేరబిలచి "అమ్మా! నీకు వివాహమునకు తగిన ప్రాయం వచ్చింది. వరుని విషయంలో నీఅభిప్రాయం ఏమిటి?" అంటూ ప్రశ్నించారు. తండ్రిగారి మాటలు విన్న ఆండాళ్ సిగ్గుతో శిరస్సువంచి,

విభూతియే నని తెలిసిన ఆండాళ్, ఆ యా భగవత్ స్వరూపములనూ, కళ్యాణ గుణములనూ శ్రోత్రపేయంగా తండ్రిగారి వల్ల వినగోరినదై, వరుని నిర్ణయించుకొనడానికి వీలుగా సకల దివ్యదేశములలోనూ వెలసి యున్న మూర్తులను వివరించ వలసిందిగా కోరింది.

ఆనందాతిరేకంతో విష్ణుచిత్తులు వివిధ అర్చావతారములనూ వర్ణిస్తూంటే ఏకాగ్ర చిత్తంతో విన్న ఆండాళ్ 'తండ్రీ! ఆయా మూర్తులను నేను స్వయంగాచూచే అవకాశం కలిగిస్తే ధన్యురాలను' అని ప్రార్థించింది. ఆమె కోరిన కోరికకు పరమాశ్చర్యము పొందిన విష్ణుచిత్తులు, దేశమంతటా గల నూట ఎనిమిది దివ్య దేశములనూ ఆమెకు చూపిస్తూ పోవటం సాధ్యమా? అని ఆలో

చించి, పరమాత్మయెడ నిత్య, నిరవద్య నిరతిశ యోజ్వల భక్తి ప్రపత్తులు గల మహనీయులు గనుక, ఒక్కసారి శ్రీమన్నారాయణాష్టక్షరీ మహామంత్ర రాజమును జపించి, హృదయమున వైకుంఠుని దివ్య మంగళ స్వరూపాన్ని సంధించి, ఆ యా దివ్యదేశము లందలి అర్చామూర్తులనే తమ వద్దకు వచ్చి సేవ అనుగ్రహించ వలసిందిగా ప్రార్థించారు.

విష్ణుచిత్తులు ఒక్కొక్కమూర్తినీ మన స్సులో స్మరించి, మంగళాశాసనం చేస్తూ వుంటే......స్వామి........ ఆ యా మూర్తుల రూపంలో ఆ తండ్రీ కుమార్తెల కెదురుగా వచ్చి దర్శన మనుగ్రహించ సాగారు. అలా వస్తున్న క్రమంలో విష్ణుచిత్తులు అతి ప్రేమగా "వటపెరుంగోయిల్ కొండానే" అంటూ మంగళాశాసనం చెయ్యగానే, శ్రీవిల్లి పుత్తూరులోనే వేంచేసియున్న వట పత్రశాయి వచ్చి సేవ యనుగ్రహించగా స్వామి యెడ చిన్ననాటి నుండీ ఎరిగిన చనువు చూపిందిట ఆండాళ్........ముక్కు పచ్చ లారని మృదుమధుర స్వరూపంతో సంపత్కుమారుడు యదుగిరి నాథుడు ప్రత్యక్షం కాగానే స్వామి సుకుమార ముగ్ధ సుందర వదనార విందాన్ని ముద్దుముద్దుగా చూచిందట........ ... అత్యుగ్రతేజోమూర్తియైన అహోబిలనారసింహుని చూడగానే అంజలి ఘటించి స్వామిని స్తవం చేసిందిట నిరంతర శ్రీస్తనకస్తూరీ వాసనావాసిత రసికుడైన శ్రీహస్తిగిరి నాథుడు వరదరాజ ప్రభువు పుణ్యకోటి విమానము నుండి కదలి వచ్చి, వరదాభయహస్తములతో దర్శన మిస్తూంటే, స్వామి సౌందర్య సౌలభ్యాలను తనివి తీరా దర్శించిన ఆండాళ్ వందనం సమర్పించిందట............అనంతరం పెరియాళ్వారులు ఎలుగెత్తి "సిన్దామణిగళ్ వగరల్లై, పగల్సేయమ్ తిరువేజ్గడత్తానే:" అంటూ శ్రీవేంకటాద్రి శిఖరాలయ కాలమేఘనమైన తిరువేంకటపతికి మంగళాశాసనం చెయ్యగానే సర్వచేతనులనూ సమ్మోహ బరచే సర్వావయవ దివ్య సౌందర్య శోభితుడై, దివారాత్రముల నొక్కటిగా వెలిగించే చింతామణుల కాంతులతో కొనగోటి నుండీ మకుటాగ్రం వరకూ వెలలేని ముక్తాభరణములను ధరించి, నిత్య శ్రీకాంతా కళ్యాణ నిధి గనుక పారాణి యారని పాద ముల గండ పెండెరపు "ఘణాం ఘణ" ధ్వనులతో మరకత మణిస్తంభ గంభీర బాహువుల, సింహతలాటపు మువ్వల సవ్వడులతో ముఖమున పచ్చ కప్పురపు తిరునామము మెరయ దైవరాయ సార్వభౌముడై, ఛత్ర చామరాది రాజలాంఛన ములతో వేయి ఏనుగులు పరివేష్టించి రాగా పూర్ణకుంభములతో మంగళవాద్యములతో ఆనంద నిలయ విమానచ్ఛాయల నుండీ కదలివచ్చి శ్రీనివాసుడు దర్శన మనుగ్రహిస్తూవుంటే కన్నుల నీరు నిండగా, కడలి వలె ఉప్పొంగిన ఆండాళ్ స్వామికి కైమోడ్పు చేసిందట.........

చిట్టచివరకు పెరియాళ్వార్లు "ఆద్యం స్వయం వ్యక్తం" అన్నట్లు స్వయం వ్యక్త అర్చామూర్తులలో ఆద్యుడైన శ్రీరంగమంగళమణి, కరుణా సింధువు, శ్రీరంగధాముని దలంచి "కజ్గలమ్బగలమ్" అంటూ గద్గదస్వరంతో స్తవంజేసి

"లక్ష్మీచరణ లాక్షాంక
సాక్షాత్ శ్రీవత్సవక్షసే,
క్షేమంకరాయ సర్వేషాం
శ్రీరంగేశాయ మజ్గళమ్."

అని మంగళాశాసనం చెయ్యగానే ఉభయ కావేరి మధ్యదేశ శ్రీరంగ నగర సప్తప్రాకారాంతర ప్రణవాకార విమానమునుండి కదలిన శ్రీరంగేశ్వరుడు శ్రీవత్సకౌస్తుభ ప్రభలతోగూడిన తిరుమేన, మకర కుండల హారకేయూరాది సర్వాభరణ భూషితుడై, ముక్తాకిరీటోజ్జ్వలుడై, కస్తూరీకలితోర్ధ్వ పుండ్ర తిలకాంకిత లలాట ఫలకుడై, సవిభ్రమ భ్రూలతలతో కర్ణాంతలోలేక్షణుడై, ముగ్ధ స్మేరమనోహరాధర దళంబుల, మంద హాసంబుజిందు తక్షణోన్మీలిత సరసిజ సదృశ నయన యుగళమునుండి, కరుణాసుధా రసం వెల్లివిరియగా, కలభసుందరగమనుడై, వచ్చి దర్శనమనుగ్రహిస్తూ ఉంటే ఆరంగధాముని కటాక్షామృత ధారలతో కరిగి ఆ దివ్య విభూతిలో ఓలలాడిన ఆండాళ్ తన్మయత్వంతో స్వామి శ్రీ చరణ మంజరుల పైబడి స్మృతికోల్పోయిందట........ అది గమనించిన విష్ణుచిత్తులు శ్రీరంగపతి తేజోమయ స్వరూపమే ఆమె చిత్తమున హత్తుకొన్నదని గ్రహించారు.

అలా రంగధాముని పాదాంబుజ ద్వయమునే తన హృదయ పీఠముపై పాదు కొల్పిన ఆండాళ్ పూర్వం వ్రజకులమున శ్రీకృష్ణ పరమాత్మతో విశ్లేషమును ఒక్క గడియ యైనా భరించలేని గోపికలు, స్వామిని బొందటాని కొనర్చిన "కాత్యాయినీ' వ్రతమును, అనుసరించి, ధనుర్మాస వ్రతము అనే కల్పము నొకదానిని ఏర్ప రచు కొని "మార్గళి" (ధనుర్మాసం) నెల రోజులూ వ్రత కాలంగా ఎన్నుకొని శ్రీవిల్లి పుత్తూరు వ్రేపల్లె గానూ, అక్కడ వున్న "తిరుముక్కోళం" అన్న సరస్సు యమునా నదిగానూ, స్వామి వటపత్రశాయి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మగానూ, తానొక గోపికగానూ, తోడి కన్నియలందరూ, తక్కిన గోపికలు గానూ, భావన జేసి, ప్రతి రోజూ నియమంతో తెల్లవారు జామున ధనుర్లగ్నంలో సరస్సుకు వెళ్ళి స్నానం జేసి, స్వామిని దర్శించి వచ్చి, రోజూ ఒకటి చొప్పున ముప్పది రోజులూ ముప్పది పాశురములు, ద్రావిడంలో "తిరుప్పావై" యనే పేరుతో అనుగ్రహించింది. ఈ తిరుప్పావై అజరమూ-అమరమూ. బ్రహ్మవాక్యైన వేదం ఋషుల ముఖతః లోకమునకు వచ్చినట్లు ఏతత్సమానమైన తిరుప్పావు ఈమె ముఖతఃసర్వ ఆస్తిక ప్రపంచానికి అందింది. ద్రవిడ ప్రబంధములకు తలమానిక మైన ఈ తిరుప్పావును శ్రీవైష్ణవులు ఆలయములలోనూ, గృహములలోను నిత్యం రెండు పూటలా అనుసంధిస్తారు. శ్రీ భాష్య కారులైన భగవద్రామానుజులు ఈ తిరుప్పావును, నిరంతరం అనుష్ఠించి, "తిరుప్పావై జీయర్" అన్న సార్థక నామంతో ప్రఖ్యాతు లయ్యారు. అలా తన్మయులై

గానం చేసుకుంటూ-ఒక్కొక్కసారి తాదాత్మ్యం చెంది స్మృతికోల్పోయెడి వారట గూడ. ఈ తిరుప్పావుకు ఈ రాయిరప్పడి, మూవాయిరప్పడి, నాలాయిరప్పడి, అని అనేక విశేష వ్యాఖ్యలున్నాయి. ధనుర్మాసం పేరిట అంతటి తిరుప్పావునను గ్రహించింది ఆండాళ్ తల్లి.

అలా ముప్పది రోజులూ వ్రతమును పూర్తిజేసి, అవభృథ స్నాన మొనర్చి, ఆండాళ్ నిత్యమూ శ్రీరంగనాథుని సమాగమం కొరకై నిరీక్షించేది. శ్రియఃపతినే చిత్తమున నిల్పిన ఆండాళ్ తానొక మాధవీ లతయై, మాధవుడనే పందిరి కెగబ్రాకి, భక్తి వల్లరులనే బాహువుల పెనవేసుకొని, స్వామి కటాక్షమనే నిరుపమాన దివ్య జ్యోత్స్నకై నిరంతరం చకోరమువలె ఎదురు చూచేది. పరమాత్మను అనుభవిస్తూ స్వామి కళ్యాణ గుణములను గానం చేసిన ఆళ్వారాచార్యుల దివ్య సూక్తులను కోయిల కూతలవలె ఆలకించేది. తనకూ పరమాత్మకూ మధ్య అడ్డంగా ఉన్న "మణికవాటపు గడెల" ను తీయవలసిందంటూ స్వాచార్యులను(తండ్రి గారిని) వేడుకునేది. సదా స్వామి దివ్య సుందర రూపమును కలలు గంటూ మరో నూట నల్బదిమూడు పాశురములను "నాచ్చియార్ తిరుమొళి" అన్న పేర అనుగ్రహించింది. శ్రీయఃపతి కరుణాకటాక్ష సుధా బిందువుల కొరకై అనుక్షణమూ చాతకము వలె కాచుకొని ఉన్న ఆండాళ్, నిరవధిక, నిరతిశయ భక్తి ప్రపత్తులతో స్వామికి తప్ప తాను అన్యులకు అర్హురాలను కాననేది. ఆ శ్రీయఃపతికే తన్ను నైవేద్యం చేయ వలసిందిగా కాముని ప్రార్థించేది. అచేతనులను గూడా తన పరితాపమును రంగపతికి నివేదించ వలసిందిగా అర్థించేది. రోజు రోజుకూ వెలవెలబారిపోతూ పిచ్చిదాని వలె భగవత్ప్రాప్తికై తపించి పోతున్న ఆండాళ్ అవస్థను చూడలేని విష్ణుచిత్తులు వటపత్రశాయిని ప్రార్థించగా, ఆమెను శ్రీరంగమునకు జేర్చి రంగనాథుని కర్పించ వలసిందిగా ఆజ్ఞాపించారు స్వామి. ఒక నాడు రంగనాథుని ప్రార్థించి పవళించిన విష్ణుచిత్తులకు శ్రీరంగ విభుడు స్వప్నము నందు సాక్షాత్కరించి, తాను బంపే పల్లకిలో ఆండాళ్‌ను శ్రీరంగమునకు తెమ్మని ఆదేశించి—అక్కడ శ్రీరంగములో—"నా ముత్యాల పల్లకిని తక్షణమే శ్రీ విల్లిపుత్తూరు పంపి, విష్ణుచిత్తులవారి బిడ్డయైన ఆండాళ్‌ను సగౌరవంగా సపరివారంగా తీసుకొనివచ్చి, నాకు శంతన మండపంలో వివాహం చెయ్యండి" అని ధర్మకర్తలను అర్చకముఖంగా ఆదేశించారు.

అనుకున్న ప్రకారం మరునాటి కల్లా సర్వ లాంఛనములతో శ్రీ రంగంనుండి రానే వచ్చింది పల్లకి. శ్రీ విల్లుపుత్తూరు ఊరు ఊరూ సర్వచేతనాచేతనములతో సహా వివాహానికి తరలింది. కుమార్తెను పల్లకిలో ఎక్కించి ప్రయాణమౌతున్న విష్ణుచిత్తులను వారి శిష్యుడూ శరణాగతుడు అయిన పాండ్యవల్లభరాయుడు, ఛత్ర చామరములతోనూ మదకరులతోనూ అనుగమించి కదలగా-మహావైభవంతో నడచి-కావేరీ తీరమునుచేరి కావేరిని గడచి - శ్రీరంగ నగరమున ప్రవేశించి, రంగనాథుల దివ్య ధామమును సమీపిస్తూ వుండగా-స్వామి ప్రణవాకార విమానం కన్నులబడగానే - ఆండాళ్ పల్లకి దిగి-కాలి నడకన తండ్రిగారి చేతును ఊతగొని-త్రొట్రుపడ నడుస్తూ సప్త ప్రాకార శోభితమైన దివ్య ప్రాంగణాన్ని ప్రవేశించి-శంతన మండపాన్ని జేరి-సర్వ శోభాలంకృతమైన-వివాహవేదిక నెక్కి స్వామిని వివాహమాడింది.

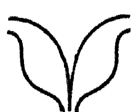
విష్ణుచిత్తుల కోరికపై వివాహ సమయంలో మంత్రానుసరణంగా సర్వ క్రియలూ చేస్తూ-మానవ రూపంలోనే-శ్రీరంగనాథుడు సదస్సులందరికీ దర్శన మిచ్చారు. అలా వివాహం పూర్తికాగానే-స్వామి సన్నిధికి ప్రదక్షిణం చేసి వచ్చిన ఆండాళ్-సర్వులూ ఆశ్చర్యచకితులై చూస్తూ ఉండగా గర్భాలయమున ప్రవేశించి శేషపర్యంకము నెక్కి-స్వామి పాదము లొత్తుతున్న భూదేవి విగ్రహంలో సశరీరంగా ఐక్యమై పోయింది. స్వామిలో కలసి పోతున్న ఆండాళ్‌ను "అమ్మా! అమ్మా!" అంటూ అనుగమిస్తున్న విష్ణుచిత్తులను - శ్రీరంగనాథుడు "స్వామీ మీరు కూడా యిలా పరితాపం చెందడం భావ్యమా? మీరు మనస్సులో స్మరించి నప్పుడల్లా - మీ కుమార్తెతో సహా - మీ ఇంటి అల్లునిగా నేను దర్శనమిస్తాను. ఆళ్వార్లందరిలోనూ, మిమ్ము పెద్దలుగానూ విశేషించి నాకు మామగారు గానూ ఈ లోకం యావత్తూ ఆరాధిస్తుంది," అంటూ అనుగ్రహించారు.

శ్రీ విష్ణుచిత్తులకు తులసీ వనంలో లభించి "గోదా" అన్న సార్థక నామాన్ని ధరించి, స్వామికి ఆముక్తమాల్యముల నర్పించి ఆముక్తమాల్యదయై, జ్ఞానఖనియైన తిరుప్పావు ననుగ్రహించి - శ్రీ రంగధాముని చెట్ట బట్టి శ్రీ రంగనాయకియై, భక్తులపాలిటి కల్పవల్లియైన, ఆ తల్లి ఆండాళ్ దివ్య గాథను స్మరిస్తూ, ఆమె అనుగ్రహించిన బ్రహ్మ వాక్కును గానం చేసుకుంటూ—

"స్వోచ్ఛిష్ట మాలికాబంధ
గంధ బంధుర జిష్ణవే,
విష్ణుచిత్త తనూజాయై
గోదాయై నిత్య మఙ్గలమ్."

అని మంగళాశాసనం చేస్తున్నది భాగవత లోకం.

— శ్రీ గొట్టుముక్కల
ఆంజనేయచార్యులు

కాటేజీల నిర్మాణానికి విరాళాల స్వీకరణ

కాటేజీల నిర్మాణానికి విరాళాల స్వీకరణ-

భక్తుల దాతల సహకారంతో తిరుమలకు వచ్చే వేలాది యాత్రికులకు మరింత వసతి సౌకర్యం కల్పించటం కోసం దేవస్థాన కాటేజీల నిర్మాణానికి విరాళాల స్వీకరణ పథకాన్ని చేపట్టింది

వివిధ పథకాల వివరాలు-

గరుడాద్రి నగర్ కాటేజీల పథకం-

ఈ పథకం క్రింద 16 కాటేజీల నిర్మాణం జరుగుతుంది. ఒక్కొక్క కాటేజీ లోను క్రింది భాగంలో 4 సూట్లు, మొదట అంతస్తులో 4 సూట్లు నిర్మిస్తారు. స్నానాల గది కామన్ వరండాతో కలిపి సూట్ వైశాల్యం 10'x12' వుంటుంది. 320 చ.అ. వైశాల్యం వున్న ఈ సూట్ కు విరాళం రు. 30,000/- మొత్తం 128 సూట్ల లో 66 సూట్ల నిర్మాణానికి దాతలు అప్పుడే విరాళాలు ఇచ్చారు. మీరు 8 సూట్లు కలిగిన కాటేజీ నిర్మాణానికి రు. 2.4 లక్షలు గాని, 4 సూట్ల నిర్మాణానికి రు. 1.2 లక్షలు గాని, 2 సూట్ల నిర్మాణానికి రు. 60,000/- కాని ఇవ్వవచ్చు.

రాం బగీచ అతిథి గృహ పథకం-

శ్రీవారి ఆలయానికి ఈశాన్యంగా రాం బగీచ లో మూడు అతిథి గృహాల నిర్మాణం. ప్రతి అతిథి గృహంలోను 50 సూట్లు కలిగిన మూడు అంతస్తులు. ప్రతి సూటు స్నానాల గదితో కలిపి 14'x16' వైశాల్యం వుంటుంది. కామన్ వరండాతో కలిపి భవన నిర్మాణ స్థల వైశాల్యం 600 చ.అ. ఒక్కొక్క సూట్ కు విరాళం రు. 60,000/-. మొత్తం 450 సూట్లలో అప్పుడే 37 సూట్లకు దాతలు విరాళం ఇచ్చారు.

దాతలకు సౌకర్యాలు-

(1) భవంతి ముందు భాగంలో దాతల పేరు కలిగిన శిలా ఫలకం ఏర్పాటు చేస్తారు.

(2) ప్రతిసారి 10 రోజులకు మించకుండా, సంవత్సరములో 60 రోజుల పాటు ఉచితంగా బస చేసేందుకు దాతలకు వీలు కల్పిస్తారు.

(3) కాటేజీలు ఇవ్వటంలో దాతల బంధువులకు ప్రాధాన్యం ఇస్తారు.

(4) దాతలు కోరినపుడు వారి భవంతిలో వసతి లేక పోతే ఇతర కాటేజీల లో నైనా బస ఏర్పాటు చేస్తారు.

కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

CHANDRASEKHAR

(4వ పేజి తరువాయి)

కాని దేహి అనంత కాలం జీవికి ఆద్యంతభ్రమణం తప్పదు. అందుకే జీవునిలోవుండి అతనిచే ఆడించే దేవశక్తి మరో మంత్రం ద్వారా జ్ఞాపకం చేశారు. త్రికాలరూపం, జడచేతనాత్మకం అయిన ఆ నారాయణశక్తి దేహ దేవాలయంలో నాభికి పైన హృదయానికి దిగువ, క్రిందికీ పైకీ ప్రసరిస్తూ చైతన్యాన్ని ప్రసారించే కాంతి పుంజం నడుమ, వీలకోయద మధ్యంలో నవవిద్యుల్లేఖలా, వరిముల్లు పరిమాణంలో అణురూపాన అలరారుతున్నదనీ, అదే బ్రహ్మ, శివుడు, విష్ణువు, పరమస్వరాట్ అనీ మంత్రపుష్పం వివరిస్తోంది.

అంటే ఈ రెండింటి సారం ఒకటే. మనిషిగా పుట్టినందుకు మంచి పనులతో జీవ జనార్దన సేవచేస్తూ, మరొకప్రక్క అంతర్ముఖుడై సాధనచేసి, అనంత చైతన్య దర్శనంతో, తిరిగిరానిచోట స్థిరంగా ఉండాలని. దేశభాషా కాలాతీతంగా అసలు సంగతి ఇలావుంటే పిడివాదాలతో, పెడవాదాలతో, వాదప్రతివాదాలకు దిగటం అనర్థము, నిరర్థకమూ కాదూ. వేమన చెప్పిన 'విన్న' 'తనమ' లలో ఇంత వ్యాఖ్య ఉంది.

బ్రహ్మ చెప్పినదీ, శక్రుడు ప్రచారం చేసిందీ అయిన ఈ సత్యాన్నెరిగినవాడు, ఇహంలోనే అమృతత్వాన్ని పొందుతాడనీ, మోక్షానికింతకన్న వేరే మార్గం లేదనీ రెంటికీ ఫలశ్రుతిగా ఆ మంత్రాలలోనే చెప్పారు. మనమూ అనుకొందాం. మన మంచికోసం.

"ఇష్టం మనిషాణ. అముం మనిషాణ. సర్వం మనిషాణ."

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

వార్తాలహరి

ఉచిత నేత్ర చికిత్సా శిబిరం

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారి సహకారంతో పద్మభూషణ్ డాక్టరు పి. శివారెడ్డి గారి ఆధ్వర్యంలో జనవరి 5 నుండి 11 వరకు ఉచిత నేత్ర చికిత్సా శిబిరం జరుగుతుంది. తిరుపతి లోని దేవస్థానం వారి 3 వ సత్రంలో ఈ శిబిరం నిర్వహించ బడుతుంది. ఈ శిబిరంలో స్థానిక ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిలోని వైద్యులు, దేవస్థానం వైద్య బృందం కూడ పాల్గొంటుంది.

జనవరి 5, 6 తారీఖులలో రోగులను పరీక్షిస్తారు. అవసరమైన రోగులకు 7 వ తేదీ నుంచి శస్త్రి చికిత్సలు చేస్తారు.

రోగికి, సహాయంగా వున్న మరొకరికి దేవస్థానం వారు ఉచిత భోజన వసతి సౌకర్యాలు ఏర్పాటు చేస్తారు. శస్త్రి చికిత్సలు చేయించుకున్న రోగులకు మందులు కళ్ళ జోళ్ళు కూడ ఉచితంగా ఇస్తారు.

నాట్యశాస్త్రంపై గోష్ఠి

భరతుని నాట్యశాస్త్రము నాట్యకళకే విజ్ఞానకోశము అని ప్రొఫెసర్ ఎమ్. వి. రామశర్మ తెలిపారు. శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ సంస్కృత విభాగం రజతోత్సవ సందర్భంగా ఏర్పాటుచేసిన భరతుని నాట్యశాస్త్రం గోష్ఠిలో వారీ విషయం తెలిపారు. నవంబరు 16, 17 తేదీలలో విశ్వ విద్యాలయ సెనేటు హాలులో, యూనివర్శిటీ గ్రాంట్స్ కమీషన్ వారి సహకారంతో ఈ గోష్ఠి ఏర్పాటు చేయబడింది. ఎందరో ప్రముఖ పండితులు ఇందులో పాల్గొన్నారు.

ప్రారంభోపన్యాసం ఇచ్చిన విశ్వవిద్యాలయ వైస్ ఛాన్సలర్ ప్రొఫెసర్ జి. ఎన్. రెడ్డి భరతుని నాట్యశాస్త్రపు గొప్పదనాన్ని తెల్పుతూ, ఇంకా దీనిపై సమగ్రమైన అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరం ఉందని అన్నారు.

రెండవరోజు జరిగిన గోష్ఠికి యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీసు కమీషను డైరక్టర్ ఇ. పాండురంగారావుగారు అధ్యక్షత వహించారు. ప్రాచీన ఋషులు చెప్పిన జ్ఞానాన్ని ప్రాంతీయ భాషలోకి అనువదించి అందరికీ అందించాల్సిన అవసరం వుందని ఆయన అన్నారు.

గోష్ఠిముగింపు సమావేశాన్ని విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ ప్రొఫెసర్ కె. సీతారాం నిర్వహించారు. డాక్టర్ డి. అర్కసోమయాజి అధ్యక్షోపన్యాసం చేశారు.

ఈ సందర్భంగా ఏర్పాటయిన సాంస్కృతిక కార్యక్రమాన్ని దేవస్థానం పౌర సంబంధ శాఖాధికారి డాక్టర్ రావుల సూర్యనారాయణ మూర్తి ప్రారంభించారు. డాక్టర్ వి. ఆంజనేయ శర్మ తెలుగులో రచించిన "శబరి సపర్య" నాటకాన్ని శ్రీ వేంకటేశ్వర ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థులు ప్రదర్శించారు.

(తిరుమలలో గవర్నర్ దంపతులు మరియు కార్యనిర్వహణాధికారి)

దేవస్థానం ఉద్యోగులకు సందేశం

మనుష్యులు సేవను ప్రధానంగా తీసుకోవాలని, ఇతర మానవుల పట్ల సుహృద్భావంతో ప్రవర్తించాలని హైదరాబాదు రామకృష్ణమఠం అధిపతి శ్రీ రంగనాథానందస్వామి అన్నారు. నవంబరు 29 సాయంత్రం 5 గంటలకు దేవస్థానం కార్యనిర్వాహక భవనంలో ఉద్యోగులను గూర్చి ప్రసంగిస్తూ ఆయన ఈ విధంగా అన్నారు. ముఖ్యంగా దేవస్థానం ఉద్యోగులు యాత్రికులపట్ల మైత్రి, సేవ ప్రకటించాలని, ఇదే భావన గీతలోను భాగవతంలోను చెప్పబడిందని ఆయన అన్నారు. సభను దేవస్థానం కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎస్. లక్ష్మినారాయణ ప్రారంభించారు.

సభను నిర్వహించిన శ్రీ బి. పి. ఆర్. విఠల్ ఐ.ఏ.ఎస్., మాట్లాడుతూ ఉద్యోగుల దృష్టి నాలుగు గోడల మధ్య నుంచి వెలుపలికి రావాలని, ఇతర మానవుల కష్టసుఖాల్ని అర్థంచేసుకోవాలని అన్నారు. దేవస్థానం సంయుక్త కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ డి. సుబ్బరాయులు వందన సమర్పణ చేశారు.

ఈ కార్యక్రమానికి ముందు శ్రీ రంగనాథానందస్వామి దేవస్థానం కృత్రిమావయవ కేంద్రాన్ని దర్శించి వారి సేవను ప్రశంసించారు. ఈ సందర్భంగా వికలాంగులకు కృత్రిమావయవాల్ని పంపిణీ చేశారు.

కొత్తగా 50 కల్యాణ మంటపాలు

కొత్తగా 50 కళ్యాణ మంటపాలను నిర్మించటానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం నిర్ణయించిందని దేవస్థానం ఛైర్మన్ శ్రీ వి. కె. డి. వి. సత్యనారాయణ రాజు తెలిపారు. నవంబరు 29 న కోదాడ లోని కల్యాణ మంటపానికి శంకుస్థాపన చేస్తూ వారీ విషయం తెలిపారు. 60 కల్యాణ మంటపాలు నిర్మాణంలో వున్నాయని వారు అన్నారు. దేవస్థానం మేనేజిమెంటు కమిటీ సభ్యులు శ్రీ ఎల్. నరసింగనాయక్ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించారు. హిందూ ధర్మ రక్షణ సంస్థ దత్తత చేసుకొన్న మూడు పంచాయితి సమితులలో కోదాడ ఒకటని దేవస్థానం పౌరసంబంధ శాఖాధికారి డాక్టర్ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి తెలిపారు.

దేవస్థానం బోర్డు మెంబరు శ్రీ వెంకటేశ్వర్లు, కోదాడ పంచాయితి సమితి అధ్యక్షుడు శ్రీ కె. జితేంద్రరెడ్డి, సర్పంచ్ వి. చంద్రరావులు కూడ ప్రసంగించారు.

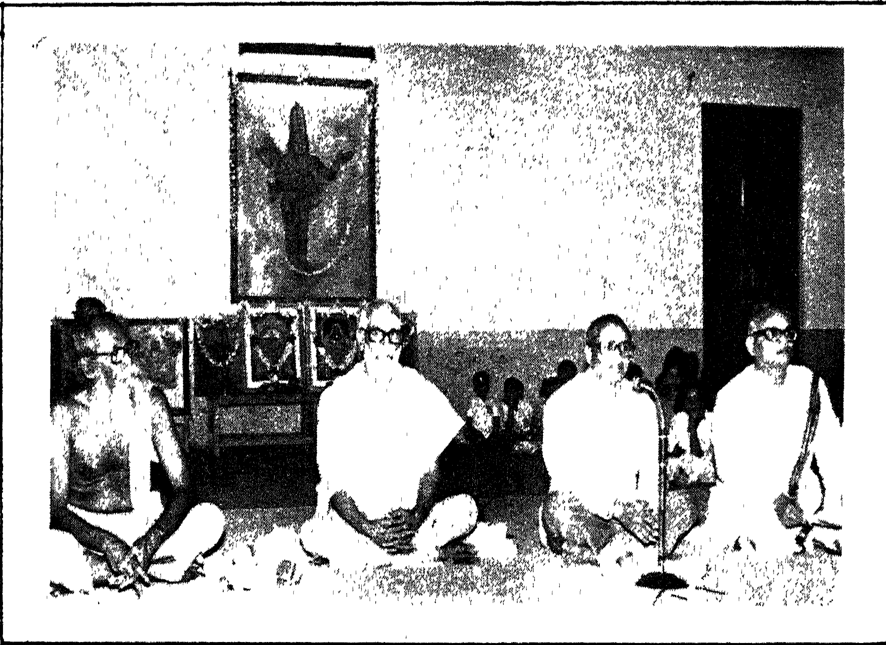
మట్టపల్లిలో కల్యాణ మంటపం

దాని తరువాత నల్లగొండ జిల్లాలోని మట్టపల్లె లోని కళ్యాణ మంటపానికి దేవస్థానం కార్యనిర్వాహకమండలి సభ్యులు శ్రీ ఎల్. నరసింగ నాయక్ శంకుస్థాపన చేశారు. హుజూరు నగర్ పంచాయితి సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ శివారెడ్డి కార్యక్రమం నిర్వహించారు.

నవంబరులో వైభవంగా జరిగిన తిరుచానూరు బ్రహ్మోత్సవాలలో తిరుమల నుంచి పసుపు కుంకుమలు తీసుకొని వస్తున్న దృశ్యం. ఫోటోలో దేవస్థానం ఇ. ఓ. శ్రీ ఎస్. లక్ష్మీనారాయణ, బోర్డు మెంబరు శ్రీ పి. వెంకటేశ్వర్లు, ఫైనాన్షియల్ అడ్వైజరు శ్రీ టి. ఎస్. కృష్ణస్వామి, డిప్యూటీ ఇ. ఓ. శ్రీ ఎస్. వాసుదేవనాయుడు, జాయింట్ ఇ. ఓ. శ్రీ డి. సుబ్బరాయలు, ఛీఫ్ ఇంజనీర్ శ్రీ ఆర్. రంగరాజు వున్నారు.

గీతాజయంతి

నవంబరు 30 నుండి డిసెంబరు 4 వరకు తిరుపతి అన్నమాచార్య కళామంటపంలో హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ వారి ఆధ్వర్యంలో గీతాజయంతి జరిగింది. హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ కార్యదర్శి శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్యగారు స్వాగతం చెబుతూ సభకు ఆహూతులను పరిచయం చేశారు. శ్రీ మల్లాది చంద్రశేఖరశాస్త్రిగారు మాట్లాడుతూ "సంసార సర్పదష్టులైన వారికి అమృతం పోయటానికి పరమాత్మ గీత ప్రబోధించా" డని అన్నారు. అయిదురోజులపాటు గీతా పఠనం చేసిన శ్రీ దయానందస్వామి మాట్లాడుతూ "భగవంతుని గురించి చింతించే దినాలే మానవునికి సుదినాలని, సర్వవేదమయి, సర్వశాస్త్రమయి గీత" అని తెలిపారు.

దేవస్థానం పి. ఆర్. ఓ. గారికి డాక్టరేట్

దేవస్థానంలో పౌరసంబంధ శాఖాధిపతిగా పనిచేస్తున్న శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణ మూర్తిగారికి అమెరికాలోని టస్కన్ వరల్డ్ యూనివర్శిటీ డాక్టరేట్ పట్టా ప్రదానం చేసింది. వీరి పరిశోధనా వ్యాసమైన "రూరల్ రిసర్జన్స్" కు ఈ డాక్టరేట్ డిగ్రీ ఇచ్చారు.

వీరు తెలుగులోను, ఆంగ్లములోను అనేక గ్రంథాలు వ్రాశారు. దేవస్థానం వారు ప్రచురించిన శ్రీమద్భగవద్గీతకు వ్యాఖ్యానం వ్రాశారు.

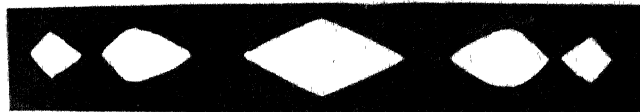
ధర్మ రక్షణ కార్యక్రమాలు

శ్రీ గంగా భ్రమరాంబా సమేత శ్రీ చంద్రశేఖర స్వామి వారి 42 వ వార్షిక ఆర్ద్రా మహోత్సవాలు

గుంటూరు తాలూకా తక్కెళ్ళపాడు గ్రామంలో శ్రీ గంగా భ్రమరాంబా సమేత శ్రీ చంద్రశేఖరస్వామి వారి 42 వ వార్షిక ఆర్ద్రా మహోత్సవాలు జరుపుతున్నట్లు నిర్వాహక సంఘం వారు తెలిపారు. ఈ మహోత్సవం జనవరి 6 నుండి 10 వరకు జరుపబడుతుంది. ఈ అయిదు రోజుల పాటు జరిగే వివిధ రకాల ధర్మరక్షణ కార్యక్రమాలలో రవి పద్మ ఆర్టు థియేటర్సు వారిచే "కురుక్షేత్రం" నాటకం ప్రదర్శింప బడుతుంది. శ్రీ ఉషశ్రీ గారి పురాణ కాలక్షేపము, 8 వ తేదీ సాయంత్రం 6 గంటలకు కూచిపూడి శ్రీ సిద్ధేంద్ర కళాక్షేత్రం వారిచే "ఉషా పరిణయము" ప్రదర్శింప బడతాయి. 9 వ తేది సాయంత్రం డాక్టర్ ఆరిపిరాల విశ్వంగారి ఉపన్యాసం విశేష కార్యక్రమాలు.

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press, by M. Vijayakumar Reddy, L.P.T. Manager, T.T.D. Press, Tirupati.

Regd. No. H/TRP/13.

